

GMINA KOBIERZYCE

al. Pałacowa 1, 55-040 Kobierzyce

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska Gminy Kobierzyce na lata 2014 – 2017 z perspektywą do 2021 r.

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska Gminy Kobierzyce na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 r. została opracowana na podstawie Umowy nr RINIŚ.ZL-0168/2014 z dnia 10.09.2014, zawartej pomiędzy Gminą Kobierzyce, a *proGEO* sp. z o. o. z siedzibą we Wrocławiu.

Prace nad tym opracowaniem prowadzone były przy ścisłej współpracy z Referatem Inwestycji, Nieruchomości i Środowiska.

Wykonawca

proGEO sp. z o.o.

Al. Armii Krajowej 45, 50-541 Wrocław, tel. +48 71 360 45 15, tel./fax: +48 71 360 45 31
e-mail: progeo@progeo.wroc.pl

Skład zespołu

dr Sławomir Chybiński

mgr inż. Paweł Lewicki

mgr Marta Gaworecka

mgr Agata Maria Niwińska

mgr Marcin Olearnik

mgr Andrzej Krzyśków

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	5
1.1 Cel i zawartość opracowania	5
1.2 Podstawa formalno-prawna realizacji dokumentu	5
1.3 Podstawy merytoryczne i struktura dokumentu	6
1.4 Uwarunkowania dokumentów strategicznych wyższego szczebla	11
1.4.1 <i>Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030</i>	<i>11</i>
1.4.2 <i>Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020</i>	<i>17</i>
1.4.3 <i>Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020</i>	<i>25</i>
1.4.4 <i>Wojewódzki Program Ochrony Środowiska</i>	<i>31</i>
1.4.5 <i>Projekt Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska</i>	<i>37</i>
1.4.6 <i>Powiatowy Program Ochrony Środowiska</i>	<i>43</i>
2. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA NA TERNIE GMINY KOBIERZYCE	45
3. PRIORYTETY EKOLOGICZNE GMINY KOBIERZYCE	46
4. KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH	47
4.1 Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych	47
4.1.1 <i>Cel średniookresowy do 2021 roku</i>	<i>47</i>
4.1.2 <i>Działania do realizacji w latach 2014 – 2017</i>	<i>47</i>
4.2 Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska	47
4.2.1 <i>Cel średniookresowy do 2021 roku</i>	<i>49</i>
4.2.2 <i>Działania do realizacji w latach 2014 – 2017</i>	<i>49</i>
4.3 Zarządzanie środowiskowe w gminie	50
4.3.1 <i>Cel średniookresowy do 2021 roku</i>	<i>52</i>
4.3.2 <i>Działania do realizacji w latach 2014 – 2017</i>	<i>52</i>
4.4 Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym	52
4.4.1 <i>Cel średniookresowy do 2021 roku</i>	<i>54</i>
4.4.2 <i>Działania do realizacji w latach 2014 – 2017</i>	<i>54</i>
4.5 Edukacja ekologiczna społeczeństwa	54
4.5.1 <i>Cel średniookresowy do 2021 roku</i>	<i>55</i>
4.5.2 <i>Działania do realizacji w latach 2014 – 2017</i>	<i>55</i>
5. OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH	56
5.1 Ochrona przyrody i krajobrazu	56
5.1.1 <i>Cel średniookresowy do 2021 roku</i>	<i>58</i>
5.1.2 <i>Działania do realizacji w latach 2014 – 2017</i>	<i>58</i>
5.2 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	59
5.2.1 <i>Cel średniookresowy do 2021 roku</i>	<i>60</i>
5.2.2 <i>Działania do realizacji w latach 2014 – 2017</i>	<i>60</i>
5.3 Ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów wodnych	60
5.3.1 <i>Cel średniookresowy do 2021 roku</i>	<i>62</i>
5.3.2 <i>Działania do realizacji w latach 2014 – 2017</i>	<i>62</i>
5.4 Ochrona gleb i powierzchni ziemi	63
5.4.1 <i>Cel średniookresowy do 2021 roku</i>	<i>65</i>
5.4.2 <i>Działania do realizacji w latach 2014 – 2017</i>	<i>65</i>
5.5 Gospodarowanie zasobami geologicznymi	65
5.5.1 <i>Cel średniookresowy do 2021 roku</i>	<i>66</i>
5.5.2 <i>Działania do realizacji w latach 2014 – 2017</i>	<i>66</i>
6. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO ...	67
6.1 Jakość powietrza atmosferycznego	67
6.1.1 <i>Cel średniookresowy do 2021 roku</i>	<i>69</i>
6.1.2 <i>Działania do realizacji w latach 2014 – 2017</i>	<i>69</i>
6.2 Jakość wód powierzchniowych i podziemnych	69

6.2.1	Cel średniookresowy do 2021 roku	70
6.2.2	Działania do realizacji w latach 2014 – 2017.....	70
6.3	Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych.....	71
6.3.1	Cel średniookresowy do 2021 roku	71
6.3.2	Działania do realizacji w latach 2014 – 2017.....	71
6.4	Bezpieczeństwo przeciwpożarowe i ekologiczne.....	73
6.4.1	Cel średniookresowy do 2021 roku	74
6.4.2	Działania do realizacji w latach 2014 – 2017.....	74
6.5	Gospodarowanie odpadami komunalnymi	74
6.5.1	Cel średniookresowy do 2021 roku	82
6.5.2	Działania do realizacji w latach 2014 – 2017.....	82
7.	ZARZĄDZANIE PROGRAMEM	84
7.1	Struktura zarządzania programem.....	84
7.1.1	Uczestnicy realizacji Programu.....	84
7.2	Monitoring wdrażania Programu.....	85
7.3	Aspekty finansowe realizacji Programu	86
7.4	Harmonogram wdrażania Programu.....	88
8.	LITERATURA I ŹRÓDŁA	89

SPIS TABEL

Tabela 1.1	Ranking celów rozwoju SRWD 2020 w obszarach interwencji pokrywających się z obszarem Gminy Kobierzyce, w skali od 1 (najistotniejszy) do 8 (najmniej istotny)	30
Tabela 1.2	Cele i kierunki działań zawarte w „Wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015”.....	32
Tabela 1.3	Cele i kierunki działań dla gminy Kobierzyce w Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wrocławskiego na lata 2009 – 2012 z perspektywą 2013-2016 [7].....	43
Tabela 6.1	Regionalne instalacje Regionu Północnego [uchwała Nr XL/1243/13]	79
Tabela 7.1	Harmonogram wdrażania Programu ochrony środowiska.....	88

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1.1	Trzy równorzędne aspekty rozwoju zrównoważonego	7
Rysunek 1.2	Układ dokumentów strategicznych	10
Rysunek 1.3	Cykl monitorowania i aktualizacji Programu	11
Rysunek 1.4	Cel Główny oraz obszary strategiczne rozwoju wg DSRK – Polska 2030 [47]	12
Rysunek 1.5	Strategiczne cele rozwojowe w obszarach strategicznych wg DSRK – Polska 2030 [47]	13
Rysunek 1.6	Cztery Obszary Integracji w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 [4]	27
Rysunek 1.7	Dwanaście Obszarów Interwencji w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 [4]	28
Rysunek 6.1	Region Północny [53].....	77
Rysunek 7.1	Schemat zarządzania Programem	84

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Załącznik nr 1 Analiza stanu środowiska na terenie Gminy Kobierzyce

1. WSTĘP

1.1 Cel i zawartość opracowania

Przedmiotem opracowania jest Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska Gminy Kobierzyce na lata 2014 – 2017 z perspektywą do 2021 r. Celem dokumentu jest zaktualizowanie polityki ekologicznej gminy zawartej w poprzednim Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kobierzyce na lata 2010 - 2013 z perspektywą do roku 2017, przyjętym Uchwałą Nr XLVIII/598/10 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 października 2010 r.

Realizacja zaktualizowanego Programu ma na celu doprowadzenie do poprawy stanu środowiska naturalnego, zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi oraz zapewnienie skutecznych mechanizmów chroniących środowisko gminy przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawodawstwa krajowego i unijnego. W związku z powyższym Program zawiera:

- diagnozę aktualnego stanu środowiska,
- wyniki identyfikacji i ocenę zagrożeń dla środowiska,
- priorytety w zakresie ochrony środowiska na najbliższy okres programowania,
- założenia, kierunki i cele polityki ochrony środowiska w okresie krótko- i długoterminowym,
- propozycje zadań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych, służących realizacji celów,
- zestawienie instrumentów prawnych w sferze szeroko pojętej ochrony środowiska, leżących w zakresie kompetencji władz gminy,
- ocenę kosztów realizacji oraz określenie głównych źródeł finansowania Programu,
- harmonogram oraz zasady i narzędzia monitoringu realizacji Programu.

Celem opracowania aktualizacji Programu ochrony środowiska nie jest wyłącznie spełnienie wymagań ustawowych. Program może i powinien stanowić dodatkowe źródło wiedzy, inspiracji i motywacji dla mieszkańców, władz, jednostek administracyjnych oraz organizacji pozarządowych do wspólnego działania na rzecz poprawy stanu środowiska, bezpieczeństwa ekologicznego oraz zrównoważonego rozwoju gminy.

1.2 Podstawa formalno-prawna realizacji dokumentu

Niniejszy dokument został opracowany przez firmę proGEO sp. z o.o. z siedzibą we Wrocławiu, na podstawie Umowy nr RINiŚ.ZL-0168/2014 z dnia 10.09.2014 z Wójtem Gminy Kobierzyce. Zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy *Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw* [3], w celu realizacji polityki ochrony środowiska, organ wykonawczy gminy ma obowiązek opracowania Programu ochrony środowiska. Dokument uchwalany jest przez Radę Gminy na okres 4 lat z zastrzeżeniem, że przewidziane w nim działania obejmują w perspektywie kolejne 4 lata. Z wykonania Programu Wójt Gminy sporządza raporty, które co 2 lata przedstawia Radzie Gminy. Organ wykonawczy gminy zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonych w *ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* [6], w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie programu ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 46 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* [6], projekt Programu ochrony środowiska może zaliczać się do dokumentów wymagających przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Jednocześnie, zgodnie z art. 48, organ opracowujący projekt dokumentu może, po uzgodnieniu z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58, odstąpić od

przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

1.3 Podstawy merytoryczne i struktura dokumentu

Podstawy merytoryczne realizacji Programu opierają się głównie o zapisy zawarte w ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw [3], strategiach rozwoju, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju [46] oraz Wytycznych do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym.

1) Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw [3]

11 lipca 2014 r. Sejm uchwalił nowelizację ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw [3]. Głównym celem nowelizacji jest ograniczenie niekorzystnego wpływu instalacji przemysłowych na środowisko przez skuteczniejsze zapobieganie i zmniejszanie emisji zanieczyszczeń. Ustawa weszła w życie z dniem 05 września 2014 r.

Ustawa wykonuje dyrektywę 2010/75/UE w sprawie emisji przemysłowych (dyrektywę IED, ang. Industrial Emissions Directive). Stosowanie dyrektywy ma przyczynić się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony środowiska i zdrowia ludzi, m.in. przez redukcję emisji zanieczyszczeń z instalacji przemysłowych. Przyjęte zmiany przede wszystkim zwiększają wymagania dla instalacji przemysłowych dotyczące wartości emisji, które nie mogą być przekroczone. Nowelizacja tworzy podstawy prawne do wprowadzenia m.in. Przejściowego Planu Krajowego (PPK). PPK umożliwi operatorom niektórych dużych źródeł spalania paliw (zakładów przemysłowych), po spełnieniu określonych warunków, skorzystanie z czasowego odstępstwa od zaostrzonych od 1 stycznia 2016 r. wymagań emisyjnych wynikających z dyrektywy IED. Dodatkowo w ustawie uporządkowano przepisy dotyczące ochrony powierzchni ziemi i jej rekultywacji. Doprecyzowano przepisy regulujące dokonywanie oceny wystąpienia zanieczyszczenia powierzchni ziemi oraz określające sposoby prowadzenia rekultywacji terenów zanieczyszczonych. Ponadto do nowelizacji wprowadzono zmiany redukujące zbędne obciążenia administracyjne związane z wydawaniem pozwoleń emisyjnych.

Zmiana podstawy merytorycznej Programów ochrony środowiska

W/w ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw wnosi również zmiany w **dziale III**, który dotychczas był zatytułowany „Polityka ekologiczna oraz program ochrony środowiska”, a aktualnie otrzymał brzmienie: „**Polityka ochrony środowiska oraz programy ochrony środowiska**”.

Według Art. 13 w/w ustawy „Polityka ochrony środowiska to zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju”.

W Polsce zasada zrównoważonego rozwoju zyskała rangę konstytucyjną – została zapisana w art. 5 Konstytucji RP, natomiast w ustawie Prawo ochrony środowiska znalazła się **definicja zrównoważonego rozwoju** (Art. 3 ust. 50) :

„rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń”

Rysunek 1.1 Trzy równorzędne aspekty rozwoju zrównoważonego

Istotą zrównoważonego rozwoju jest zatem równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych. We wdrażaniu niniejszego programu istotne znaczenie będą miały następujące zasady pomocnicze, konkretyzujące zasadę nadrzędną:

- **Zasada przezorności**, czyli przewidywania i podejmowania działań wtedy, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że problem wymaga rozwiązania, a nie wtedy, gdy istnieje już pełne naukowe potwierdzenie.
- **Zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego** traktowana jest w kategoriach sprawiedliwości międzypokoleniowej, międzyregionalnej i międzygrupowej oraz równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą.
- **Zasada regionalizacji** oznacza rozszerzenie uprawnień dla samorządu terytorialnego i wojewodów do ustalania regionalnych opłat, normatywów, ulg i wymogów ekologicznych wobec jednostek gospodarczych. Zasada ta oznacza także skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, tereny górskie i podgórskie, doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych).
- **Zasada uspołecznienia polityki ekologicznej** realizowana poprzez stworzenie instytucjonalnych, prawnych i materialnych warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji pozarządowych w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej, rozbudzaniu świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowaniu nowej etyki zachowań wobec środowiska.
- **Zasada prewencji**, oznaczająca w szczególności:
 - stosowanie najlepszych technik (BAT) w zapobieganiu powstawania zanieczyszczeń,
 - recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowanie,
 - zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (dyrektywa IPPC),

- wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnościowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care (ang. Odpowiedzialna Troska) itp.
- **Zasadę „zanieczyszczający płaci”** odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowiska a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.
- **Zasada subsydiarności** wynika m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej i oznacza, że Unia podejmuje działania nie należące do jej kompetencji, gdy cele proponowanych działań nie mogą być osiągnięte poprzez państwo członkowskie. Będzie to oznaczało przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany.
- **Zasada klauzul zabezpieczających** umożliwia państwom członkowskim stosowanie w uzasadnionych przypadkach ostrzejszych środków w porównaniu z wymaganiami wspólnotowego prawa ekologicznego. Zasada ta umożliwi realizację wyżej wymienionej zasady regionalizacji oraz stosowanie adekwatnych instrumentów prawnych i ekonomicznych na obszarach silnie przekształconych i zdegradowanych.
- **Zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska a następnie do oceny osiągniętych wyników a oznaczającą potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

Zgodnie z ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Art.14 ust.1), „Polityka ochrony środowiska jest prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.)”.

Polityka ochrony środowiska jest prowadzona również za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska (Art. 14 ust. 2).

Współcześnie traktowanie Polityki ochrony środowiska, jako zespołu działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju oznacza przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem harmonizowania rozwoju gospodarczego kraju z celami ochrony środowiska. Oznacza to także, że realizacja Polityki ochrony środowiska w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez tradycyjne typowo ochronne działania, takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów. Oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

2) Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju [46]

Fundamenty nowego systemu zarządzania rozwojem kraju zostały określone w znowelizowanej ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 84/2009, poz. 712, z późn. zm.) oraz przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski.

W nowym systemie do głównych dokumentów strategicznych, na podstawie których prowadzona jest polityka rozwoju, należą:

I. Długookresowa Strategia rozwoju kraju – DSRK (Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności), określająca główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej.

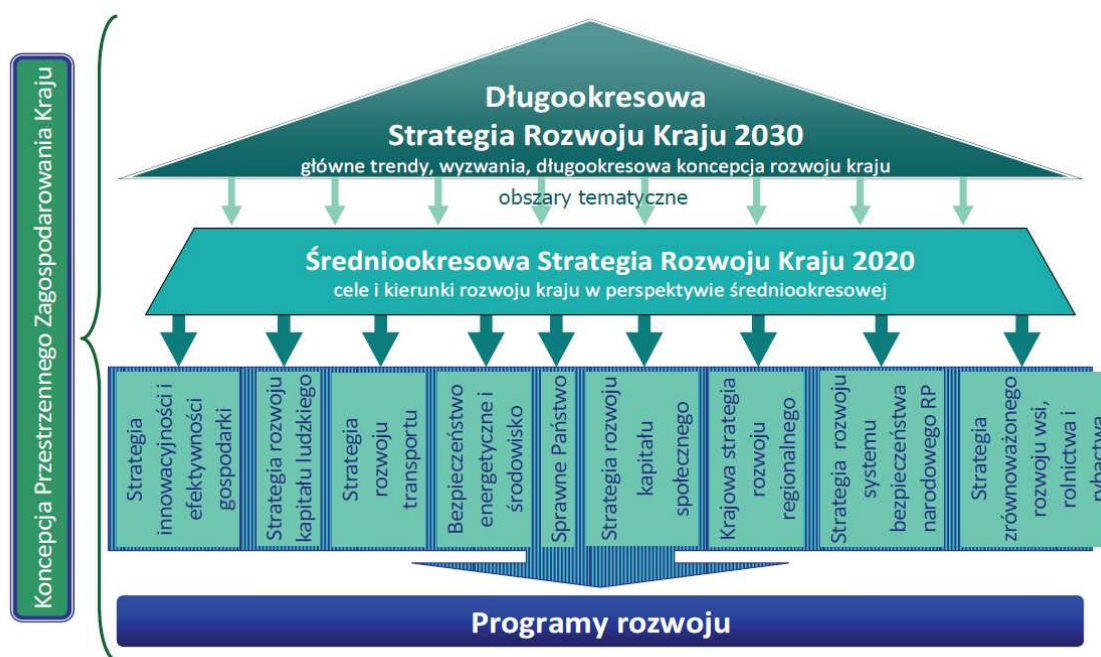
II. Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju – ŚSRK (Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020) – najważniejszy dokument w perspektywie średniookresowej, określający najważniejszy dokument w perspektywie średniookresowej, określający cele strategiczne rozwoju kraju do 2020 r., kluczowy dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania w ramach przyszłej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020.

III. 9 zintegrowanych strategii, służących realizacji założonych celów rozwojowych:

- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki (Ministerstwo Gospodarki).
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej).
- Strategia Rozwoju Transportu (Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju).
- Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko (Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Gospodarki).
- Sprawne Państwo (Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji).
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego).
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego).
- Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP (Prezes Rady Ministrów i Ministerstwo Obrony Narodowej).
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa (Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi).

DSRK, ŚSRK oraz 9 strategii zintegrowanych łączy spójna hierarchia celów i kierunków interwencji.

Rysunek 1.2 Układ dokumentów strategicznych

3) Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, które podają sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazówki co do zawartości programów [9]

W gminnym programie powinny być uwzględnione:

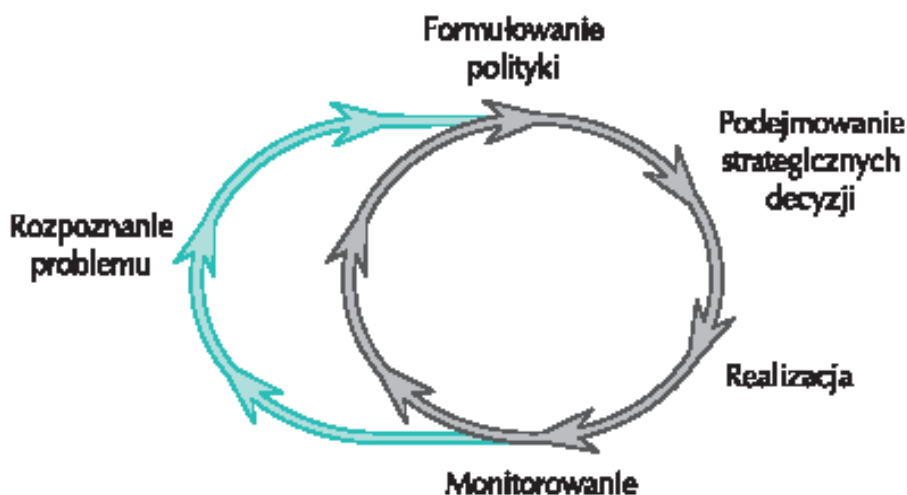
- *zadania własne gminy*, tzn. te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy,
- *zadania koordynowane*, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym.

Kierując się powyższymi zapisami, Program określa:

- Cele ekologiczne średniookresowe do 2020 roku wraz z kierunkami działań poprzedzone analizą stanu środowiska oraz listę przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2014 – 2017;
- Sposób monitoringu realizacji Programu;
- Aspekty finansowe wdrażania Programu.

W związku z tym, iż proces legislacyjny w zakresie stanowienia prawa ochrony środowiska trwa nadal, a istniejące przepisy są sukcesywnie modyfikowane, konieczna staje się ciągła aktualizacja Programu ochrony środowiska. Także w miarę pojawiania się nowych problemów koniecznych do rozwiązania oraz realizacji wcześniej podjętych projektów, należy korygować i uszczegóławiać Program. Schemat ciągłego monitorowania i aktualizacji Programu ochrony środowiska przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 1.3 Cykl monitorowania i aktualizacji Programu

UWAGA!

Niniejszy dokument ma formułę otwartą co oznacza, że będzie cyklicznie monitorowany oraz aktualizowany, a także ponad kadencyjną, gdyż określa politykę ochrony środowiska gminy w perspektywie wieloletniej. Należy jednakże podkreślić, że Program Ochrony Środowiska nie jest aktem prawa miejscowego, zatem zawarte w nim planowane zadania nie są obligatoryjnie wymagane do realizacji, a wyznaczone priorytety, cele i kierunki działań powinny być traktowane jedynie, jako wytyczne do określania zadań inwestycyjnych oraz pozainwestycyjnych na kolejne lata.

1.4 Uwarunkowania dokumentów strategicznych wyższego szczebla**1.4.1 Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030**

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest, zgodnie z przepisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006r. (art. 9 ust 1) – *dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat*. Stanowi najszerzy i najbardziej ogólny element nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego założenia zostały określone w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju kraju oraz przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie *Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski*. W przypadku tej Strategii to okres prawie 20 lat, gdyż przyjętym przy jej konstruowaniu horyzontem czasowym jest rok 2030. Uzupełnieniem ramy strategicznej rozwoju Polski do 2030 roku jest *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju* przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 16 marca 2012 r.

Założeniem wyjściowym przy konstruowaniu Strategii stała się konieczność przezwyciężenia kryzysu finansowego w jak najkrótszym czasie. Próba uniknięcia „straconej dekady”, czyli rozwoju gospodarczego wolniejszego niż w poprzednim dziesięcioleciu. Wolniejszy rozwój spowodowałby, że jakość życia ludzi poprawiałaby się bardzo wolno. Niezbędne jest zbudowanie przewag konkurencyjnych na kolejne dziesięć lat, czyli do 2030 r., tak, aby po wyczerpaniu dotychczasowych sił rozwojowych, Polska dysponowała nowymi potencjałami

wzrostu w obszarach dotychczas nie eksploatowanych. Tym samym Strategia nie jest manifestem politycznym, a dokumentem rządu RP o charakterze analitycznym i rekomendacyjnym - stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego zorientowanego na przyszłość, w perspektywie do 2030 r. Opis założeń tego projektu zawiera rozdział pierwszy Strategii – *Charakterystyka modelu rozwoju Polski do 2030*.

CEL GŁÓWNY DSRK – POLSKA 2030

Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest: „**Poprawa jakości życia Polaków**”. Osiągnięcie celu powinno być mierzone zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce.

3 OBSZARY STRATEGICZNE ROZWOJU

Rozwój Polski powinien odbywać się w trzech obszarach strategicznych równocześnie:

- I. konkurencyjności i innowacyjności gospodarki (modernizacji),
- II. równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji),
- III. efektywności i sprawności państwa (efektywności).

Rysunek 1.4 Cel Główny oraz obszary strategiczne rozwoju wg DSRK – Polska 2030 [47]

CEL GŁÓWNY: poprawa jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju

Makroekonomiczne warunki rozwoju Polski do 2030 roku

obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki(modernizacji)

Nastawiony na zbudowanie nowych przewag konkurencyjnych Polski opartych o wzrost KI (wzrost kapitału ludzkiego, społecznego, relacyjnego, strukturalnego) i wykorzystanie impetu cyfrowego, co daje w efekcie większą konkurencyjność

obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji)

Zgodnie z zasadami rozbudzania potencjału rozwojowego odpowiednich obszarów mechanizmami dyfuzji i absorpcji oraz polityką spójności społecznej, co daje w efekcie zwiększenie potencjału konkurencyjności Polski

obszar efektywności i sprawności państwa (efektywności)

Usprawniający funkcje przyjaznego i pomocnego państwa (nie nadodpowiedzialnego) działającego efektywnie w kluczowych obszarach interwencji

Proponowane w Strategii obszary strategiczne związane są z obszarami opisanymi w Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 25 września 2012 r. Łącznie stanowią podstawowe narzędzie wdrażania DSRK do 2020 r., czyli:

- I. sprawne i efektywne państwo (obszar pierwszy) – odpowiada mu obszar strategiczny trzeci DSRK;
- II. konkurencyjna gospodarka (obszar drugi) – odpowiada mu obszar strategiczny pierwszy DSRK;
- III. spójność społeczna i terytorialna (obszar trzeci)– odpowiada mu obszar strategiczny drugi DSRK.

W każdym z obszarów strategicznych zostały określone strategiczne cele rozwojowe (od dwóch do czterech w zależności od obszaru). Cele strategiczne uzupełnione są sprecyzowanymi kierunkami interwencji. Przy każdym z tych kierunków określony został cel do realizacji. Zebrane razem służą nowatorskiemu i niestandardowemu przedstawieniu zadań stojących przed administracją publiczną – przede wszystkim rządem, ale także samorządami - - które należy zrealizować, aby poprawić jakość życia mieszkańców Polski.

Dokument składa się z dwóch części:

I. wstępu wraz z diagnozą i opisem kontekstu społecznego, gospodarczego i międzynarodowego Strategii (w tym szkicu proponowanych rozwiązań w trzech obszarach strategicznych) oraz prezentacji ram makroekonomicznych rozwoju Polski do 2030 r.

II. charakterystyki proponowanych kierunków interwencji (czyli działań do podjęcia w perspektywie 2030 r. służących osiągnięciu celu głównego Strategii) oraz opisu zasad monitorowania i ewaluacji wdrażania projektu Polska 2030.

CELE STRATEGICZNE ROZWOJOWE W OBSZARACH STRATEGICZNYCH:

I. W obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

- i. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna*
- ii. Polska Cyfrowa*
- iii. Kapitał ludzki*
- iv. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko*

II. W obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:

- v. Rozwój regionalny*
- vi. Transport*

III. W obszarze efektywności i sprawności państwa:

- vii. Kapitał społeczny*
- viii. Sprawne państwo*

Rysunek 1.5 Strategiczne cele rozwojowe w obszarach strategicznych wg DSRK – Polska 2030 [47]

OBSZAR STRATEGICZNY [47]:

I. Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki – znaczenie dla rozwoju do 2030 r.

Jednym z najważniejszych elementów konkurencyjności i innowacyjności jest edukacja. W okresie transformacji wykształcenie pozostaje czynnikiem kształtującym kulturę społeczną. Zarazem może być, dzięki prowadzeniu odpowiedniej polityki, najlepszym narzędziem wyrównującym szanse i możliwości poprzez wzrost kapitału kulturowego, na czym winna skupiać się szkoła i system nauczania.

Szczególnie istotne wydaje się dalsze dążenie do poprawy jakości w obszarach związanych z naukami przyrodniczymi, matematycznymi i studiami inżynierskimi – co wymaga nakładów, ale zwiększy dopasowanie podaży pracy do potrzeb rynku i gospodarki.

CEL STRATEGICZNY ROZWOJU [47]:

iv. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego rozumiemy jako zapewnienie optymalnej ilości energii po możliwie niskich cenach oraz dywersyfikację źródeł i tras przesyłu nośników energii.

Wybór celów szczegółowych musi opierać się na analizach efektywności ekonomicznej konkretnych rozwiązań, które jednocześnie realizowały będą obydwa kierunki celu strategicznego. Ze względu na skalę zobowiązań i koszty realizacyjne szczególnej wagi nabiera proces redukcji emisji CO₂ oraz zanieczyszczeń powietrza (m.in. tlenków azotu, siarki oraz pyłów). Istotne jest również podejmowanie działań na rzecz efektywnego korzystania z zasobów środowiska. Optymalizacja realizacji tego zadania stała się jedną z istotniejszych przesłanek do sformułowania celów szczegółowych [47].

Podstawą do wyboru strategii modernizacji i rozbudowy sektora musi być dążenie do zapewnienia odbiorcom optymalnej ilości energii po możliwie niskich cenach przy zmniejszaniu presji na środowisko. Analizy modelowe sugerują optymalny ekonomicznie i technologicznie mix elektroenergetyczny dla 2020 i 2030 roku, który stał się podstawą do określania celów w tym obszarze.

Udział **węgla kamiennego i brunatnego** w ogólnym bilansie energetycznym Polski będzie się stopniowo zmniejszał do ok. 50-60% w 2030 r. Jednak, ze względu na obecną strukturę polskiej energetyki, stosunkowo niskie koszty pozyskania oraz duże zasoby krajowe, te dwa paliwa pozostaną dominującymi i stabilizującymi bezpieczeństwo energetyczne Polski. Zasoby węgla zapewniają bowiem bezpieczeństwo dostaw w perspektywie 30-40 lat przy obecnym poziomie nakładów inwestycyjnych, a postępująca poprawa sprawności jednostek wytwórczych oraz rozwój czystych technologii węglowych pozwoli na ograniczenie emisyjności tej branży. Należy mieć na uwadze, że aby wydobywanie węgla utrzymywało się na poziomie rentowności, niezbędna będzie ciągła poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw w tym sektorze [47].

Udział Polski w realizacji celów klimatycznych sprawia, że **odnawialne źródła energii** staną się drugim najważniejszym źródłem dla elektroenergetyki - docelowo 19% w 2020 r. (w 2009 r. 5,72% brutto). W bilansie energii finalnej brutto konieczne jest osiągnięcie poziomu 15% z OZE w 2020 r. (obecnie ok. 9,5 % brutto²⁴; 5,69% brutto w 2008 r.²⁵). OZE wymagają specjalnych narzędzi wsparcia (regulacje, narzędzia fiskalne). Narzędzia te jednak muszą uwzględniać prymat efektywności ekonomicznej wybranych rozwiązań, tak by przygotować podstawy do przyszłej pełnej samowystarczalności ekonomicznej i konkurencyjności sektora. Pełny bilans kosztowy musi uwzględniać także poprawę efektywności odnawialnej energetyki rozproszonej dzięki uruchomieniu inteligentnych sieci oraz fizycznemu zbliżeniu wytwarzania energii z miejscem jej wykorzystywania. Dodatkowym wymiarem jest wpływ poniesionych inwestycji na rozwój tzw. „zielonych miejsc pracy”, szczególnie w przypadku energetyki rozproszonej, produkcji biopaliw, ale także infrastruktury ochrony środowiska [47].

Wdrażany program **energetyki jądrowej** jest jednym z najlepszych rozwiązań łączących zapewnienie długofalowego bezpieczeństwa i stabilności dostaw energii elektrycznej (cykl życia elektrowni wynosi ok. 40 - 60 lat) oraz realizację celów klimatycznych i środowiskowych (znikoma emisja CO₂ i pyłów). W zestawieniu z gospodarką opartą na węglu jest to źródło energii oferujące dodatkowe możliwości technologiczne przyczyniające się do obniżenia kosztów wytwarzania energii. Pomimo, że proces inwestycyjny jest długotrwały i kosztowny (uśredniony 3-3,5 mln euro/MW) to późniejsza wieloletnia eksploatacja przy stosunkowo niewielkich kosztach operacyjnych czyni energetykę jądrową najtańszym obecnie osiągalnym źródłem (już przy koszcie uprawnień do emisji CO₂ powyżej 15 €/05/tCO₂ [47]).

W 2030 roku Polska będzie krajem, w którym wzrost gospodarczy i przemiany społeczne łączą się z poprawą stanu środowiska – jednym z podstawowych warunków dobrej jakości życia. Jest to możliwe dzięki systemowi **planowania przestrzennego**, który od szczybla centralnego do lokalnego wspomaga proces podejmowania decyzji inwestycyjnych, a zarazem chroni szczególnie cenne zasoby przyrodnicze. Polska będzie także krajem, z zapewnionymi stabilnymi i zdywersyfikowanymi dostawami paliw i energii oraz posiadającym odpowiednie zapasy strategiczne. Krajem, w którym zmniejsza się emisje gazów cieplarnianych m.in. przez rozwój energetyki jądrowej, odnawialnych źródeł energii i wprowadzanie nowych technologii nisko- i zero emisyjnych. Krajem, w którym **gospodaruje się oszczędnie i efektywnie**, gdzie energia i zasoby naturalne są racjonalnie wykorzystywane. Krajem, w którym coraz istotniejszym elementem systemu energetycznego jest energetyka rozproszona i mikrogeneracja włączone w powszechnie funkcjonujący system inteligentnych sieci. Polska będzie także krajem, w którym skutecznie ogranicza się emisję gazów cieplarnianych, **zanieczyszczenia wody i powietrza**, eliminuje nielegalne wysypiska i minimalizuje ilość **odpadów** trafiających na składowiska oraz równocześnie dba o zachowanie **różnorodności biologicznej** i unikalnego **krajobrazu**. Jest to możliwe zarówno dzięki lepszemu rozpoznaniu i oszacowaniu walorów środowiska naturalnego w Polsce, jak i rozwiniętej świadomości ekologicznej obywateli. W wizji Polski 2030 r. - jest także krajem dobrze identyfikującym zagrożenia wiążące się ze **skutkami zmian klimatu** zarówno te związane ze stopniowym wzrostem temperatury, jak i z występującymi coraz częściej ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi. Pomimo już poczynionych znaczących inwestycji, Polska w sposób ciągły rozbudowuje i modernizuje infrastrukturę ochronną przystosowując się do nowych warunków środowiskowych [47].

KIERUNKI INTERWENCJI [47]:

1) Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne

- Wdrożyć i sfinansować (nakłady własne, środki pochodzące z UE, budżet państwa, rynek kapitałowy, kapitał inwestorów zagranicznych) projekty modernizujące infrastrukturę elektroenergetyczną, naftową i gazową.
- Uruchomić programy zachęcające do zachowań proefektywnościowych, działania dywersyfikujące źródła energii, w tym rozwój energetyki jądrowej oraz rozproszonej i paliw (w tym możliwość wydobycia gazu łupkowego) oraz kierunków ich przesyłu, dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego Polski i transformacji w kierunku zielonej gospodarki.
- W horyzoncie długookresowym realizacji strategii doprowadzić do przyłączenia do sieci pierwszego bloku pierwszej elektrowni jądrowej z perspektywą przyłączenia do sieci ostatniego bloku drugiej elektrowni jądrowej ok. roku 2030.

2) Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych

- Ułatwienie procesów inwestycyjnych.
- Rozbudowa i modernizacja sieci dystrybucyjnych i przesyłowych oraz wymiana ich przestarzałych elementów.
- Budowa wysokosprawnych i niskoemisyjnych elektrowni i elektrociepłowni (z uwzględnieniem energetyki rozproszonej).

3) Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego poprzez dywersyfikację kierunków pozyskiwania gazu

- Zwiększenie ilości dwukierunkowych transgranicznych połączeń systemów przesyłu gazu.
- W dalszej perspektywie wykorzystanie połączeń dla eksportu gazu.
- Budowa 2 nitki rurociągu Pomorskiego.
- Zwiększenie pojemności magazynowych gazu (oraz innych paliw – ropy, paliw płynnych) dla zabezpieczenia rezerw strategicznych oraz rezerw szczytowych.

4) Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce

- Wdrożenie zintegrowanych systemów pomiarów.
- Wspieranie rozwoju lokalnych hybrydowych systemów energetycznych.
- Rozszerzenie rozwiązań stosowanych w elektroenergetyce na sieci gazowe, ciepłownicze i wodociągowe.

5) Integracja polskiego rynku elektroenergetycznego, gazowego i paliwowego z rynkami regionalnymi

- Zwiększenie roli giełdy w handlu paliwami, gazem ziemnym i energią w celu przygotowania do szerszej integracji w ramach europejskiego wspólnego rynku.
- Wprowadzenie instrumentów gwarantujących skuteczność prawną uzgodnień dokonywanych między krajowym regulatorem a sektorem energetyki.
- Minimalizacja konieczność uruchamiania procesów legislacyjnych.
- Przyspieszenie tempa wypracowywania rozwiązań i zwiększenie ich trwałości.

6) Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii

- Wprowadzenie inteligentnych sieci.
- Uelastycznienie taryf.
- Popularyzacja wiedzy o możliwości wyboru dostawców oraz odnawialnych źródłach energii i efektywnym korzystaniu z energii elektrycznej.
- Upowszechnienie i uproszczenie oznaczeń energochłonności towarów i urządzeń.
- Opracowanie i wdrożenie programu efektywności energetycznej.

Żeby zwiększyć poziom ochrony środowiska, poprawić warunki środowiskowe oraz ograniczyć ryzyka związane ze zmianami klimatu, niezbędne będzie wdrożenie zintegrowanego zarządzania środowiskiem (promocja recyklingu odpadów, efektywności energetycznej, efektywnego korzystania z zasobów naturalnych, planowania przestrzennego z uwzględnieniem gospodarowania obszarami cennymi przyrodniczo i ochrony zasobów wodnych) oraz programu adaptacji do zmian klimatu, minimalizowania ryzyka i zagrożeń związanych ze skutkami powodzi i poważnymi awariami technologicznymi, a także zwiększenie nakładów na badania i rozwój technologii czystego węgla oraz poprawiających stan środowiska w całym okresie realizacji strategii.

7) Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki

- bardziej efektywne korzystanie z zasobów naturalnych.
- wdrożenie programu rozwoju innowacyjnych technologii środowiskowych.
- wsparcie wiodących w tym obszarze ośrodków badawczych oraz przedsiębiorstw.

8) Zwiększenie poziomu ochrony środowiska

- Ochrona czystości wód poprzez zakończenie do 2015 r. realizacji Krajowego programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (redukcja zanieczyszczeń i związków biogennych (azot, fosfor) odprowadzanych do wód oraz kontynuacje procesu sanitacji wsi.
- Wprowadzenie monitorowania i ochrony różnorodności biologicznej i przeciwdziałania fragmentacji ekosystemów.
- Ustanowienie narzędzi finansowania różnorodności biologicznej (w tym podnoszenia świadomości ekologicznej obywateli).
- Opracowanie oraz wdrożenie strategicznego planu adaptacji do zmian klimatu obejmującego m.in. szczegółowe kryteria użyte do określenia priorytetowych inwestycji w obszarze adaptacji do zmian klimatu ocenę aktualnego wpływu oraz wpływu przyszłych zmian klimatu na szczególnie wrażliwe sektory i obszary (wielowariantową ocenę ryzyka klęsk żywiołowych) oraz odpowiednie działania adaptacyjne wraz z ich szacowanymi kosztami.
- Wprowadzenie instrumentów polityki publicznej integrujących działania w poszczególnych sektorach (gospodarki wodnej, rolnictwa, leśnictwa, transportu, zdrowia, budownictwa, gospodarki przestrzennej, gospodarki morskiej, turystyki, energetyki) dla zwiększenia ochrony klimatu.
- Ograniczenie negatywnych skutków powodzi poprzez minimalizowanie ryzyka powodziowego, wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zlewniami oraz odbudowę naturalnej retencji wodnej.
- Wdrożenie programów małej retencji wodnej na obszarach szczególnie narażonych na powódź i suszę.

1.4.2 Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK) jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego fundamenty zostały określone w znowelizowanej ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.) oraz w przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski [48].

Najbliższe dziesięciolecie ma kluczowe znaczenie dla rozwoju gospodarczego Polski. Będzie to dekada równoważenia finansów publicznych i zwiększania oszczędności, przy trwającym równolegle rozwoju opartym na likwidowaniu największych barier rozwojowych (tj. odrabianiu zaległości w infrastrukturze i zmniejszaniu różnic między regionami). Jednocześnie powinna to być jednak dekada rozwoju w coraz większej mierze opartego na edukacji, impecie cyfrowym i innowacyjności [48].

ŚSRK wskazuje, w jaki sposób osiągnane będą cele strategii Europa 2020, przy uwzględnieniu polskiej specyfiki i uwarunkowań, które przyczynią się do realizacji założonych krajowych celów rozwojowych.

ŚSRK określa kluczowe wskaźniki odzwierciedlające postęp w realizacji celów w wybranych obszarach strategicznych oraz wskazuje ścieżki dojścia do wyznaczonych poziomów, będące wytycznymi dla kierunków interwencji, działań i wskaźników szczegółowych 9 strategii zintegrowanych.

Dokonany w ŚSRK wybór trzech obszarów strategicznych (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna) oraz w ich ramach poszczególnych celów i priorytetowych kierunków interwencji jest odpowiedzią na kluczowe

wyzwania w najbliższym dziesięcioleciu, która pozwoli na zintensyfikowanie procesów rozwojowych oraz uniknięcie dryfu rozwojowego.

WIZJA POLSKI 2020 [48]

„Polska w roku 2020 to: aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka i sprawne państwo”.

CEL STRATEGICZNY [48]

Celem głównym strategii średniookresowej staje się *wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.*

OBSZARY INTERWENCJI (OBSZARY INTERWENCJI) [48]

- I. Sprawne i efektywne państwo**
- II. Konkurencyjna gospodarka**
- III. Spójność społeczna i terytorialna**

GŁÓWNE OBSZARY INTERWENCJI, CELE I PRIORYTETY ROZWOJOWE

Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo

Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem

- I.1.1. Uporządkowanie kompetencji umożliwiające realizację działań rozwojowych
- I.1.2. Zwiększenie efektywności instytucji publicznych
- I.1.3. Wprowadzenie jednolitych zasad e-gov w administracji (e-administracja)
- I.1.4. Poprawa jakości prawa
- I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego

Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe

- I.2.1. Modernizacja struktury wydatków publicznych
- I.2.2. Poprawa efektywności środków publicznych
- I.2.3. Zwiększenie wykorzystania środków pozabudżetowych

Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela

- I.3.1. Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości
- I.3.2. Rozwój kapitału społecznego
- I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela
- I.3.4. Utrwalenie bezpieczeństwa narodowego

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka

Cel II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej

- II.1.1. Uzdrowienie finansów publicznych
- II.1.2. Zwiększenie stopy oszczędności i inwestycji
- II.1.3. Integracja ze strefą euro
- II.1.4. Rozwój eksportu towarów i usług

Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki

- II.2.1. Zwiększenie produktywności gospodarki
- II.2.2. Wzrost udziału przemysłów i usług średnio i wysoko zaawansowanych technologicznie
- II.2.3. Zwiększenie konkurencyjności i modernizacja sektora rolno-spożywczego
- II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej

Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki

- II.3.1. Wzrost popytu na wyniki badań naukowych
- II.3.2. Podwyższenie stopnia komercjalizacji badań
- II.3.3. Zapewnienie kadr dla B+R
- II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych

Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego

- II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej
- II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego
- II.4.3. Zwiększanie mobilności zawodowej i przestrzennej

Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych

- II.5.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu
- II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych
- II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych

Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

- II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami
- II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej
- II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii
- II.6.4. Poprawa stanu środowiska
- II.6.5. Adaptacja do zmian klimatu

Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu

- II.7.1. Zwiększenie efektywności zarządzania w sektorze transportowym
- II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych
- II.7.3. Udrożnienie obszarów miejskich

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna

Cel III.1. Integracja społeczna

- III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym
- III.1.2. Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych

Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych

- III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych
- III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych

Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

- III.3.1. Tworzenie warunków instytucjonalnych, prawnych i finansowych dla realizacji działań rozwojowych w regionach
- III.3.2. Wzmacnianie ośrodków wojewódzkich
- III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich
- III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej

Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

EUROPA 2020: Europa efektywnie korzystająca z zasobów Unia innowacji

Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju poprzez harmonijne połączenie wzrostu gospodarczego z wymogami ochrony środowiska stanowić będzie dla Polski w najbliższym dziesięcioleciu jedno z głównych wyzwań rozwojowych. Zachowanie zasobów przyrodniczych w stanie niepogorszonym, a docelowo zwiększenie ich trwałości i jakości, nie może być traktowane jako bariera w rozwoju kraju. Jest to warunek konieczny dla dalszej poprawy jakości życia, realizacji prawa dostępu człowieka do środowiska w dobrym stanie. Podstawowym zadaniem staje się z jednej strony sprostanie rosnącemu zapotrzebowaniu na surowce i energię, z drugiej zaś – znajdowanie takich rozwiązań, by maksymalnie ograniczyć negatywny wpływ na środowisko, nie hamując przy tym wzrostu gospodarczego, ale kreując nowe bodźce dla jego pobudzania, zwłaszcza na terenach nieurbanizowanych [48].

Do poprawy efektywności energetycznej przyczynia się rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii. Główną barierą w tym obszarze jest niewielka ilość połączeń polskiego rynku energii elektrycznej i gazu z systemami europejskimi, w dalszym ciągu niewystarczające udziały giełdy w handlu energią elektryczną na rynku krajowym oraz brak pełnej deregulacji ceny gazu.

W najbliższej dekadzie podejmowane będą działania skierowane na zmianę struktury nośników energii, poprawę sprawności energetycznej procesów wytwarzania oraz przesyłu, efektywne wykorzystanie energii i paliw przez poszczególne sektory gospodarki (głównie transport, mieszkalnictwo, przemysł), w tym sektor publiczny, jak również zwiększenie wykorzystania urządzeń i technologii energooszczędnych [48].

Do kluczowych priorytetów inwestycyjnych należeć będzie również budowa i rozbudowa połączeń międzysystemowych na linii północ-południe oraz integracja systemów gazowych przesyłowych w regionie basenu Morza Bałtyckiego. Połączenia te, wraz z rozbudową terminala skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu i wewnętrznej sieci przesyłowej stanowić będą niezwykle istotne elementy procesu budowy wspólnego regionalnego rynku gazu.

W minionym 20-leciu w obszarze ochrony środowiska osiągnięto znaczące sukcesy. Zredukowano ładunki zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych i do powietrza, opanowano problemy gospodarki odpadami przemysłowymi, ograniczono oddziaływanie trwałych substancji organicznych, wyeliminowano znaczącą część ryzyka zdrowotnego dla ludzi oraz zagrożeń dla środowiska biotycznego i abiotycznego, generowanych przez źródła przemysłowe. Jednakże istotnym problemem nadal pozostaje jakość powietrza, szczególnie na obszarach miejskich jako konsekwencja tzw. niskiej emisji oraz emisji z transportu i gospodarstw domowych.

Polska sieć ekologiczna jest dość rozproszona i nie stanowi spójnego systemu obszarów wzajemnie ze sobą powiązanych funkcjonalnie i terytorialnie, gwarantującego ochronę i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej w długim okresie. Prowadzone będą prace na rzecz przeciwdziałania fragmentacji przestrzeni i tworzenia rozwiązań sprzyjających ochronie zasobów przyrodniczych, szczególnie poprzez tworzenie korytarzy ekologicznych umożliwiających migrację fauny i flory w układach regionalnych, krajowym i międzynarodowym.

Poprawa stanu środowiska wpłynie jednocześnie na jakość życia społeczeństwa oczekującego na zapewnienie wypoczynku w odpowiednich warunkach środowiska przyrodniczego. Wyzwaniem dla społeczeństw całego świata jest dostosowanie do bieżących i przyszłych skutków zmian klimatu, umożliwiające zminimalizowanie szkód i zagrożeń przez nie powodowanych dla człowieka i środowiska (natężenie zjawisk katastrofalnych, długotrwałych susz i innych klęsk żywiołowych oraz anomalii pogodowych, podnoszenie się poziomu oceanów i mórz). W kontekście adaptacji do zmian klimatu w Polsce punktem wyjścia będzie wskazanie sektorów/obszarów wrażliwych na zmiany klimatu oraz określenie dla nich planu niezbędnych działań adaptacyjnych.

Priorytetowe kierunki interwencji publicznej. Cel II.6 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko [48]:

II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami

ŚSRK		Przełożenie na działania odpowiednich strategii
Działania 2012-2015	Działania 2016-2020	
wprowadzenie zintegrowanego systemu ochrony i zarządzania zasobami przyrodniczymi na podstawie kompleksowej inwentaryzacji oraz jego integracja z planami zagospodarowania przestrzennego	tworzenie warunków ochrony korytarzy ekologicznych, w tym tworzenie tzw. zielonej infrastruktury na terenach poza systemem Natura 2000	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko strategie rozwoju województw
przywrócenie i utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków		
ujęcie krajowych zasobów strategicznych (w tym węgla kamiennego i brunatnego) w planach zagospodarowania przestrzennego		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
wspieranie prac badawczych i rozwojowych nad technologiami wykorzystania węgla do produkcji paliw płynnych i gazowych		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki
rozpoznanie zasobów niekonwencjonalnych złóż gazu z łupków i metanu z pokładów węgla, a także zasobów wód geotermalnych		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
kontynuacja zlewniowego systemu zarządzania wodami		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochronnych ujęć wód podziemnych	przyrodnicza rewaloryzacja niekorzystnie przekształconych ekosystemów, w tym ekosystemów wodnych, bagien, mokradeł i torfowisk	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
wdrożenie nowej polityki opłat za wodę wspierającej finansowanie gospodarki wodnej i uwzględniającej wszystkie główne sektory (gospodarka komunalna, przemysł, rolnictwo)	zmniejszenie wodochłonności gospodarki	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki
kontynuacja wdrażania i realizacji wymogów Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
racjonalne gospodarowanie zasobami w produkcji rolnej i rybackiej		Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa, strategie rozwoju województw
prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych nt. efektywnego korzystania z zasobów, w tym z zasobów NATURA 2000		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, strategie rozwoju województw

Zasoby naturalne są podstawą funkcjonowania gospodarki i wpływają na jakość życia. Wysoka zasobochłonność gospodarki Polski może być przeszkodą w rozwoju nowoczesnej, konkurencyjnej i niskoemisyjnej gospodarki. Prowadzone działania będą realizowane w ramach kompleksowego, zintegrowanego podejścia do kwestii efektywnego wykorzystania

zasobów. Z tego względu dotyczyć one będą wszystkich kluczowych obszarów, m.in. zmian klimatu, efektywności energetycznej, polityki surowcowej, rolnictwa, transportu, budownictwa, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami oraz ochrony różnorodności biologicznej.

II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej

ŚSRK		Przełożenie na działania odpowiednich strategii
Działania 2012-2015	Działania 2016-2020	
modernizacja regionalnej i lokalnej infrastruktury przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej (w tym umożliwiająca wykorzystanie energii z OZE) oraz rozwój energetyki rozproszonej poza istniejącą siecią energetyczną z wykorzystaniem lokalnych odnawialnych źródeł		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa, strategię rozwoju województw
wprowadzenie systemu białych certyfikatów ²⁴ , obowiązkowe świadectwa charakterystyki energetycznej dla budynków, ustalenie nowych wymagań dotyczących ochrony cieplnej oraz energooszczędności budynków, obowiązek przeprowadzenia analizy zastosowania wysoko efektywnych systemów alternatywnych na etapie projektowania budynku,	oznaczenie energochłonności urządzeń i produktów zużywających energię, wprowadzenie minimalnych standardów dla produktów zużywających energię	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki
wsparcie termomodernizacji budynków i modernizacji istniejących systemów ciepłowniczych z zastosowaniem dostępnych i sprawdzonych technologii		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, strategię rozwoju województw
prace nad innowacyjnymi rozwiązaniami technologicznymi związanymi z poszukiwaniem nowatorskich metod ograniczających wydzielenie gazów cieplarnianych („czyste technologie”)	budowa instalacji przy wykorzystaniu „technologii czystego węgla”	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki
połączenie poprzez energetyczne giełdy systemu krajowego z rynkiem skandynawskim oraz z krajami Europy Środkowo-Wschodniej		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
wsparcie i wdrożenie zintegrowanych systemów zarządzania popytem na energię i ciepło		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, strategię rozwoju województw
wdrożenie ram regulacyjnych UE w zakresie funkcjonowania rynku wewnętrznego gazu ziemnego i energii elektrycznej w wersji gwarantującej pełne rozdzielenie własnościowe przesyłu surowców od innych działalności		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
pobudzenie konkurencji w sektorze gazowym oraz utworzenie platformy handlu gazem		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko

Do roku 2020 Polska wypełni swoje zobowiązania w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych, wynikających z postanowień pakietu klimatyczno-energetycznego, na mocy

którego Unia Europejska do 2020 r. jest zobowiązana do łącznej redukcji emisji o 20% w porównaniu z 1990 rokiem.

II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii

ŚSRK		Przełożenie na działania odpowiednich strategii
Działania 2012-2015	Działania 2016-2020	
przygotowanie rozwiązań legislacyjnych likwidujących bariery inwestycyjne		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
podwojenie możliwości magazynowych gazu – budowa terminala LNG	zwiększenie przepustowości terminala LNG	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
przyjęcie programu polskiej energetyki jądrowej, prace przygotowawcze związane z budową elektrowni jądrowej	rozpoczęcie budowy pierwszej elektrowni jądrowej	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
zwiększenie wykorzystania OZE (identyfikacja, kompleksowa inwentaryzacja i wybór lokalizacji kluczowych)		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, strategie rozwoju województw
wspieranie i rozwój energetycznych projektów infrastrukturalnych, istotnych z punktu widzenia wzmocnienia bezpieczeństwa dostaw surowców energetycznych, w tym m.in.: rozbudowa infrastruktury przesyłowej, rozbudowa wybranych rurociągów produktowych		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko

Jednym z priorytetów w najbliższym dziesięcioleciu będzie zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego poprzez dywersyfikację struktury wytwarzania i dostaw paliw i energii. Konieczna będzie realizacja inwestycji, które wyeliminują zagrożenie deficytem oraz umożliwią znaczące zwiększenie potencjału mocy po 2020 roku. Bezpieczeństwo dostaw wymaga dywersyfikacji zarówno źródeł, jak i kierunków dostaw paliw i energii.

II.6.4. Poprawa stanu środowiska

Czynnikami decydującymi o jakości środowiska są przede wszystkim: czystość powietrza, wód, gleb oraz właściwa gospodarka odpadami. W tych obszarach istnieją w dalszym ciągu kwestie wymagające regulacji i dostosowania do poziomu zgodnego ze strategicznymi kierunkami działań Unii Europejskiej. Istotne zatem będzie inwestowanie w ochronę wód i gospodarkę wodno-ściekową, gospodarkę odpadami czy ochronę powietrza, a także podejmowanie działań umożliwiających dostosowanie uczestników rynku do wyzwań zrównoważonego rozwoju. Przedsięwzięciom tym powinno towarzyszyć usprawnienie mechanizmów zarządzania środowiskiem, w tym polepszenie udostępniania danych o środowisku.

Poprawie jakości powietrza służyć będą długoterminowe działania na rzecz ograniczenia emisji pyłów i innych zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza z sektorów najbardziej emisyjnych (energetyka, transport), ze źródeł emisji rozproszonych (nieduże zakłady przemysłowe, małe kotłownie) i ze źródeł indywidualnych w zabudowie mieszkaniowej (tzw. niska emisja).

Promowane będzie stosowanie innowacyjnych technologii w przemyśle, paliw alternatywnych oraz rozwiązań zwiększających efektywność zużycia paliw i energii w transporcie, a także wykorzystanie paliw niskoemisyjnych w mieszkalnictwie.

ŚSRK		Przełożenie na działania odpowiednich strategii
Działania 2012-2015	Działania 2016-2020	
przygotowanie i wdrożenie instrumentów legislacyjnych, organizacyjnych i finansowych na rzecz poprawy jakości powietrza		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
wprowadzenie systemu zarządzania krajowymi pułapami emisji gazów cieplarnianych		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
zapewnienie skutecznego i efektywnego oczyszczania ścieków we wszystkich aglomeracjach liczących więcej niż 2000 RLM		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, strategię rozwoju województw
upowszechnienie stosowania dobrych praktyk rolniczych		Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa, strategię rozwoju województw
wdrożenie nowoczesnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi oraz budowa instalacji do odzysku, w tym recyklingu i unieszkodliwiania odpadów	budowa instalacji do odzysku, w tym recyklingu i unieszkodliwiania odpadów	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, strategię rozwoju województw
zmniejszenie emisji i zapewnienie lepszej kontroli nad substancjami wprowadzanymi do środowiska (E-PRTR, REACH)		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
określenie sposobów eliminowania konfliktów przyrodniczo-przestrzennych i barier dla zrównoważonego rozwoju oraz minimalizowanie negatywnych skutków ewentualnych kolizji powstających na linii programy rozwojowe i plany zagospodarowania przestrzennego a obszary chronione, w tym Natura 2000		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, strategię rozwoju województw

II.6.5. Adaptacja do zmian klimatu

Kluczowym zadaniem w tym obszarze jest opracowanie i efektywne wdrożenie systemowych rozwiązań dotyczących adaptacji do zmieniających się uwarunkowań klimatycznych i hydrologicznych, w tym minimalizacja skutków klęsk żywiołowych i ekstremalnych zjawisk pogodowych. Adaptacja do zmian klimatycznych będzie obejmowała także dostosowanie zagrożonych sektorów i obszarów (rolnictwo i leśnictwo, zasoby wodne i gospodarka wodna, różnorodność biologiczna i ekosystemy, strefa wybrzeża i gospodarka morska, transport, energetyka i górnictwo, budownictwo, obszary wielkomiejskie, gospodarka przestrzenna, społeczności lokalne) do nowych warunków i zjawisk klimatycznych, w tym m.in. zapewnienie dostarczania energii i paliw, zapobieganie czasowym niedoborom wody oraz usprawnienie systemu zarządzania kryzysowego.

Podjęte zostaną działania mające na celu zmniejszenie oddziaływania zjawiska suszy i zapobieganie stepowaniu. Konieczna jest redukcja ryzyka związanego z coraz częściej występującymi ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi, w szczególności z podtopieniami i powodzią wzdłuż ciągów wodnych. Wszelkie działania mające na celu minimalizację ryzyka powodziowego będą zawarte w planach zarządzania ryzykiem powodziowym. Ustalenia tych planów będą uwzględnione m.in. w planach zagospodarowania przestrzennego wszystkich poziomów.

ŚSRK		Przełożenie na działania odpowiednich strategii
Działania 2012-2015	Działania 2016-2020	
opracowanie planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki
prowadzenie kampanii edukacyjnych nt. zmian klimatu i adaptacji do nich		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, strategię rozwoju województw
realizacja działań przeciwpowodziowych (w tym m.in. infrastrukturalnych i ostrzegawczo-monitorujących), dokończenie niezbędnych inwestycji przeciwpowodziowych, w tym w Świnnej Porębie, Raciborzu, Włocławku i na Żuławach.		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, strategię rozwoju województw
uwzględnienie w aktach planistycznych na poziomie krajowym, wojewódzkim i gminnym granic obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, zgodnie z ich przebiegiem określonym na mapach zagrożenia powodziowego		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, strategię rozwoju województw
wprowadzenie standardów budowlanych umożliwiających zmniejszenie strat towarzyszących klęskom żywiołowym		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
inwestycje ograniczające negatywny wpływ zjawisk pogodowych na gospodarkę (np. rolnictwo, transport, energetyka, budownictwo)		Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa, strategię rozwoju województw
opracowanie i wdrożenie programów ochrony wód morskich, monitoringu obszarów morskich wraz z działaniami naprawczymi odnośnie wód morskich	zmniejszenie ilości zanieczyszczeń związkami azotu i fosforu wpływających do Bałtyku	Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, strategię rozwoju województw

1.4.3 Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020

Celem aktualizacji Strategii jest zwiększenie dynamiki rozwoju województwa, poprzez dostosowanie dokumentu, zwłaszcza w zakresie wytyczonych celów rozwoju Dolnego Śląska i działań (kierunków działań) służących ich realizacji, do zmieniających się uwarunkowań rozwoju regionalnego, zawartych m.in. w dokumentach szczebla krajowego oraz w prawodawstwie związanym z prowadzeniem polityki rozwoju.

Pierwsza część Strategii stanowi diagnozę prospektywną, w której przedstawiono najistotniejsze czynniki, które mają i będą mieć znaczenie dla rozwoju Dolnego Śląska w najbliższych latach. Podsumowaniem diagnozy jest bilans otwarcia - uwarunkowania rozwoju regionu, w którym zestawiono czynniki obiektywne i subiektywne rozwoju, wskazując równocześnie na bariery rozwoju (strategiczne ograniczenia) Dolnego Śląska oraz rozwiązania, które zalecane były we wcześniejszych wersjach Strategii, a które się nie sprawdziły. W dalszej, tzw. programowej części Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, określono wizję, cel nadrzędny (czy też strategiczny) oraz cele szczegółowe rozwoju województwa dolnośląskiego, podporządkowane wizji rozwoju.

WIZJA: BLISKO SIEBIE - BLISKO EUROPY

Dolny Śląsk 2020 jako zintegrowana wspólnota regionalna, region konkurencyjny, spójny, otwarty, dynamiczny.

CEL: NOWOCZESNA GOSPODARKA W ATRAKCYJNYM ŚRODOWISKU

Dolny Śląsk regionem koncentracji innowacyjnych podmiotów produkcyjnych i usługowych współpracujących z rozwiniętym sektorem badawczym oraz intensywnego rozwoju nowoczesnej turystyki opartej o współpracę międzyregionalną i transgraniczną, tworzących razem atrakcyjne miejsca pracy dla mieszkańców o coraz wyższych kwalifikacjach i rozwiniętej kulturze obywatelskiej.

Cele szczegółowe:

- Cel 1. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy
- Cel 2. Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej
- Cel 3. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MSP
- Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa
- Cel 5. Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych
- Cel 6. Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników
- Cel 7. Włączenie społeczne i podnoszenie poziomu i jakości życia
- Cel 8. Podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne

W Dokumencie wydzielono **Cztery Obszary Integracji**, jako podstawowe obszary województwa, charakteryzujące się zróżnicowanymi uwarunkowaniami rozwoju, wynikającymi z warunków geograficznych, sytuacji społeczno-gospodarczej i zaszciości historycznej.

CZTERY OBSZARY INTEGRACJI [4]**A. Wrocławski Obszar Integracji**

Wrocław i otaczający go obszar, posiadający z nim silne powiązania funkcjonalne.

B. Legnicko-Głogowski Obszar Integracji

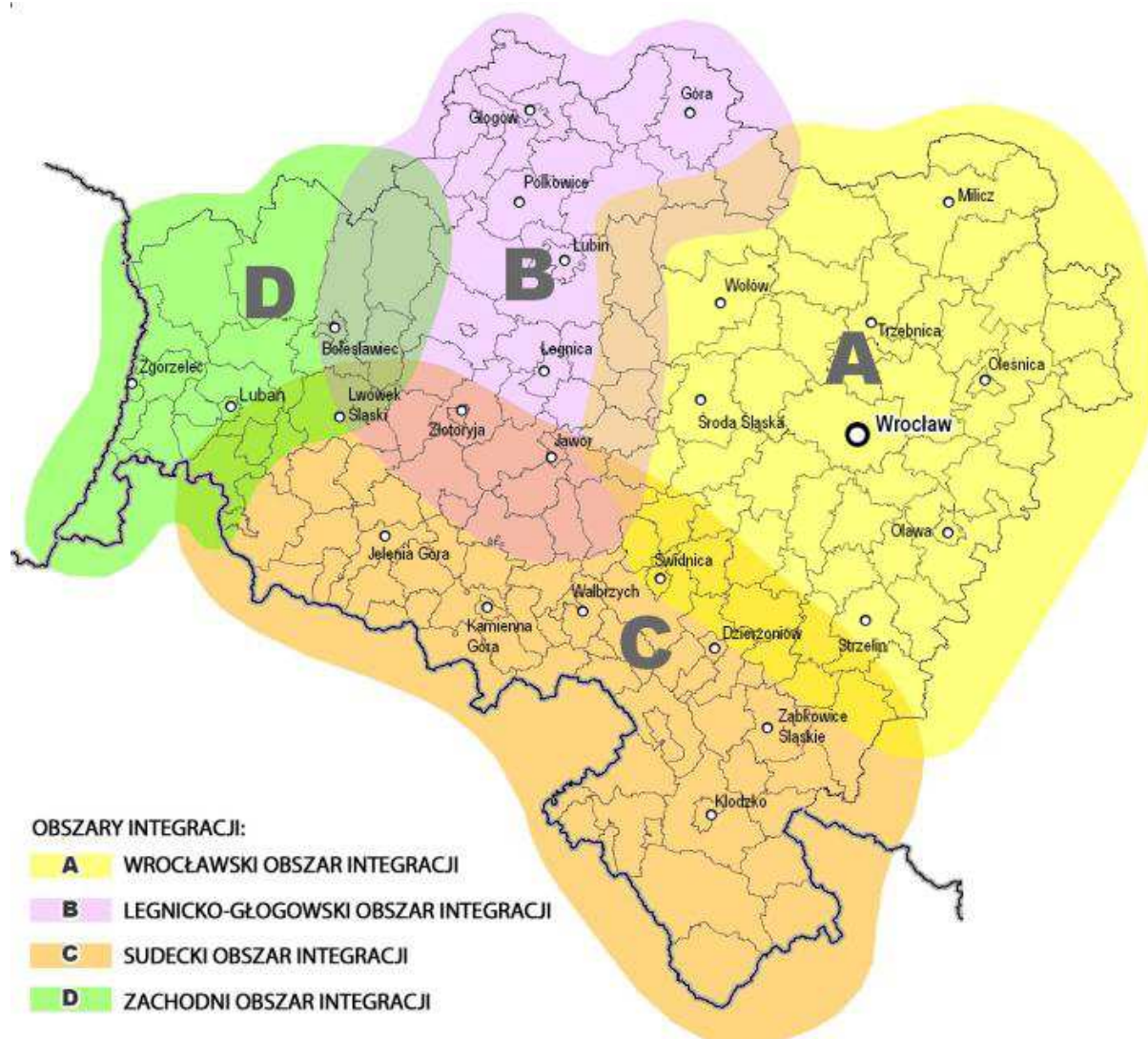
obszar zagłębia miedziowego oraz jego zaplecza.

C. Sudecki Obszar Integracji

południowy obszar województwa.

D. Zachodni Obszar Integracji

tereny leżące przy zachodniej granicy regionu.

Rysunek 1.6 Cztery Obszary Integracji w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 [4]

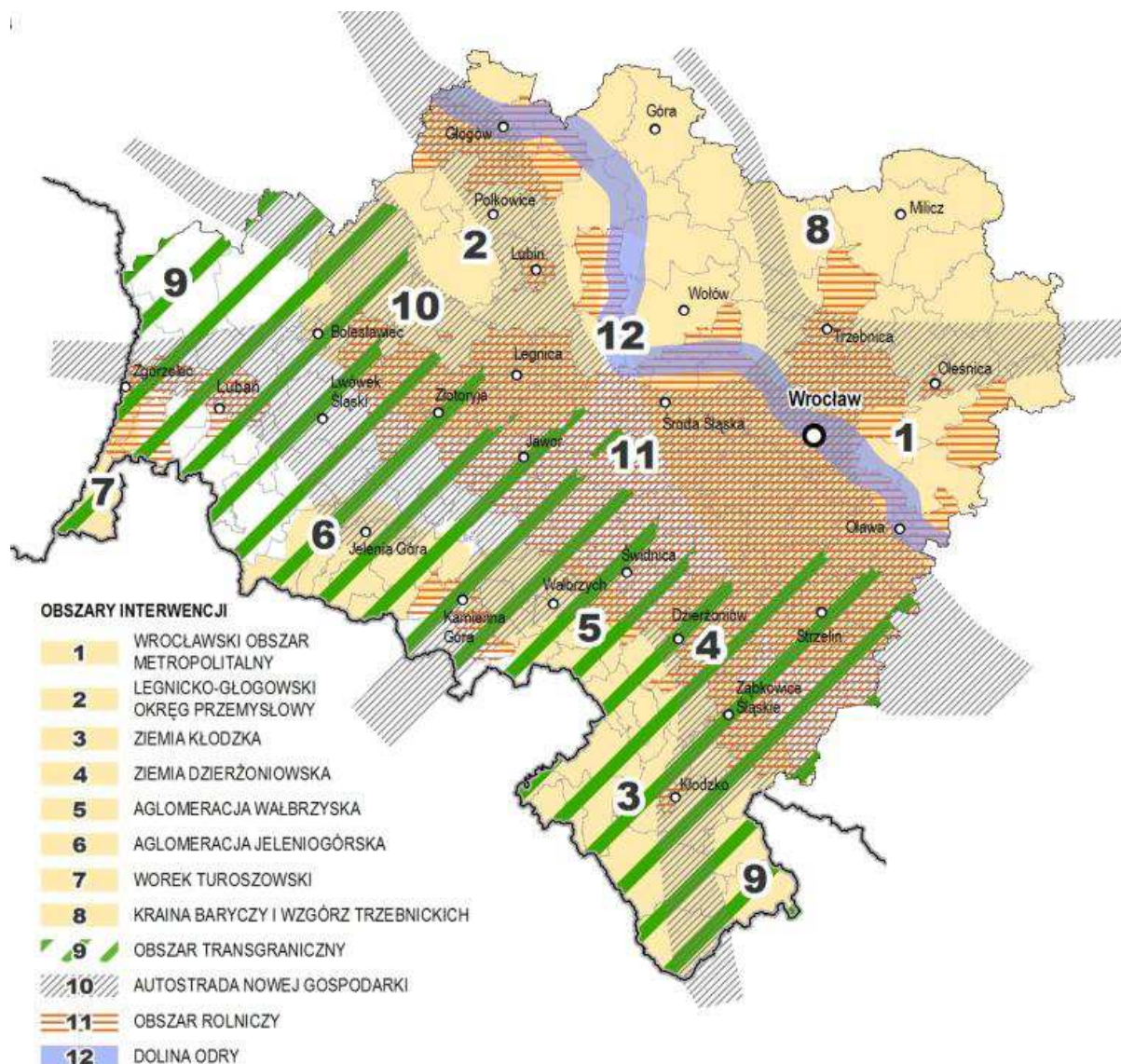
Gmina Kobierzyce zlokalizowana jest we Wrocławskim Obszarze Integracji (A), który obejmuje Wrocław i obszar, który posiada z nim silne powiązania funkcjonalne. Charakteryzuje się największą gęstością zaludnienia, również w miejscowościach otaczających Wrocław, w wyniku czego dochodzi do intensywnych zmian struktury użytkowania gruntów, a w efekcie do tworzenia niespójnego układu przestrzennego. Obszar wyróżnia się dużym potencjałem edukacyjnym i naukowo-badawczym, również w wymiarze innowacyjności, skoncentrowanym głównie we Wrocławiu. Kulturalne oddziaływanie stolicy regionu ma wymiar krajowy i międzynarodowy.

Zagrożeniem dla tych terenów jest inwestycyjna presja na tereny otwarte, w tym obszary najlepszych gleb oraz doliny rzeczne, objęte ochroną prawną w ramach sieci NATURA 2000 – stanowiące ponadto ważne korytarze ekologiczne - przy niewystarczająco rozwiniętym systemie komunikacyjno - transportowym, w tym publicznym transporcie zbiorowym oraz spójnym systemie komunikacji rowerowej. Poważnym wyzwaniem dla tego obszaru jest zintegrowane zarządzanie, zwłaszcza w świetle ciężenia do Obszaru Metropolitalnego Wrocławia gmin i ośrodków spoza Województwa Dolnośląskiego, optymalne wykorzystanie potencjału intelektualnego, gospodarczego, kulturalnego i przyrodniczego [4].

Wydzielonych Dwanaście Obszarów Integracji wyznacza strefy występowania szczególnych zjawisk lub specyficznych procesów, związanych często także z konfliktami przestrzennymi. Wobec obszarów tych samorząd województwa będzie mógł podejmować – zgodnie z

zapisami Strategii, poprzez prowadzenie szczególnej polityki lub za pomocą regionalnych programów rozwoju – działania interwencyjne, mające na celu rozwiązywanie sytuacji konfliktowych, pobudzenie rozwoju oraz pomoc w sferach jednoznacznie wymagających pomocy publicznej.

Rysunek 1.7 Dwanaście Obszarów Interwencji w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 [4]

Jednym z najważniejszych założeń nowej Strategii jest powstanie do 2020 roku tzw. Autostrad Nowej Gospodarki – czyli obszarów skupionych wokół istniejących i planowanych dróg, które staną się miejscami dynamicznego rozwoju przemysłu opartego na najnowocześniejszych technologiach i usługach. Drugim biegunem wzrostu mają być tereny o wybitnych wartościach przyrodniczych, uzdrowiskowych i kulturowych, a także obszarów bogatych w zasoby naturalne, gdzie nowoczesna gospodarka opierać się będzie na wykorzystaniu tych unikatowych zasobów. W związku z tym, że problemy rozwojowe grupują się obszarowo, bez względu na granice administracyjne, SRWD proponuje terytorialne odniesienie działań rozwojowych. Polega ono na wyodrębnieniu **4 obszarów integracji** (m.in. wspomniany wyżej Wrocławski Obszar Integracji) oraz **12 obszarów interwencji** (czyli wsparcia środkami zewnętrznymi w ramach polityki regionalnej państwa i województwa). W ramach dokumentu powstały zatem częściowo nakładające się na siebie tereny

o jednorodnych problemach rozwojowych, dla których proponuje się zróżnicowane działania i instrumenty adekwatne do identyfikowanych potrzeb.

W SRWD Gmina Kobierzyce znalazła się również w zasięgu trzech innych obszarów interwencji. Do tych obszarów należą (numeracja obszarów zgodna z SRWD 2020):

2. Wrocławski Obszar Metropolitalny – miasto Wrocław wraz z obszarem otaczającym stolicę regionu. Szczególnie silne związki Wrocławia z otoczeniem podkreślone są dziennymi migracjami wahadłowymi mieszkańców tego subregionu. Obszar nacechowany jest silnie rozwiniętym procesem suburbanizacji mieszkaniowej, a także suburbanizacji ekonomicznej. Silne przekształcenia środowiska na skutek działalności przemysłowej, powodują zagrożenia przekroczeń norm emisji zanieczyszczeń. Obszar jest narażony również na zagrożenia powodziowe powodujące znaczne straty dla gospodarki całego regionu, co wynika z występującej na tym obszarze gęstej sieci rzecznej. Odra i jej dopływy stanowią ważne korytarze ekologiczne, chronione także w ramach sieci NATURA 2000, co determinuje prowadzenie określonych działań inwestycyjnych w dolinach rzecznych.

WrOM jest obszarem o dużym potencjale intelektualnym i naukowo-badawczym. Szeroki wachlarz branż oraz koncentracja wyższych uczelni implikują rozwijające się powiązania wewnętrzne i ponadregionalne. Obszar ten wymaga konkurencyjnej, w skali krajowej i europejskiej, oferty edukacyjnej reagującej na potrzeby rynku; stałego podnoszenia standardów technologicznych w dziedzinie teleinformatycznej, wysoce wykwalifikowanych usług medycznych oraz podniesienia sprawności transportu publicznego i koordynacji rozwoju sieci osadniczej z infrastrukturą transportową, szczególnie kolejową.

10. Autostrada Nowej Gospodarki - obszar o docelowo najwyższej w regionie dostępności transportowej. Osadzony na istniejących i projektowanych ciągach autostrad i dróg szybkiego ruchu oraz integrujący transport kolejowy i wodny. Jest terenem o najwyższej atrakcyjności lokalizacji produkcji na Dolnym Śląsku. Wymaga wzmocnienia i wprowadzenia najwyższych standardów technologicznych w dziedzinie teleinformatycznej oraz szczególnie aktywnej obsługi prawnej i planistycznej, sprzyjającej powstawaniu i ukorzenianiu podmiotów gospodarczych, szczególnie tych o rodowodzie dolnośląskim. Swym zasięgiem obszar ten obejmuje również miasta będące niegdyś fundamentem gospodarczej prosperity regionu, które dziś wymagają rewitalizacji i nowych miejsc pracy. Do tych ośrodków adresowana jest polityka przyciągania inwestorów, ich zakorzeniania i tworzenia trwałych miejsc pracy powiązanych z nowoczesną gospodarką. Obszar ten może stać się kołem zamachowym całego regionu, pod warunkiem racjonalnych decyzji lokalizacyjnych i inwestycyjnych.

11. Obszar rolniczy - obejmuje głównie Nizinę Śląska i Przedgórze Sudeckie i charakteryzuje się najlepszymi w kraju warunkami dla produkcji rolnej, tzn. najwyższym wskaźnikiem waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Teren ten wymaga szczególnej ochrony i wsparcia ze względu na najwyższą jakość gleb oraz wykorzystania tego wyjątkowego potencjału (m.in. najdłuższy okres wegetacyjny w kraju) poprzez aktywizację przemysłu przetwórstwa rolno-spożywczego w celu pełnego wykorzystania naturalnych predyspozycji. Z perspektywnego punktu widzenia należy ukierunkować rozwój produkcji żywności na kooperację przemysłu spożywczego z partnerami zagranicznymi.

Poniższa tabela prezentuje ranking „pierwszeństwa” celów rozwoju w trzech obszarach interwencji, w granicach których położona jest Gmina Kobierzyce. Ranking jest wynikiem konsultacji Zarządu Województwa Dolnośląskiego z przedstawicielami samorządów, partnerami społecznymi i przedstawicielami biznesu. Punktacja opracowana została na podstawie ankiet rozesłanych do wszystkich powiatów województwa. Należy zaznaczyć, że niższa ranga danego celu szczegółowego w obszarze interwencji nie oznacza braku możliwości realizacji związanych z nim zadań - jest jedynie rodzajem rekomendacji, które z celów powinny być realizowane w pierwszej kolejności, które w następnej w ramach posiadanych środków.

Tabela 1.1 Ranking celów rozwoju SRWD 2020 w obszarach interwencji pokrywających się z obszarem Gminy Kobierzyce, w skali od 1 (najistotniejszy) do 8 (najmniej istotny)

Cele rozwoju:	Obszary interwencji:			średnia
	1	10	11	
Cel 1. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy	4	5	6	5
Cel 2. Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej	1	1	8	3
Cel 3. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MSP	6	3	4	4
Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa poziomu bezpieczeństwa	2	4	1	2
Cel 5. Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych	8	7	5	7
Cel 6. Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników	5	2	7	5
Cel 7. Włączenie społeczne i podnoszenie poziomu i jakości życia	3	6	3	4
Cel 8. Podniesienie poziomu edukacji, kształcenie ustawiczne	7	8	2	6

Osiągnięcie założonych celów Strategii, nakierowanych terytorialnie na obszary interwencji, wymaga skupienia działań w kluczowych grupach nazwanych **Makrosferami**:

1. INFRASTRUKTURA
2. ROZWÓJ OBSZARÓW MIEJSKICH I WIEJSKICH
3. ZASOBY
4. TURYSTYKA
5. ZDROWIE I BEZPIECZEŃSTWO
6. EDUKACJA, NAUKA, KULTURA, SPORT I INFORMACJA
7. SPOŁECZEŃSTWO I PARTNERSTWO
8. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I INNOWACYJNOŚĆ

W obrębie poszczególnych Makrosfer wyodrębniono: priorytety, kryteria wyboru projektów oraz szereg proponowanych przedsięwzięć, służących osiągnięciu określonych celów szczegółowych. Przedsięwzięcia są zbiorem działań zgłoszonych w toku dyskusji z partnerami społecznymi i realizować je będzie zarówno samorząd województwa, jak i jednostki samorządu terytorialnego z terenu Województwa Dolnośląskiego, strona rządowa, partnerzy społeczni i gospodarczy z wykorzystaniem potencjału partnerstwa publiczno-publicznego, publiczno-społecznego i publiczno-prywatnego.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 jest dokumentem, który zakłada pozyskiwanie prywatnego finansowania zadań rozwojowych, realizowanych przez sektor publiczny, w tym wykorzystanie instrumentu partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Potencjalne środki finansowe, które mogą zostać wykorzystane przez sektor publiczny na realizację Strategii na lata 2013-2025, oszacowano łącznie na 96,4 mld zł. Daje to średnio około 7,4 mld zł rocznie.

1.4.4 Wojewódzki Program Ochrony Środowiska

Pierwszy wojewódzki POŚ został przyjęty Uchwałą Nr XLIV/842/2002 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 kwietnia 2002 r., natomiast aktualizację dokumentu przyjęto uchwałą nr LIV/969/10 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 29 kwietnia 2010 r. Opracowany w 2002r. Program Ochrony Środowiska przedstawia cele i zadania, których realizacja ma zapewnić zrównoważony rozwój województwa, tj. taki rozwój, w którym zaspokajanie potrzeb współczesnych pokoleń nie ograniczy możliwości realizacji potrzeb pokoleń przyszłych. Tym samym jako długoterminowy, nadrzędny cel wskazano: harmonijny, zrównoważony rozwój województwa, w którym wymagania ochrony środowiska nie tylko mają istotny wpływ na przyszły charakter regionu, ale również wspierają jego rozwój gospodarczy. W 2010 roku przyjęto Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015, stanowiący aktualizację Programu z 2002 roku. Nadrzędny cel Programu sformułowano następująco: **dążenie do osiągnięcia zrównoważonego i trwałego rozwoju Województwa Dolnośląskiego poprzez poprawę stanu środowiska przyrodniczego, zachowanie jego istotnych walorów, utrzymanie ładu przestrzennego i rozwój infrastruktury ochrony środowiska.** W dokumencie zaproponowano szereg celów i kierunków działań, które znacznie rozszerzają listę celów z wersji dokumentu z 2002 roku (poniższa tabela).

Wobec nadrzędnej roli Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego, która w sposób syntetyczny ujmuje sprawy ochrony środowiska bardziej szczegółowe cele ekologiczne ujęte w wojewódzkim POŚ powinny być zgodne z celami szczegółowymi Strategii regionalnej. Porównanie obydwu dokumentów wskazuje, że powiązanie dotyczy w pewnym stopniu właściwie wszystkich celów Strategii, a w szczególności celu 4, jakim jest „ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz dostosowanie do zmian klimatu i poprawa bezpieczeństwa”. Poniżej, spośród celów zawartych WPOŚ, dokonano wyboru najistotniejszych zagadnień, których rozwiązanie przyczyni się do poprawy stanu środowiska na terenie Dolnego Śląska – tzw. priorytetów ekologicznych. Na ich podstawie zdefiniowano następującą hierarchię celów do realizacji:

I. W zakresie zadań systemowych:

- Rozwój edukacji ekologicznej;
- Zarządzanie środowiskowe.

II. W zakresie poprawy jakości środowiska:

- Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- Racjonalizacja gospodarki odpadami;
- Poprawa jakości powietrza atmosferycznego;
- Ochrona przed hałasem ze źródeł komunikacyjnych.

III. W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody:

- Efektywna ochrona przyrody;
- Ochrona i racjonalna eksploatacja ekosystemów leśnych;
- Ochrona gleb użytkowanych rolniczo.

IV. W zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców, wody i energii:

- Zabezpieczenie środowiska i człowieka przed zagrożeniami powodziowymi;
- Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Ponadto zostały również określone cele i zadania o charakterze systemowym dla następujących sektorów: transport, przemysł i energetyka zawodowa, budownictwo i gospodarka komunalna, rolnictwo, turystyka i rekreacja, aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska oraz edukacja ekologiczna. Szczegóły przedstawia poniższa tabela nr 1.2.

Tabela 1.2 Cele i kierunki działań zawarte w „Wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015”

Cel długoterminowy do roku 2015	Cele krótkoterminowe do roku 2011	Kierunki działań dla celów krótkoterminowych	
Poprawa jakości wód i stosunków wodnych			
Dążenie do osiągnięcia właściwych standardów wód powierzchniowych i podziemnych pod względem jakościowym poprzez ich ochronę przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł, komunalnych, przemysłowych i rolniczych	Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł komunalnych, przemysłowych i rolniczych	Zapewnienie ochrony wód powierzchniowych poprzez m.in. inwentaryzację źródeł zanieczyszczeń dopływających do wód powierzchniowych. Zapewnienie ochrony wód podziemnych przed degradacją zwłaszcza głównych zbiorników wód podziemnych oraz stref ochrony ujęć wód podziemnych. Ograniczenie i eliminacja zrzutów zanieczyszczeń z zakładów do wód powierzchniowych. Ograniczenie i eliminacja zanieczyszczeń wód powierzchniowych w rejonie terenów przemysłowych miasta Wałbrzycha (dzielnica Sobiećcin). Ograniczanie spływu zanieczyszczeń powierzchniowych z rolnictwa (wyposażenie w zbiorniki na gnojowice i płyty obornikowe). Uregulowanie systemu odprowadzania wód opadowych.	
	Rozwój i modernizacja infrastruktury techniczno-inżynierskiej w zakresie wodociągów i kanalizacji	Wyposażenie aglomeracji powyżej 2 000 RLM w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków zgodnie z <i>Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych</i> . Budowa szczelnych zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach o zabudowie ekstensywnej lub poza zasięgiem projektowanej sieci kanalizacyjnej. Modernizacja istniejących i budowa nowych odcinków kanalizacji. Rozdział kanalizacji ogólnospławnej na kanalizację sanitarną i kanalizację wód opadowych – w szczególności w dużych miastach. Modernizacji istniejących i budowy nowych odcinków sieci wodociągowej.	
	Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie dostarczania odpowiedniej jakości i ilości wody pitnej	Zapewnienie ciągłego dostarczenia wody dobrej jakości dla mieszkańców. Edukacja ekologiczna mieszkańców, rolników i podmiotów gospodarczych w zakresie przeciwdziałania zanieczyszczeniom wód.	
	Jakość powietrza atmosferycznego		
	Utrzymanie wartości stężeń poszczególnych zanieczyszczeń powietrza co najmniej na poziomie określonym prawem lub poniżej tego poziomu.	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunalnych, szczególnie tzw. niskiej emisji.	Podejmowanie zintegrowanych działań na rzecz minimalizacji zużycia energii oraz zmniejszenia strat ciepła, m.in. poprzez termomodernizację budynków mieszkalnych i publicznych, montowanie regulatorów ciepła, wymianę stolarki drzwiowej i okiennej. Przechodzenie na paliwo ekologiczne w indywidualnych systemach grzewczych. Opracowanie gminnych planów zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz wdrażanie ich założeń. Modernizacja ciepłowni oraz lokalnych kotłowni z wykorzystaniem odpowiednich technologii zabezpieczających przed emisją szkodliwych gazów oraz zmiana paliwa na ekologiczne.
		Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł przemysłowych.	Prowadzenie odpowiedniej polityki przestrzennej mającej na celu lokalizację zakładów uciążliwych ze względu na emisję zanieczyszczeń do atmosfery na terenach oddalonych od zabudowy mieszkalnej oraz z dala od obszarów cennych przyrodniczo.

Cel długoterminowy do roku 2015	Cele krótkoterminowe do roku 2011	Kierunki działań dla celów krótkoterminowych
		Kontrola przestrzegania przez zakłady przemysłowe norm prawnych i warunków pozwoleń w zakresie wprowadzania gazów i pyłów do powietrza.
		Promowanie i wdrażanie nowoczesnych, energooszczędnych technologii, w tym BAT.
	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł komunikacyjnych.	Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej oraz optymalizacja warunków ruchu w celu zwiększenia płynności transportu.
		Modernizacja taboru komunikacji autobusowej.
		Rozwój i wspieranie transportu zbiorowego w celu zwiększenia jego udziału w przewozach pasażerskich.
	Ograniczenie występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń zanieczyszczeń powietrza	Dalszy, systematyczny monitoring emisji substancji w powietrzu, w tym zwiększenie liczby punktów pomiarowych oraz doskonalenie metod pomiarów.
Hałas		
Poprawa klimatu akustycznego na obszarach, gdzie zostały przekroczone wartości normatywne	Ograniczenie występowania przekroczeń normatywnych hałasu komunikacyjnego	Realizacja zadań przewidzianych dla poprawy infrastruktury drogowej oraz organizacji ruchu w celu obniżenia emisji hałasu komunikacyjnego.
		Modernizacja taboru transportu zbiorowego.
		Wprowadzanie pasów zieleni przy drogach, zieleni niskiej i wysokiej do wnętrza osiedlowych, instalowanie ekranów akustycznych przy trasach o największym natężeniu ruchu.
		Działania termomodernizacyjne, m.in. stosowanie dźwiękochłonnych elewacji budynków, stosowanie stolarki okiennej na okna o podwyższonym wskaźniku izolacyjności akustycznej właściwej ($R_w > 30\text{dB}$) w budynkach narażonych na ponadnormatywny hałas i nowobudowanych obiektach.
	Ograniczenie występowania przekroczeń normatywnych hałasu przemysłowego	Ograniczanie hałasu w obiektach przemysłowych poprzez: <ul style="list-style-type: none"> – zastosowanie w zakładach przemysłowych automatyzacji i hermetyzacji procesu produkcji, – montaż ekranów akustycznych wokół obiektów szczególnie uciążliwych, – przebudowę instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, – dobór technologii produkcji o niskim poziomie hałasu, – stosowanie obudów dźwiękochłonnych na urządzenia i maszyny emitujące wysoki poziom hałasu.
	Kontrola poziomu hałasu, zwłaszcza pochodzenia komunikacyjnego	Kontrola przestrzegania przez zakłady przemysłowe poziomów hałasu określonych w decyzjach administracyjnych. Dalszy, systematyczny monitoring poziomu hałasu w tym zwiększenie liczby punktów pomiarowych oraz doskonalenie metod pomiarów. Opracowanie i wdrożenie programów ograniczeń hałasu dla miast lub aglomeracji zagrożonych ponadnormatywnym hałasem i podjęcie działań naprawczych.
Promieniowanie elektromagnetyczne		
Utrzymywanie natężenia promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego poniżej	Ograniczanie oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego	Inwentaryzacja i kontrola źródeł promieniowania elektromagnetycznego na terenie poszczególnych powiatów i gmin. Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego aspektów związanych z zagrożeniem promieniowaniem niejonizującym.

Cel długoterminowy do roku 2015	Cele krótkoterminowe do roku 2011	Kierunki działań dla celów krótkoterminowych
poziomów dopuszczalnych lub co najwyżej na tym samym poziomie	Kontrola poziomu promieniowania elektromagnetycznego	<p>Prowadzenie cyklicznych kontrolnych badań poziomów promieniowania na obszarach o zwiększonym stopniu ryzyka.</p> <p>Egzekwowanie przez organy kontrolne pomiarów pól elektromagnetycznych, do których inwestorzy są zobowiązani na mocy ustawy POŚ po uruchomieniu urządzeń.</p>
Poważne awarie		
Ograniczenie ryzyka wystąpienia zagrożeń środowiska spowodowanych przez potencjalne źródła awarii przemysłowych i zagrożeń naturalnych dla ochrony ludności przed ich skutkami.	Zapobieganie poważnym awariom i innym zagrożeniom, mogącym mieć wpływ na środowisko oraz zdrowie i życie mieszkańców	<p>Kontrola zakładów dużego ryzyka i zakładów zwiększonego ryzyka pod względem przestrzegania zapisów posiadanych decyzji administracyjnych oraz zapisów ustawy o substancjach i preparatach chemicznych.</p> <p>Prowadzenie i aktualizacja coroczna rejestru potencjalnych sprawców poważnych awarii.</p>
	Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego w aspekcie ochrony środowiska, oraz rozwój monitoringu zagrożeń środowiska	<p>Wdrażanie zasad i zaleceń zawartych w Wojewódzkim Planie Zarządzania Kryzysowego.</p> <p>Utworzenie i utrzymanie w gotowości Powiatowych i Gminnych Centrów Reagowania Kryzysowego.</p> <p>Utrzymanie w pełnej gotowości jednostek prewencyjno-ratowniczych.</p> <p>Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zasad postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii lub zagrożenia naturalnego.</p>
	Zapewnienie bezpiecznego transportu materiałów niebezpiecznych	<p>Wyznaczenie tras przewozu materiałów niebezpiecznych.</p> <p>Kontrola nad załadunkiem i rozładunkiem materiałów niebezpiecznych w celu zapobiegania potencjalnym poważnym awariom.</p> <p>Kontrole sprawności technicznej pojazdów i warunków transportowania materiałów niebezpiecznych.</p>
	Podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego	<p>Monitorowanie sytuacji hydrologicznej i ostrzeganie przed powodzią.</p> <p>Sukcesywna realizacja przyjętych programów zapobiegających powodziom, a w szczególności: „Strategii modernizacji Odrzańskiego Systemu Wodnego, „Programu dla Odry 2006”, „Generalnej strategii ochrony przed powodzią dorzecza Górnej i Środkowej Odry po wielkiej powodzi lipcowej 1997 roku”, „Modernizacja wrocławskiego systemu ochrony przed powodzią – studium programowo przestrzenne”.</p> <p>Budowa 4 polderów – Kotowice, Domaszków – Tarchalice, Bieliszów – Lubów, Dobrzejowice.</p> <p>Zwiększenie przepustowości koryt przez, między innymi, modernizację kanałów powodziowych, czyszczenie i udrożnienie koryt rzek i międzywali.</p> <p>Modernizacja zabudowy hydrotechnicznej (m.in. modernizacja i przebudowa wałów, rozsuniecie wałów, podwyższenie, budowa wałów poprzecznych).</p> <p>Utrzymanie w sprawności technicznej istniejących obiektów infrastruktury przeciwpowodziowej i zbiorników, wałów, koryt rzecznych, potoków i kanałów oraz zabudowy towarzyszącej.</p>
	Podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego	<p>Wykonanie studium zabezpieczenia przed powodzią dolin Kwisy i Nysy Łużyckiej oraz realizacja jego ustaleń.</p> <p>Opracowanie Studium ochrony przed powodzią Kotliny Kłodzkiej oraz realizacja jego ustaleń.</p> <p>Wykonanie studium zabezpieczenia przed powodzią dorzecza oraz jego realizacja.</p> <p>Zabudowa regulacyjna (techniczno – biologiczna) potoków górskich, ze szczególnym uwzględnieniem Łomniczki, Łomnicy, Kamienicy, Piastówki, Wrzosówki, Czerwienia, Podgórnej, Złotouchy.</p>

Cel długoterminowy do roku 2015	Cele krótkoterminowe do roku 2011	Kierunki działań dla celów krótkoterminowych
Ochrona przyrody i krajobrazu		
Ukształtowanie spójnego przestrzennie systemu obszarów podlegających ochronie prawnej oraz pozostałych terenów zieleni.	Ochrona, rozwój oraz uporządkowanie systemu obszarów zielonych, w tym systemu obszarów prawnie chronionych.	<p>Weryfikacja i przystosowanie aktów prawnych dla wszystkich form przyrody podlegających ochronie w kontekście obowiązujących przepisów.</p> <p>Utworzenie, wdrożenie i konsekwentne, okresowe aktualizowanie baz danych o dziedzictwie przyrodniczym i krajobrazowym (ze szczególnym uwzględnieniem terenów zieleni urządzonej).</p> <p>Opracowanie planów ochrony dla istniejących rezerwatów i parków krajobrazowych, jeśli takowych nie posiadają lub jeśli opracowanie te są nieaktualne.</p>
	Ochrona i zwiększanie powierzchni terenów zielonych, w tym obszarów leśnych.	<p>Zwiększanie powierzchni leśnych na obszarze województwa zgodnie z Krajowym Programem Zwiększania Lesistości i Programem Wzrostu Lesistości Województwa Dolnośląskiego.</p> <p>Utrzymanie lasów stanowiących własność komunalną.</p> <p>Przeciwdziałanie zagrożeniom, w tym m.in. zagrożeniu pożarowemu, poprzez stały monitoring obszarów leśnych pod kątem ewentualnych zagrożeń.</p> <p>Regulowanie form i intensywności użytkowania zasobów leśnych, tj. pozyskiwania drewna i użytków niedrzewnych oraz świadczenia przez las funkcji socjalnych i ochronnych.</p> <p>Aktualizacja ewidencji gruntów rolnych i nieużytków pod kątem możliwości ich zalesienia lub przeznaczenia na tereny rekreacyjne.</p> <p>Uaktualnienie lub opracowanie planów urządzania lasów.</p> <p>Dążenie do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów i poprawy struktury wiekowej drzewostanów</p>
	Prowadzenie racjonalnej polityki przestrzennej uwzględniającej wartości przyrodnicze.	Wprowadzanie precyzyjnych zapisów dotyczących terenów zielonych przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
		Opracowanie i wdrażanie programów rozwoju i ochrony zieleni urządzonej na terenie poszczególnych jednostek administracji samorządowej Województwa Dolnośląskiego.
		Kontynuacja programu zagospodarowania i ochrony terenów leśnych po byłych poligonach Armii Radzieckiej (poligony Strachów i Świętoszów oraz mniejsze obszary w Nadleśnictwach Świdnica i Legnica).
		Tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów.
	Wprowadzanie stref zieleni izolacyjnej wokół obiektów uciążliwych środowiskowo i krajobrazowo.	
	Ochrona gleb	
Ochrona gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych	Rekultywacja terenów zdegradowanych	<p>Likwidacja magazynów, mogilników i „dzikich wysypisk” a następnie rekultywacja gleby i ziemi.</p> <p>Rekultywacja gleb i gruntów zdegradowanych i zanieczyszczonych (ze szczególnym uwzględnieniem m.in.: terenów zajmowanych przez wojska Federacji Rosyjskiej, obszarów wokół zakładów przemysłowych, poligonów Strachów i Świętoszów, obszarów okolicach Legnicy i Świdnicy)</p> <p>Kompleksowa rekultywacja i zagospodarowanie nieczynnych składowisk odpadów.</p>
	Ochrona gleb użytkowanych rolniczo	<p>Racjonalne użytkowanie środków ochrony roślin i nawozów.</p> <p>Wdrażanie programów rolno – środowiskowych w tym Krajowego Programu Rolno – Środowiskowego, uwzględniających działania prewencyjne w zakresie ochrony gleb.</p>

Cel długoterminowy do roku 2015	Cele krótkoterminowe do roku 2011	Kierunki działań dla celów krótkoterminowych
		Prowadzenie prac rekultywacyjnych i zalesianie zdegradowanych gleb na obszarach użytkowanych rolniczo Upowszechnianie dobrych praktyk rolniczych – szkolenia rolników Aktualizacja map glebowo – rolnych, badania zasobności gleb jako podstawa do wyznaczania kolejności wapnowania i określenia właściwego nawożenia.
Ochrona gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych	Kontynuacja monitoringu środowiska glebowego w województwie.	Prowadzenie rejestru obszarów, na których przekroczone zostały standardy jakości gleby i ziemi
	Kontynuacja monitoringu środowiska glebowego w województwie.	Dalszy monitoring gleb użytkowanych rolniczo na obszarze Województwa Dolnośląskiego
		Prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także prowadzenie rejestru zawierającego informacje o tych terenach.
Ochrona złóż kopalin		
Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin w zakresie ich rozpoznania, wydobycia i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych	Minimalizacja presji wywieranej na środowisko w procesie wykorzystania kopalin	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego zasad ochrony przyrody przy eksploatacji złóż na terenach cennych przyrodniczo. Prowadzenie eksploatacji złóż zgodnie z zatwierdzonym planem ruchu.
	Maksymalne wykorzystanie zasobów kopalin w granicach udokumentowania	Ograniczanie naruszeń dotyczących ochrony środowiska towarzyszących wydobywaniu kopalin poprzez prowadzenie kontroli w zakładach górniczych, przestrzeganie realizacji obowiązków wynikających z koncesji oraz zapobieganie szkodom górniczym i ich usuwanie.
	Ochrona złóż nie eksploatowanych poprzez uwzględnienie ich w planach zagospodarowania przestrzennego	Zwiększenie efektywności wykorzystania udokumentowanych i eksploatowanych złóż kopalin poprzez stosowanie sprawnego sprzętu urabiającego, wdrażanie linii technologicznych do uszlachetniania kopaliny gdy jej jakość na to pozwala oraz poprzez wybieranie kopaliny do spągu złoża, zgodnie z wyliczonym wskaźnikiem wykorzystania złoża.
	Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	Uwzględnienie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego złóż eksploatowanych i nie eksploatowanych, w tym także obszarów perspektywicznych i prognostycznych występowania kopalin. Zagospodarowanie i rekultywacja wyrobisk oraz terenów poeksploatacyjnych, najlepiej w kierunku rekreacyjno - wypoczynkowym Prowadzenie rekultywacji terenów górniczych równoległe lub natychmiast po zakończeniu działalności wydobywczej

1.4.5 Projekt Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska

W trakcie opracowywania niniejszego Programu ochrony środowiska dla Gminy Kobierzyce na lata 2014- 2017 Zarząd Województwa Dolnośląskiego ogłosił, o przystąpieniu do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko Projektu Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 roku. Organem właściwym do przyjęcia tego dokumentu jest Sejmik Województwa Dolnośląskiego [49].

CEL NADRZĘDNY

"Nowoczesna gospodarka (efektywne wykorzystanie zasobów), harmonijny, zintegrowany rozwój przestrzenny oraz społeczno-gospodarczy w atrakcyjnym środowisku naturalnym."

Priorytety ekologiczne oraz cele w ramach 6 obszarów strategicznych:

Obszar strategiczny I - Zadania o charakterze systemowych:

- Aspekty ekologiczne w planowaniu przestrzennym;

Cel długoterminowy do roku 2021

Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa z zachowaniem równowagi ekologicznej pomiędzy wykorzystaniem walorów przestrzeni, a rozwojem gospodarczym (poprawa jakości życia i zachowanie wartości środowiska).

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Zwiększenie efektywności prac związanych z planowaniem przestrzennym, w szczególności dotyczy to opracowań ekofizjograficznych oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji.
2. Prowadzenie racjonalnej polityki przestrzennej (kształtowanie przestrzeni), uwzględniającej wartości przyrodnicze i ład przestrzenny.
3. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią.

- System transportowy;

Cel długoterminowy do roku 2021

Zrównoważony transport i poprawa dostępności transportowej z uwzględnieniem rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ transportu na środowisko.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Poprawa jakości dróg ze szczególnym uwzględnieniem budowy dróg ekspresowych i modernizacji pozostałych rodzajów dróg, w tym kolei dużych prędkości.
2. Wdrożenie zasad transportu intermodalnego.
3. Wprowadzenie zmian w inżynierii ruchu drogowego.

- Przemysł i energetyka zawodowa;

Cel długoterminowy do roku 2021

Ograniczenia negatywnego oddziaływania procesów przemysłowych na środowisko poprzez wdrożenie prośrodowiskowego modelu produkcji oraz zasad planowania przestrzennego i obowiązujących przepisów prawnych.

Cel krótkoterminowy do roku 2017

1. Rozpropagowanie zasad zarządzania środowiskowego wśród przedsiębiorców.
2. Tworzenie korzyści ekonomicznych dla firm i instytucji realizujących systemy zarządzania środowiskowego.
3. Wdrożenie systemów zarządzania środowiskowego.

- Budownictwo i gospodarka komunalna;

Cel długoterminowy do roku 2021

Ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko mieszkalnictwa i przemysłu.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczanie niskiej emisji.
2. Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez ograniczenie ładunku i ilości ścieków.
3. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

• Rolnictwo;

Cel długoterminowy do roku 2021

Zrównoważony rozwój rolnictwa z poszanowaniem walorów środowiska i różnorodności biologicznej województwa.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Racjonalne gospodarowanie zasobami środowiskowymi w produkcji rolnej.
2. Ochrona środowiska naturalnego w sektorze rolniczym i różnorodności biologicznej na obszarach wykorzystywanych rolniczo.
3. Rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju.
4. Przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych przez czynniki antropogeniczne.
5. Racjonalna organizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
6. Adaptacja rolnictwa do zmian klimatu oraz udział w przeciwdziałaniu tym zmianom.

• Turystyka i rekreacja;

Cel długoterminowy do roku 2021

Rozwój turystyki i rekreacji z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Wspieranie rozwoju turystyki regionalnej.
2. Optymalizacja wykorzystania potencjału turystycznego regionu.
3. Ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko rozwoju turystycznego.

• Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska.

Cel długoterminowy do roku 2021

Kształtowanie proekologicznych postaw konsumpcyjnych.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Rozwój produkcji towarów proekologicznych.
2. Eliminacja z rynku wyrobów szkodliwych dla środowiska.
3. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.
4. Opracowanie programu zapobiegania powstawania odpadów.

Obszar strategiczny II - Poprawa jakości środowiska:

• Poprawa jakości powietrza atmosferycznego (w tym ograniczenie emisji ze źródeł powierzchniowych, punktowych i liniowych);

Cel długoterminowy do roku 2021

Trwała poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Utrzymanie wartości stężeń poszczególnych zanieczyszczeń powietrza co najmniej na poziomie określonym prawem lub poniżej tego poziomu.
2. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze źródeł przemysłowych, komunikacyjnych i komunalnych tzw. niskiej emisji.
3. Ograniczenie występowania przekroczeń dopuszczalnych i docelowych poziomów stężeń zanieczyszczeń.
4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach.

• Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii;

Cel długoterminowy do roku 2021

1. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych.

2. Osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliwa II generacji.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska.
2. Promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
3. Zwiększenie udziału rozproszonych źródeł odnawialnych (głównie energetyki wiatrowej, biogazowi, instalacji na biomasę i solarnych), w tym małych i mikroźródeł.

• Poprawa jakości wód;

Cel długoterminowy do roku 2021

Dążenie do osiągnięcia dobrego stanu i potencjału wód powierzchniowych i podziemnych pod względem jakościowym określonych przez Ramową Dyrektywę Wodną (Dyrektywę 2000/60/WE).

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Osiągnięcie celów ochrony JCW.
2. Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód powierzchniowych i podziemnych ze źródeł komunalnych, przemysłowych i rolniczych.
3. Zachowanie zasobów i zapewnienie wysokiej jakości wód.
4. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów.
5. Realizacja monitoringu JCW.

• Racjonalna gospodarka odpadami;

Cel długoterminowy do roku 2021

Stworzenie systemu gospodarki odpadami, zgodnego z zasadą zrównoważonego rozwoju i opartego na hierarchii sposobów postępowania z odpadami komunalnymi.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów w szczególności komunalnych.
2. Zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury, jak również odzysku energii z odpadów zgodnego z wymogami ochrony środowiska.
3. Zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów przy zwiększeniu udziału innych form unieszkodliwiania odpadów.
4. Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.
5. Zmniejszenie liczby czynnych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.
6. Optymalizacja funkcjonowania RIPOK poprzez opracowanie gminnych i regionalnych strategii gospodarki odpadami.
7. Wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie oraz ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na recykling oraz odzysk energii zawartej w odpadach w procesach termicznego ich przekształcania.
8. Wyeliminowanie praktyk niewłaściwej eksploatacji, a także rekultywacji składowisk odpadów.
9. Ujmowanie kryteriów ochrony środowiska przy finansowaniu zadań ze środków publicznych.
10. Intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej właściwe postępowanie z odpadami oraz prowadzenie skutecznej kampanii informacyjno - edukacyjnej, w celu kształtowania odpowiednich postaw zmierzających do zmniejszania ilości wytwarzanych odpadów komunalnych.
11. Opracowywanie analiz stanu gospodarki odpadami komunalnymi na poziomie gmin, związków gmin i RIPOK.

• Ochrona powierzchni ziemi;

Cel długoterminowy do roku 2021

Ochrona gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Ochrona gleb użytkowanych rolniczo.
2. Rozwój monitoringu środowiska glebowego w województwie.
3. Zwiększenie zakresu rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych, (przywracanie funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej).
4. Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych.
5. Zapobieganie erozji gleby i poprawa gospodarowania glebą.

- Ochrona przed hałasem;

Cel długoterminowy do roku 2021

Poprawa klimatu akustycznego na obszarach, gdzie zostały przekroczone wartości normatywne oraz zabezpieczanie pozostałych obszarów przed zagrożeniem wystąpienia ponadnormatywnej emisji hałasu.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Ograniczenie występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu komunikacyjnego.
2. Ograniczenie występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu przemysłowego.
3. Kontrola poziomu hałasu pochodząca od obiektów przemysłowych oraz monitoring poziomu hałasu pochodzącego od ośrodków komunikacji.
4. Utrzymanie aktualnego poziomu hałasu w obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.

- Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Cel długoterminowy do roku 2021

Ochrona przed negatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Stała kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.
2. Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach.
3. Edukacja społeczeństwa dotycząca rzeczywistej skali zagrożenia emisją pól elektromagnetycznych.

Obszar strategiczny III - Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych:

- Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi;

Cel długoterminowy do roku 2021

Tworzenie spójnego i nowoczesnego systemu zarządzania gospodarką wodną z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w wodę z zasobów podziemnych oraz otoczenie ich ochroną przed ilościową i jakościową degradacją.
2. Zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej.
3. Dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne.
4. Zreformowanie struktur gospodarki wodnej i dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu.
5. Wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami.

- Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi;

Cel długoterminowy do roku 2021

Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin w zakresie ich rozpoznania, wydobycia i rekultywacji terenów poeksploatacyjnych.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Ograniczenie presji wywieranej na środowisko w procesie wykorzystania kopalin i zapobieganie konfliktom społecznym wynikającym z eksploatacji i magazynowania surowców.

2. Maksymalne wykorzystanie zasobów kopalin w granicach udokumentowania.
3. Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.
4. Ochrona zasobów surowców energetycznych województwa dolnośląskiego.
5. Kontynuowanie rozpoznania występowania surowców energetycznych i stworzenie możliwości oraz wskazanie złóż strategicznych.

• Efektywne wykorzystanie energii.

Cel długoterminowy do roku 2021

Zrównoważony rozwój sektora energetycznego zmierzający do poprawy efektywności energetycznej we wszystkich sektorach gospodarki w województwie dolnośląskim (bezpieczeństwo energetyczne).

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Osiągnięcie do 2016 roku oszczędności energii o 9% w stosunku do średniego zużycia energii finalnej z lat 2001- 2005.
2. Zapewnienie bezpiecznego i efektywnego wykorzystania zasobów energii.
3. Dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną.

Obszar strategiczny IV - Ochrona przyrody i krajobrazu:

• Ochrona zasobów przyrodniczych;

Cel długoterminowy do roku 2021

Ukształtowanie spójnego przestrzennie systemu obszarów podlegających ochronie prawnej oraz pozostałych terenów zieleni.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Rozszerzenie i umocnienie regionalnego systemu obszarów chronionych i jego zintegrowanie z systemami krajowymi i europejskimi.
2. Ochrona i zwiększanie powierzchni terenów zielonych przy zachowaniu dotychczas istniejących obszarów.
3. Ochrona różnorodności biologicznej i zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów przyrodniczych regionu.
4. Tworzenie warunków ochrony korytarzy ekologicznych.

• Ochrona i zwiększanie zasobów leśnych.

Cel długoterminowy do roku 2021

Rozwijanie zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego.
2. Ochrona, powiększanie i udostępnianie zasobów leśnych.
3. Wielofunkcyjna gospodarka leśna.

Obszar strategiczny V - Kształtowanie postaw ekologicznych:

• Edukacja ekologiczna

Cel długoterminowy do roku 2021

Kształtowanie prawidłowych wzorców zachowań wszystkich grup społeczeństwa w odniesieniu do konkretnych sektorów środowiska w ramach podejmowanych inicjatyw z zakresu edukacji ekologicznej.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców województwa dolnośląskiego, zgodnie z zasadą "myśl globalnie, działaj lokalnie".
2. Rozwój systemu stałej współpracy międzysektorowej i dialogu społecznego.
3. Racjonalne wykorzystanie i rozwój bazy służącej powszechnej edukacji ekologicznej.

• Udział społeczeństwa w postępowaniu na rzecz ochrony środowiska i udostępnianie informacji o środowisku.

Cel długoterminowy do roku 2021

Upowszechnienie i zapewnienie każdemu mieszkańcowi dostępu do informacji z zakresu ochrony środowiska i wynikających z tego korzyści zdrowotnych, ekologicznych oraz ekonomicznych oraz zapewnienie udziału w postępowaniach na rzecz ochrony środowiska.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Aktywny udział społeczeństwa w postępowaniach na rzecz ochrony środowiska.
2. Rozwój infrastruktury dostępu do informacji o środowisku.

Obszar strategiczny VI - Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego:

- Przeciwdziałanie poważnym awariom;

Cel długoterminowy do roku 2021

Ograniczenie ryzyka wystąpienia zagrożeń środowiska spowodowanych przez potencjalne źródła awarii przemysłowych dla ochrony ludności przed ich skutkami.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Zapobieganie poważnym awariom, mogącym mieć wpływ na środowisko oraz zdrowie i życie mieszkańców.
2. Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii.

- Ochrona przed powodzią i suszą;

Cel długoterminowy do roku 2021

Ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka występowania sytuacji nadzwyczajnych z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju oraz poszanowaniem zasobów przyrody i nie pogarszania stanu środowiska.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego (poprawa osłony przeciwpowodziowej).
2. Zwiększenie retencji zlewni (w szczególności cieków o dużym zagrożeniu powodziowym) – w tym budowa i modernizacja infrastruktury niezbędnej dla zwiększenia retencji zasobów wodnych i poprawy ich jakości oraz poprawy bioróżnorodności.
3. Usprawnienie systemu zarządzania ryzykiem powodziowym - wspieranie inwestycji i dobrych praktyk ukierunkowanych na przeciwdziałanie klęskom suszy i powodzi, zapewniających odporność oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi.
4. Modernizacja Wrocławskiego Węzła Wodnego.
5. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody.

- Ochrona przeciwpożarowa;

Cel długoterminowy do roku 2021

Dążenie do minimalizowania ryzyka pożarowego.

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Przestrzeganie zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego.
2. Doskonalenie systemu ochrony przeciwpożarowej.

- Zwiększenie bezpieczeństwa transportu substancji niebezpiecznych.

Cel długoterminowy do roku 2021

Zwiększenie bezpieczeństwa transportu substancji niebezpiecznych poprzez zastosowanie efektywnych i sprawdzonych rozwiązań (minimalizacja ryzyka).

Cele krótkoterminowe do roku 2017

1. Wypełnianie wymagań transportowych w przypadku przewozu materiałów niebezpiecznych.
2. Kontrole transportu substancji niebezpiecznych.

Ocena realizacji poszczególnych celów przygotowywana będzie w raportach z realizacji Programu. Ocena ta będzie miała charakter zarówno ilościowy jak i jakościowy - jej celem będzie wskazanie oraz zmierzenie stopnia realizacji celów [49].

1.4.6 Powiatowy Program Ochrony Środowiska

Niniejszy dokument uwzględnia również uwarunkowania wynikające z Programu Ochrony środowiska szczebla powiatowego. Polityka ekologiczna powiatu wrocławskiego zawarta we wspomnianym Programie stanowi wytyczne dla określenia szczegółowych celów i kierunków działań w niniejszym dokumencie. Główne cele i działania zawarte w Programie powiatowym zestawione są w tabeli poniżej.

Tabela 1.3 Cele i kierunki działań dla gminy Kobierzyce w Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wrocławskiego na lata 2009 – 2012 z perspektywą 2013-2016 [7]

Zagadnienie	Główne cele i działania
Kierunki działań systemowych	
Zarządzanie środowiskowe	Upowszechnianie i wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego
Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska	Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zgodnie z zasadą: „myśl globalnie, działaj lokalnie”
Odpowiedzialność za szkodę w środowisku	Stworzenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizacja możliwości wystąpienia szkody
Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym	Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny być podstawą lokalizacji nowych inwestycji
Ochrona zasobów naturalnych	
Ochrona przyrody	Zachowanie bogatej różnorodności biologicznej
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem bogactwa biologicznego
Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi	Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę od deficytów wody
Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią	Zabezpieczenie przed skutkami powodzi oraz spowolnienie spływu wód
Ochrona powierzchni ziemi	Rekultywacja gleb zdegradowanych i zdewastowanych oraz przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej
Gospodarowanie zasobami geologicznymi	Ochrona niezagospodarowanych złóż kopalin w procesie planowania przestrzennego
Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego	
Środowisko a zdrowie	Poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia
Jakość powietrza	Osiągnięcie jakości powietrza w zakresie dotrzymania dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM10 w powietrzu na terenie Powiatu Wrocławskiego oraz utrzymanie jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z obowiązującymi standardami jakości środowiska
Ochrona wód	Utrzymanie i osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód

Zagadnienie	Główne cele i działania
Gospodarka odpadami	<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie i minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów, • ograniczenia właściwości niebezpiecznych, • wykorzystania właściwości materiałowych i energetycznych odpadów, • zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska, • zmniejszenie ilości wszystkich odpadów kierowanych na składowiska odpadów, • wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.
Oddziaływanie hałasu	Dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	Ochrona mieszkańców Powiatu Wrocławskiego przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych
Poważne awarie	Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej przez nadzór nad wszystkimi instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami takiej awarii
Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Promocja i wspieranie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych

2. ANALIZA STANU ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY KOBIERZYCE

ANALIZĘ STANU ŚRODOWISKA w latach 2010 – 2013 (w miarę posiadanych danych), zawarto w Załączniku nr 1 do przedmiotowego Programu.

W Załączniku nr 1 przedstawiono dane podstawowe, tj. położenie administracyjno – geograficzne, demografia, a także zmiany w poszczególnych sektorach rozwoju społeczno – gospodarczego, takich jak: użytkowanie gruntów, system transportowy, gospodarka wodno – ściekowa, zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz, odnawialne źródła energii. Stan środowiska przyrodniczego scharakteryzowano w podziale na poszczególne komponenty, takie jak: gleby i ich przeobrażenie, wody powierzchniowe i podziemne, powietrze atmosferyczne, środowisko przyrodnicze, klimat akustyczny.

Przedstawiono zmiany stanu środowiska w ostatnich latach. W ramach prac zebrane zostały dostępne dane literaturowe i wyniki badań. W charakterystyce poszczególnych komponentów środowiska skoncentrowano się na przedstawieniu danych statystycznych i liczbowych, omówieniu działań i czynników, mających wpływ na środowisko oraz omówieniu trendów zmian i oceny aktualnego stanu środowiska.

W momencie zakończenia prac nad dokumentem, czyli w październiku 2014 r., część danych statystycznych dot. stanu środowiska na terenie gminy za rok 2013 nie było dostępnych.

3. PRIORYTETY EKOLOGICZNE GMINY KOBIERZYCE

Polityka ochrony środowiska jest to świadoma i celowa działalność władz różnych szczebli w odniesieniu do środowiska przyrodniczego. Polityka określa cele, metody środki zarządzania środowiskiem. Niniejszy Program kontynuuje główne założenia prowadzonej do tej pory polityki ekologicznej, poprzez aktualizację generalnych celów i kierunków działań poprzedniego Programu Ochrony Środowiska. Proponuje się kontynuowanie przyjętych wcześniej celi strategicznych, które mają za zadanie prowadzić do osiągnięcia poprawy stanu środowiska przyrodniczego, którego analizę przedstawiono w Raporcie z realizacji Programu ochrony środowiska, stanowiącym Załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu, a także pozostają w zgodzie z podstawowymi strategicznymi wyższego szczebla dokumentami:

- Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030.
- Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju 2020.
- Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020.
- Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Dolnośląskiego.
- Programem Ochrony Środowiska dla Powiatu Wrocławskiego.

Jednym z głównych celów strategicznych który wynika ze Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Kobierzyce do roku 2020, przyjętej uchwałą Nr XXXIX/490/09 z dnia 20.11.2009 r. jest awans cywilizacyjny. Ma być realizowany przez trzy grupy celów cząstkowych. W drugiej grupie celów których priorytet stanowią działania związane z podniesieniem jakości usług komunalnych i rozwojem infrastruktury społecznej znalazło się **zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa i gospodarki.**

Przyjęta w niniejszym Programie, polityka ochrony środowiska, wyrażona przez poszczególne cele szczegółowe i kierunki działań, pozostaje zatem w zgodzie ze Strategią Rozwoju Lokalnego Gminy Kobierzyce.

Biorąc pod uwagę wszystkie uwarunkowania, przedstawione w niniejszym dokumencie, a także wnioski z analizy stanu aktualnego poszczególnych sektorów gospodarki oraz komponentów środowiska przyrodniczego, przyjęto następujące **priorytety ekologiczne** w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska na terenie Gminy Kobierzyce na kolejny okres programowania, tj. lata 2014 – 2017:

Priorytet 1 – Poprawa jakości powietrza poprzez redukcję emisji ze źródeł komunikacyjnych, komunalno-bytowych i przemysłowych.

Priorytet 2 – Budowa sieci kanalizacyjnej na terenach.

Priorytet 3 – Ochrona różnorodności biologicznej na obszarach cennych przyrodniczo.

Priorytet 4 – Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Priorytet 5 – "Zazielenianie" zamówień publicznych.

Priorytet 6 – Edukacja ekologiczna społeczeństwa.

Dla realizacji każdego priorytetu oraz pozostałych kierunków działań zawartych w Programie sformułowano cele ekologiczne średniookresowe do 2021 r. oraz propozycje działań na lata 2014 – 2017 r., w tym inwestycyjnych i pozainwestycyjnych wspierających realizację przyjętych priorytetów ekologicznych. Wszystkie cele i działania pogrupowane zostały w bloki tematyczne i rozdziały:

I. KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH

II. OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH

III. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

4. KIERUNKI DZIAŁAŃ SYSTEMOWYCH

4.1 Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych

Zasada rozwoju zrównoważonego, która w polskim prawie uzyskała rangę konstytucyjną, powinna być (wraz z zasadami szczegółowymi) sukcesywnie uwzględniana we wszystkich dokumentach strategicznych sektorów gospodarczych. Dokumenty te, zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska* oraz ustawą *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, powinny być poddawane tzw. strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko (OOS, ang. *environmental impact assessment*) w celu sprawdzenia, czy rozwiązania w nich zawarte nie przyniosą zagrożenia dla środowiska teraz i w przyszłości. Jest to jeden z podstawowych instrumentów prawnych ochrony środowiska.

4.1.1 Cel średniookresowy do 2021 roku

Poddawanie sektorowych dokumentów strategicznych, zgodnie z obowiązującym prawem, ocenie oddziaływania na środowisko oraz uwzględnianie jej wyników w tych dokumentach.

4.1.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
4.1 Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych						
1.	Wprowadzanie do gminnych strategii, polityk i programów sektorowych zagadnień i celów zawartych w gminnym Programie ochrony środowiska	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy
2.	Objęcie strategii, polityk i programów sektorowych strategicznymi ocenami oddziaływania na środowisko, zgodnie z obowiązującym w tym zakresie prawem	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy

4.2 Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska

Polityka ekologiczna państwa postuluje aktywizację mechanizmów rynkowych do wspierania działań w zakresie ochrony środowiska. Powinno to zapewnić rozwój produkcji towarów i usług mniej obciążających środowisko, prowadzących do bardziej zrównoważonej konsumpcji, a także zachowanie i tworzenie miejsc pracy (tzw. zielonych miejsc pracy) w dziedzinach mniej obciążających środowisko oraz wprowadzanie tzw. zielonych zamówień publicznych. **Zielone miejsca pracy** (ang. *Green-collar jobs, green jobs*) to miejsca pracy powstałe w wyniku włączenia zasady zrównoważonego rozwoju w procesy modernizacyjne. Są to przede wszystkim prace związane z sektorem transportu zbiorowego, odnawialnych źródeł energii, budownictwa i gospodarki odpadami. **Zielone zamówienia publiczne** (ang. *Green public procurement*, czyli GPP) oznaczają politykę, w ramach której podmioty publiczne włączają kryteria i/lub wymagania środowiskowe do procedur udzielania zamówień publicznych oraz poszukują rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ produktów i usług na środowisko w całym cyklu życia (tych produktów lub usług). Uwzględnianie aspektów środowiskowych w procedurach zamówień publicznych może polegać na włączaniu kryteriów środowiskowych (w określonych prawem granicach) do:

1. wymagań technicznych zawartych w opisie przedmiotu zamówienia, np. opisywanie przedmiotu zamówienia poprzez wskazanie wymagań funkcjonalnych, które mogą

- obejmować opis oddziaływania na środowisko (możliwość taką stwarza Art. 30 ust. 6 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. *Prawo zamówień publicznych [50]*), możliwość żądania od wykonawców przedstawienia wariantów ekologicznych oferowanych produktów i usług;
2. kryteriów kwalifikacji wykonawców do udziału w postępowaniu, np. żądanie zaświadczeń, że oferowane produkty i/lub usługi odpowiadają określonym normom lub specyfikacjom, działania wykonawcy są zgodne z normami jakościowymi, normami zarządzania środowiskiem, a także obowiązek wykluczenia z postępowania o udzielenie zamówienia wykonawcy, który został prawomocnie skazany za przestępstwo przeciwko środowisku;
 3. kryteriów oceny ofert (cena + kryteria prośrodowiskowe), np. zastosowanie najlepszych dostępnych technologii w zakresie oddziaływania na środowisko (BAT), niższe koszty okresu użytkowania (cykl życia produktu), lub inne konkurencyjne właściwości przedmiotu zamówienia dotyczące jego wpływu na środowisko (poza konkurencyjną ceną);
 4. warunków realizacji umowy, np.:
 - a. stosowanie odpadów jako zamienników surowców naturalnych,
 - b. ograniczanie zużycia materiałów, w tym np. zmniejszanie masy opakowań,
 - c. ponownego wykorzystanie produktów ubocznych i odpadów,
 - d. minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów,
 - e. ograniczanie szkodliwości wytwarzanych odpadów,
 - f. zmniejszanie zużycia wody,
 - g. zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do wód i powietrza,
 - h. używanie pojemników wielokrotnego użytku,
 - i. wykonywanie dostaw poza godzinami szczytu.

Wszystkie prośrodowiskowe wymagania, kryteria i zapisy umowy muszą być powiązane z przedmiotem zamówienia, jasno zdefiniowane, upublicznione oraz nie mogą prowadzić do naruszenia podstawowych w dziedzinie zamówień publicznych zasad: zachowania uczciwej konkurencji oraz równego traktowania wykonawców. Zielone zamówienia to również projekty, uwzględniające działania proekologiczne, np.:

- kotły na gaz, słomę, pelety drzewne,
- pompy ciepła, ogniwa fotowoltaiczne, panele słoneczne,
- biogazownie, oczyszczanie biogazu do gazu sieciowego,
- usuwanie azbestu z budynków,
- indywidualne kompostowniki ogrodowe na bioodpady,
- promocja kompostowania przydomowego przez gminy,
- zakup pojemników do selektywnego zbierania odpadów, w tym bioodpadów,
- dostawa kopert ekologicznych,
- ocieplnienie budynków użyteczności publicznej (termomodernizacja).

Hasło **GPP** pojawia się od kilku lat w publikacjach i dokumentach instytucji krajowych i unijnych. 30 stycznia 2007 r. przyjęty został „Krajowy plan działań w zakresie zielonych zamówień publicznych na lata 2007-2009”, uwzględniający konkretne narzędzia oraz wskaźniki monitorowania zmian w zakresie "zazieleniania" zamówień publicznych. 14 czerwca 2010 r. Rada Ministrów przyjęła nowy 3-letni dokument planistyczny, którego celem jest dalsza popularyzacja zielonych zamówień publicznych w Polsce. Opracowany przez Urząd Zamówień Publicznych „Krajowy plan działań w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych na lata 2010-2012” obejmuje analizę unijnych i krajowych regulacji prawnych zarówno bezpośrednio odnoszących się do kwestii zielonych zamówień publicznych, jak i pośrednio z nimi powiązanych. Zawiera również informacje dotyczące dotychczas zrealizowanych działań, a także harmonogram działań zaplanowanych na kolejne lata. Wszelkie informacje dostępne są na stronie Urzędu Zamówień Publicznych pod adresem: <http://www.zielonezamowienia.gov.pl>.

25 października 2011 r. Komisja Europejska opublikowała podręcznik *Ekologiczne Zakupy*, dotyczący ekologicznych zakupów publicznych (ang. *Buying Green! – A Handbook on green public procurement*). Podręcznik stanowi doskonałe narzędzie do wykorzystania przez władze publiczne przy przygotowywaniu przetargów na zakupy towarów i usług mniej oddziaływających na środowisko. Podręcznik zawiera m.in. rekomendacje dotyczące stosowania aspektów środowiskowych na każdym etapie procesu zamówień publicznych oraz przykłady dobrych praktyk w tym obszarze w państwach członkowskich UE. Dodatkowo, zostały w nim szczegółowo omówione kryteria zielonych zamówień publicznych dla budownictwa, żywności i usług cateringowych, energii elektrycznej i drewna.

Komisja Europejska podjęła ponadto działania zmierzające do opracowania wspólnych kryteriów dot. zielonych zamówień publicznych możliwych do stosowania w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Kryteria zostały opracowane dla tych grup produktowych, które uznano za najbardziej odpowiednie do wdrożenia GPP zarówno ze względu na wartość zamówień jak i wpływ na środowisko. Kryteria są rezultatem bliskiej współpracy służb Komisji Europejskiej, przedstawicieli przemysłu, społeczeństwa oraz państw członkowskich. 25 stycznia 2012 r. Komisja Europejska opublikowała zestaw uaktualnionych **kryteriów środowiskowych** do zastosowania w zamówieniach publicznych. Przy opracowywaniu kryteriów zastosowano podejście oparte na cyklu życia oraz wykorzystano istniejące kryteria wspólnotowego eko-znakowania (Ecolabel). Katalog aktualnych kryteriów środowiskowych dostępny jest na stronie unijnej (http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm) oraz na stronie Urzędu Zamówień Publicznych: <http://www.zielonezamowienia.gov.pl/index.php?pg=4>.

4.2.1 Cel średniookresowy do 2021 roku

Uwzględnianie aspektów środowiskowych w procedurach zamówień publicznych.

4.2.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
4.2 Aktywizacja rynku na rzecz ochrony środowiska						
1.	Udzielanie zamówień publicznych z możliwie najszerszym uwzględnianiem aspektów środowiskowych oraz rozwiązań minimalizujących negatywny wpływ na środowisko naturalne	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy
2.	Podnoszenie kwalifikacji pracowników Urzędu Gminy z zakresu prowadzenia zielonych zamówień publicznych GPP	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy
3.	Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy

4.3 Zarządzanie środowiskowe w gminie

Samorządy gminne stanowią obok firm i dużych przedsiębiorstw najważniejszy element w systemie zarządzania środowiskiem. W nowoczesnych systemach zarządzania czy to w gospodarce komercyjnej czy komunalnej, do ochrony środowiska podchodzi się w sposób coraz bardziej kompleksowy i zintegrowany, kładąc większy nacisk na zarządzanie środowiskowe, niż na wąsko rozumianą ochronę środowiska i przyrody. Nowoczesne **systemy zarządzania środowiskiem (SZŚ)** nie są już sporadycznym kaprysem bogatych firm i samorządów, lecz posiadają europejskie i międzynarodowe unormowania i standardy. Posiadające je organizacje i instytucje mogą określać się jako w pełni ekologiczne i liczyć na ułatwienia w pozyskiwaniu środków pomocowych UE [40].

Poza prawnymi unormowaniami ochrony środowiska i ich systematycznym egzekwowaniem, przed władzami samorządu gminnego stoją dwie możliwości wprowadzenia nowoczesnego, kompleksowego kształtowania zrównoważonego rozwoju gminy i zarządzania środowiskiem na poziomie standardów europejskich. Pierwszym jest tzw. **Lokalna Agenda 21 (LA 21)**, określana też jako lokalny program ekorozwoju gminy, której posiadaniem i realizacją może poszczycić się już wiele jednostek samorządowych w Polsce, w różnych dziedzinach swojej aktywności. LA 21 jest konkretyzacją wytycznych Agendy 21 i stanowi jej zastosowanie do lokalnych uwarunkowań. Pomocą w jej sporządzaniu i realizacji zajmuje się organizacja doradcza UMBRELLA, specjalizująca się w przeprowadzaniu audytów zrównoważonego rozwoju, zgodnych ze standardami UE i ONZ.

Drugą możliwością jest wprowadzenie przez samorząd gminny europejskiego, zestandaryzowanego oraz certyfikowanego systemu zarządzania ochroną środowiska, jakim jest **EMAS** (ang. *Eco-Management and Audit Scheme*), czyli System Eko-Zarządzania i Audytorstwa. Został on wprowadzony Rozporządzeniem Rady UE nr 1836/93 z 29 czerwca 1993 r., znowelizowanym następnie Rozporządzeniem 761/2001 z dnia 19 marca 2001 r., umożliwiającym organizacjom i instytucjom dobrowolne uczestnictwo w programie zarządzania środowiskowego i audytów Wspólnoty. 15 lipca 2011 r. sejm przyjął ustawę o krajowym systemie ek zarzadzania i audytu (EMAS¹).

O systemie EMAS mówi się zazwyczaj w kontekście wprowadzania wysokich standardów ochrony środowiska przez firmy. Częściej wspomina się też o międzynarodowej normie ISO 14000, która również wprowadza standardy ochrony środowiska w danej organizacji, lecz jest mniej wymagająca niż system EMAS. Zapomina się, że system EMAS może być także wprowadzany przez jednostki samorządowe, a nie tylko przez firmy i przedsiębiorstwa. O rejestrację w systemie EMAS mogą ubiegać się instytucje użyteczności publicznej, placówki naukowe i edukacyjne, urzędy administracji publicznej. Uzyskanie certyfikatu EMAS nie jest tylko formalnym zabiegiem o ekologiczną laurkę dla gminy, lecz stanowi wyraz trwałego i kompleksowego zaangażowania gminy w ochronę lokalnego środowiska, a tym samym zdrowia jej mieszkańców. Rola jednostek samorządowych w zarządzaniu środowiskiem była podkreślana wielokrotnie, również w Polityce Ekologicznej Państwa. Zgodnie z europejską zasadą subsydiarności, odpowiedzialność i główny wysiłek poprawy stanu środowiska naturalnego spoczywa na możliwie najniższym szczeblu samorządowym, czyli gminie. W wypełnianiu tego zadania

¹ Dz.U. 2011 nr 178 poz. 1060

pomocne mają być fundusze strukturalne i zestandaryzowane, dobrowolne programy, takie jak EMAS.

Najważniejszym elementem w systemie EMAS jest identyfikacja tzw. aspektów środowiskowych. Istnieją one w niemal wszystkich dziedzinach gospodarczej działalności komunalnej, szczególnie w gospodarce wodnej, gospodarce odpadami, transporcie, służbie zdrowia, handlu, weterynarii, gospodarce przestrzennej. Celem EMAS jest podejmowanie systematycznych działań na rzecz zmniejszenia negatywnego oddziaływania tych aspektów na środowisko naturalne i publikowanie efektów podejmowanych działań w okresowych raportach. W Europie Zachodniej samorządy lokalne i jednostki komunalne coraz częściej postrzegają zarządzanie środowiskowe jako sposób na [40]:

- systematyczne zmniejszanie obciążenia środowiska naturalnego,
- obniżenie kosztów ochrony środowiska i poprawy jej efektywności,
- poprawę ekologicznego wizerunku gminy w obliczu nowych uregulowań prawnych, nowych wymogów banków i ubezpieczycieli w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego.

Pojęcie **zarządzanie środowiskowe gminą** oznacza, że zarządzanie ochroną środowiska jest zintegrowane z ogólnym systemem administrowania gminą. Zintegrowane, tzn. wpisane do wszystkich czynności zarządczych w gminie, począwszy od analizy ekologicznych skutków projektów uchwał rady lub zarządu gminy, poprzez ustalenie ekologicznych kryteriów przyznawania zamówień publicznych, aż po przypisanie obowiązków w zakresie ochrony środowiska każdemu pracownikowi urzędu gminy (np. pracownik gospodarczy powinien być zobowiązany do zakupu takich materiałów biurowych, opału, itp., które są najmniej uciążliwe dla środowiska). Zarządzanie środowiskowe definiuje się jako zasób wiedzy, umiejętności i technik zarządzania gminą, które zapewnia rozwój produkcji i usług i przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców, przy minimalnym obciążeniu środowiska naturalnego. System EMAS, zaadoptowany na potrzeby jednostek samorządowych, różni się od jego wersji przemysłowej (dla firm) w trzech zasadniczych elementach:

1. Podstawową jednostką wdrażającą EMAS dla przemysłu jest obiekt, a dla samorządów jednostka operacyjna, którą może stanowić wydzielony wydział, określona jednostka usługowa czy rodzaj działalności prowadzony przez gminę (gospodarka wodna, energetyczna, odpadami, transport, usługi socjalne, zużycie materiałów przez pracowników urzędu gminy).
2. EMAS dla przemysłu pozwala na uzyskanie rejestracji przez pojedynczy obiekt wewnątrz przedsiębiorstwa. Na poziomie całego przedsiębiorstwa wymagane jest natomiast realizowanie polityki ekologicznej. EMAS dla samorządów lokalnych pozwala na uzyskanie rejestracji przez pojedynczą jednostkę operacyjną, ale nakłada więcej obowiązków na poziomie samorządu jako całości. Gmina powinna realizować nie tylko politykę ekologiczną (Program ochrony środowiska, Plan gospodarki odpadami) lecz także wdrożyć system współpracy i koordynacji między jej wszystkimi jednostkami operacyjnymi. Rejestracja poszczególnych jednostek operacyjnych w systemie EMAS jest okresowa, a do uzyskania certyfikatu powinna dążyć cała gmina. Musi też ona określić termin ostatecznej rejestracji.
3. EMAS dla przemysłu dotyczy kontroli i minimalizacji oddziaływań na środowisko powodowanych działalnością zakładu produkcyjnego. Samorząd gminy oddziałuje na środowisko w sposób pośredni, poprzez podległe gminie jednostki komunalne i organizacyjne.

Uzyskanie certyfikatu EMAS potwierdzającego wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego jest obecnie najlepszą formą promocji gminy w zakresie ochrony środowiska. Może to również sprzyjać temu, że przedsiębiorstwa wdrażające systemy zarządzania środowiskowego, chętniej podejmą współpracę z taką gminą, z uwagi na kompatybilność systemów zarządzania.

Proces wdrażania systemu EMAS składa się z następujących działań [40]:

- podjęcie uchwały rady gminy o przystąpieniu do wdrażania systemu zarządzania środowiskowego gminą,
- przeprowadzenie wstępnego przeglądu ekologicznego gminy przez jednostkę ekspercką lub metodą partnerską,
- opracowanie polityki ekologicznej gminy, skorelowanej z Programem ochrony środowiska,
- opracowanie programu zarządzania środowiskowego,
- wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego zgodnego z wytycznymi rozporządzenia EMAS,
- przeprowadzenie audytu ekologicznego dla potrzeb certyfikacji przez akredytowaną jednostkę weryfikacyjną
- opracowanie deklaracji środowiskowej,
- ustanowienie komunikacji z opinią publiczną odnośnie wdrażanego systemu zarządzania środowiskowego, wraz z publikacją okresowych raportów środowiskowych,
- zatwierdzenie i uprawomocnienie systemu potwierdzone uzyskaniem certyfikatu EMAS.

W przeprowadzeniu powyższych działań pomocne mogą być informacje i doświadczenia zebrane w trakcie przygotowywania programów ochrony środowiska. Wszystkie informacje znajdują się na oficjalnej stronie internetowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: <http://www.gdos.gov.pl/Articles/view/2563/EMAS>.

4.3.1 Cel średniookresowy do 2021 roku

Promowanie i wspieranie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego (SZŚ) w gminie

4.3.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
4.3 Zarządzanie środowiskowe w gminie						
1.	Informowanie i zachęcanie przedsiębiorców, instytucji i organizacji działających w gminie do wprowadzania systemów zarządzania środowiskowego	UG	2014	2017	brak	nie dotyczy
2.	Promowanie i wspieranie na lokalnym rynku przedsiębiorców i organizacje, legitymizujące się certyfikowanymi systemami zarządzania środowiskowego	UG	2014	2017	brak	nie dotyczy

4.4 Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym

Zadania własne gminy, zgodnie z art. 7. pkt. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. *O samorządzie gminnym*² o obejmują w szczególności sprawy **ładu przestrzennego**, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej. Jak widać planowanie przestrzenne (wraz z ochroną środowiska, przyrody i wód), należy do niezwykle ważnych zbiorowych potrzeb wspólnoty, których zaspokojenie należy do obowiązków gminy.

² tekst jednolity, Dz. U. 2013, poz. 594

Ład przestrzenny jest również nieodłącznym atrybutem konstytucyjnie gwarantowanego rozwoju zrównoważonego. W ustawie z 27 marca 2003 r. *O planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*³, która zastąpiła ustawę z 1994 r., w art. 1, ust. 1 stwierdza się, że ład przestrzenny (i zrównoważony rozwój) są podstawą działań związanych z kształtowaniem polityki przestrzennej i z przeznaczaniem terenów oraz ustalaniem zasad ich zagospodarowania (zabudowy). W granicach Gminy Kobierzyce obowiązuje ponad dwieście (stan na koniec roku 2013: 222) miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które pokrywają 100,0 % powierzchni jej terenu.

Dla Gminy Kobierzyce opracowane zostało Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (tekst jednolity - Uchwała nr XXIV/304/12 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 23 Listopada 2012 roku).

W celu zachowania walorów krajobrazowych, otwartych przestrzeni rolno – leśnych oraz kształtujących się ciągów ekologicznych, Gmina winna sukcesywnie sporządzać miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego również dla terenów rolniczych, co zablokuje niekontrolowany rozwój zabudowy na podstawie decyzji administracyjnych (decyzje o warunkach zabudowy). W obecnym porządku prawnym, decyzje nie muszą zachowywać zgodności z zapisami Studium, bowiem decyzje administracyjne wydaje się na podstawie przepisów prawa, a Studium nie jest aktem prawa miejscowego. Takie działanie Gminy mogłoby być uznane za swego rodzaju metodę kontroli rozwoju terenów zainwestowanych oraz wpływ na zachowanie istotnych obszarów w stanie naturalnym i nieprzekształconym.

³ tekst jednolity, Dz. U. 2012, poz. 647

4.4.1 Cel średniokresowy do 2021 roku

Osiągnięcie coraz wyższego stopnia implementacji zasad zrównoważonego rozwoju w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego Gminy Kobierzyce.

4.4.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
4.4 Aspekt ekologiczny w planowaniu przestrzennym						
1.	Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego wymagań ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w tym gminnego programu ochrony środowiska i opracowań ekofizjograficznych.	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy
2.	Prowadzenie racjonalnej polityki przestrzennej (kształtowanie przestrzeni), uwzględniającej wartości przyrodnicze i ład przestrzenny	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy

4.5 Edukacja ekologiczna społeczeństwa

Aby w sposób właściwy realizować politykę ochrony środowiska konieczne jest włączenie się do tego zadania społeczności lokalnych. Związane to będzie ze zmianą podejścia do spraw rozwoju gospodarczego, przewartościowaniem hierarchii potrzeb i zrozumienia czym jest dla człowieka przyroda i środowisko, w którym przebywa. Dlatego już wśród dzieci i młodzieży koniecznym staje się wprowadzanie edukacji ekologicznej. Edukacja ekologiczna realizowana na terenie gminy powinna obejmować również osoby dorosłe. Działalność edukacyjna powinna objąć następujące formy działania:

- Teoretyczno-praktyczne – szkolna edukacja ekologiczna,
- Poznawcze – czynny udział w kształtowaniu środowiska, wycieczki krajoznawcze,
- Popularyzacyjne – imprezy, festyny, konkursy.

Na terenie Gminy Kobierzyce rok rocznie podejmowane są działania w zakresie edukacji ekologicznej, w których udział bierze młodzież szkolna. Systematycznie prowadzony jest system informacji o środowisku i jego ochronie polegający na udostępnianiu informacji przez pracownika zajmującego się ochroną środowiska osobom zainteresowanym, rozdysponowywaniem folderów i ulotek dotyczących tematyki ochrony środowiska. Informacje publikowane są na stronie internetowej Gminy Kobierzyce (www.ugk.pl).

Ponadto Szkoły biorą udział w różnorodnych akcjach i konkursach służących propagowaniu wiedzy i rozwijaniu świadomości na temat wartości i sposobów ochrony środowiska.

Od roku 2009 Gmina Kobierzyce prowadzi na szeroką skalę działania związane z poszerzeniem świadomości ekologicznej wśród mieszkańców [55]. Gmina w 2009 r. nawiązała współpracę z Fundacją „Zielona Akcja”, a od roku 2011 z Europejskim Stowarzyszeniem Ekologów. W roku 2012 i 2013 działania edukacyjne były nadal kontynuowane. Gmina przygotowała i rozpowszechniła między innymi kalendarz ścienny o tematyce ekologicznej oraz prowadziła działania informacyjne o nowym systemie gospodarowania odpadami komunalnymi. Edukację w zakresie postępowania z odpadami prowadziła także Fundacja GAP Polska - Plan Globalnego Działania na Rzecz Ziemi, która opracowała i przygotowała do druku poster pt. „Gdzie oddajemy nasze odpady”.

Wciąż istnieje jednak silna potrzeba prowadzenia kampanii społecznych podnoszących świadomość ekologiczną społeczeństwa, kierowanych do wszystkich grup wiekowych. W edukacji tej służą wsparciem materiały informacyjne, projekty ekologiczne i kampanie społeczne prowadzone przez liczne organizacje pozarządowe oraz Ministerstwo Środowiska. Np. Fundacja Ekologiczna ARKA, od lat prowadząc ogólnopolską kampanię „Kochasz dzieci, nie pal śmieci”, współpracuje z ponad 200 gminami, by uświadomić Polakom szkodliwość spalania śmieci w domowych piecach. Z kolei na stronie internetowej MŚ (http://www.mos.gov.pl/kategoria/4634_educacja_ekologiczna) znajdują się praktyczne narzędzia i materiały multimedialne, warte udostępniania i promowania także za pomocą kanałów informacyjnych UG. Wśród kampanii społecznych prowadzonych przez MŚ głośno są np.: „Nie zaśmiecaj swojego sumienia”, czy „Wyłączamy prąd, włączamy oszczędzanie”.

4.5.1 Cel średniokresowy do 2021 roku

Podnoszenie świadomości ekologicznej wszystkich mieszkańców Gminy Kobierzyce, zgodnie z zasadą: „myśl globalnie, działaj lokalnie”.

4.5.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
4.5 Edukacja ekologiczna społeczeństwa						
1.	Informowanie mieszkańców i zachęcanie do udziału w szkoleniach dla rolników organizowanych m.in. przez DODR, ARiMR, organizacje pozarządowe, w szczególności w ramach programów rolno-środowiskowych	UG	2014	2017	brak	nie dotyczy
2.	Współpraca z placówkami oświatowymi i pozarządowymi organizacjami ekologicznymi w organizacji akcji, konkursów i projektów ekologicznych	UG	2014	2017	brak	nie dotyczy
3.	Udostępnianie informacji o środowisku i działaniach proekologicznych w gminie	UG	2014	2017	brak	nie dotyczy
4.	Popularyzacja za pomocą kanałów informacyjnych UG kampanii społecznych służących wyrabianiu ekologicznych nawyków wśród mieszkańców	UG	2014	2017	brak	nie dotyczy

5. OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH

Ochrona i zrównoważone użytkowanie przyrody i krajobrazu to bardzo ważne działanie wpływające w decydującym stopniu na środowisko i jakość życia mieszkańców. Realizacja zadań z tego zakresu wynika z szeregu unormowań krajowych jak również podpisanych przez Polskę umów i konwencji międzynarodowych:

- **Konwencja o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego** (Konwencja Paryska z 1972 roku);
- **Konwencja o obszarach wodno-błotnych** (Konwencja Ramsarska z 1975 roku);
- **Konwencja o ochronie gatunków wędrownych dzikich zwierząt** (Konwencja Bońska z 1979 roku);
- **Konwencja o ochronie europejskiej dzikiej flory i fauny oraz siedlisk przyrodniczych** (Konwencja Berneńska z 1979 roku);
- **Konwencja o różnorodności biologicznej** (Konwencja z Rio z 1992 roku);

Polska od momentu wstąpienia do Unii Europejskiej zobowiązana jest to podjęcia działań wynikających z celów Wspólnoty zawartych między innymi w dokumencie „Zrównoważona Europa dla lepszego świata: Strategia zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej”. W lipcu 2002 roku przyjęty został przez Parlament Europejski i Radę UE **VI Program Działań Wspólnoty Europejskiej** w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010. Aktualnym do dziś celem programu jest poprawa stanu środowiska i jakości życia mieszkańców. Polska uznała, że podstawowymi długoterminowymi działaniami dla osiągnięcia tego celu będą:

- Zwiększenie lesistości do 30% w 2020 rok, a docelowo do 32 – 33%.
- Włączenie wyznaczonych obszarów do europejskiej sieci NATURA 2000.
- Ochrona terenów wodno-błotnych.
- Poprawa stanu czystości wód powierzchniowych.

5.1 Ochrona przyrody i krajobrazu

Gmina Kobierzyce nie wyróżnia się szczególnymi warunkami przyrodniczymi i krajobrazowymi. Na obszarze Gminy nie znajdują się obszarowe formy ochrony przyrody typu parki krajobrazowe, rezerwaty i obszaru chronionego krajobrazu. O odległości ok. 2 km od środkowo-zachodniej części Gminy znajduje się Park Krajobrazowy "Dolina Bystrzycy", a od południowego zachodu Ślązański Park Krajobrazowy (odległość ok. 5 km).

Na obszarze Gminy Kobierzyce zinwentaryzowano ponad dwadzieścia gatunków roślin chronionych. Wśród gatunków roślin objętych całkowitą ochroną wyróżniamy: bluszcz pospolity, grzyb sromotnik bezwstydnny, barwinek pospolity oraz rodzina storczykowatych (listera jajowata, storczyk szerokolistny). Do najczęściej występujących roślin pod ochroną częściową należą natomiast kalina koralowa i konwalia majowa.

Świat zwierzęcy, jest typowy dla nizinnych obszarów kraju. Ponieważ Gmina ma charakter rolniczy brakuje na jej obszarze odpowiednich siedlisk dla większości gatunków ssaków. Należy tutaj wyróżnić następujące gatunki ssaków:

- kret,
- jeż zachodni,
- ryjówka aksamitna,
- rzęsorek rzeczek,
- kuna domowa,
- gronostaj,
- łasica łaska.

Ssaki drapieżne są spotykane pojedynczo lub w niewielkiej liczbie na terenie całej Gminy, lub tylko w kilku stanowiskach.

Na obszarze gminy Kobierzyce skatalogowano w inwentaryzacji przyrodniczej kilkanaście stanowisk fauny chronionej (głównie bocian biały oraz nietoperze: mroczek późny, nocki: rudy, brunatny, Brandta i wąsatek).

Na terenie gminy w parku w Kobierzycach, w lesie mieszanym na południe od Wierzbic, w zaroślach na północ od Tyńca nad Ślężą, na polach na północ od Pustkowa Żurawskiego stwierdzono występowanie kilku gatunków chronionych owadów tj. chrząszcze, motyle i błonkówki.

Ichtiofauna Gminy jest wyjątkowo uboga i od dawna jej skład jest uwarunkowany małymi rozmiarami cieków i znacznym zanieczyszczeniem wód. W rzekach Gminy (głównie Ślęża) stwierdzono występowanie 12 gatunków ryb.

Na omawianym obszarze stwierdzono także występowanie 72 chronionych gatunków awifauny w tym gatunki pospolite i gatunki rzadsze.

W gminie ustanowiono **2 pomniki przyrody** żywej w tym jeden składający się z grupy 12 drzew (dęby szypułkowe) oraz **15 parków i zespołów parkowych** podlegających ochronie prawnej.

Na terenie Gminy Kobierzyce nie występują obszary Natura 2000. Najbliższy z nich - PLH020073 Ludów Śląski znajduje się w odległości ok. 3,5 od południowo-wschodnich granic Gminy.

Nowoczesna ochrona przyrody, krajobrazu i bioróżnorodności polega nie tylko na obejmowaniu ochroną obszarów cennych przyrodniczo. Ważnymi elementami krajobrazu miast i wsi jak również istotnymi fragmentami umożliwiającymi przetrwanie i przeżycie wielu organizmom w przekształconym przez człowieka środowisku zurbanizowanym są tereny zielone istniejące w otoczeniu obszarów użytkowanych gospodarczo lub mieszkaniowo. Parki, zieleńce, sady, aleje i zadrzewienia urozmaicają krajobraz miast i wsi, wprowadzają elementy harmonii i poprawiają warunki życiowe człowieka. Stanowią też ekosystemy zastępcze dla wielu gatunków roślin i zwierząt. Od pewnego czasu obserwuje się zasiedlanie osiedli ludzkich przez gatunki zwierząt dotąd stroniące od człowieka. Istniejący system zieleni w terenach zurbanizowanych gminy sprzyja stwarzaniu dobrych warunków do rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców, jak również spełnia rolę korytarzy ekologicznych i ostoi dla gatunków związanych z osiedlami ludzkimi.

Obszary wiejskie w gminie odgrywają ponadto decydującą rolę w kształtowaniu środowiska przyrodniczego i kulturowego. Do głównych zagrożeń wartości przyrodniczych i kulturowych na tych obszarach należą:

- Zaniedbywanie lub zaniechanie użytkowania łąk i pastwisk, które przekształcają się w tereny zadrzewione,
- Zmiany struktury agrarnej – powiększanie pól połączone z likwidowaniem cennych użytków zielonych i z wprowadzaniem wielkoobszarowych monokultur uprawnych,
- Intensyfikacja gospodarki rolnej prowadząca do nasilenia się erozji gleb i zanieczyszczenia wód wskutek nadmiernej chemizacji rolnictwa,
- Zanik lokalnych ras zwierząt gospodarskich i lokalnych odmian roślin uprawnych,
- Presja budowlana na tereny rolne,
- Niewystarczające instrumenty prawne chroniące ład przestrzenny i krajobraz,
- Wprowadzanie obcych form architektury do zabytkowych układów przestrzennych.

Dla zapobiegania występowaniu i nasilaniu się wymienionych zagrożeń należy podejmować i wspierać następujące rodzaje działań:

1. Tworzenie nowych pasm zadrzewień wzdłuż potoków i cieków wodnych,
2. Odtwarzanie i utrzymywanie w dobrej kondycji skupisk roślinności śródpolnej,
3. Ochrona parków wiejskich wraz z architekturą znajdującymi się na ich terenie,
4. Ochrona i utrzymywanie w dobrej kondycji drzewostanu o cechach pomnikowych,
5. Ochrona stanowisk roślin chronionych i lasów glebo- i wodochronnych,
6. Przestrzeganie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych w gospodarstwach rolnych,
7. Prowadzenie działań zachowujących trwałe użytki zielone, zadrzewienia śródpolne, oczka wodne, tereny podmokłe, miedze i mozaikowaty układ pól,
8. Rekultywacja obszarów zdegradowanych oraz ich właściwe zagospodarowanie.

5.1.1 Cel średniookresowy do 2021 roku

Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej oraz zachowanie korytarzy ekologicznych w krajobrazie rolniczym na obszarze gminy.

5.1.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
5.1 Ochrona przyrody i krajobrazu						
1.	Utwardzenie terenu zielonego wokół stawu nr działki 45/202 - Sołectwo Wysoka	UG	2014		21 995,00	Budżet Gminy
2.	Wykonanie na terenie zielonym ogrodzenia z palisady drewnianej - Sołectwo Tyniec nad Ślężą	UG	2014		14 000,00	Budżet Gminy
3.	Wykonanie projektu zagospodarowania parku w Pustkowie Żurawskim	UG	2014		20 000,00	Budżet Gminy
4.	Wykonanie terenu rekreacyjnego w Ślężu na działce 137/1	UG	2014		100 000,00	Budżet Gminy
5.	Zagospodarowanie terenu parku w Pełczycach	UG	2014-2015		510 000,00	Budżet Gminy
6.	Zakup m.in. ławki,sekator spalinowy, stojaki na rowery- Sołectwo Domasław	UG	2014		2 300,00	Budżet Gminy
7.	Zakup donic - Sołectwo Księginice	UG	2014		1 000,00	Budżet Gminy
8.	Zakup donic - Sołectwo Małuszów	UG	2014		2 500,00	Budżet Gminy
9.	Zakup gazonów - Sołectwo Ślęża	UG	2014		2 000,00	Budżet Gminy
10.	Zakup kosiarki - Sołectwo Solna	UG	2014		11 000,00	Budżet Gminy
11.	Zakup kosiarki-Sołectwo Biskupice Podgórne	UG	2014		2 300,00	Budżet Gminy
12.	Zakup kosy spalinowej - Sołectwo Budziszów	UG	2014		3 000,00	nie dotyczy

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
13.	Zakup kosi spalinowej - Sołectwo Krzyżowice	UG	2014		1 000,00	Budżet Gminy
14.	Zakup kosi spalinowej - Sołectwo Pełczyce	UG	2014		2 500,00	Budżet Gminy
15.	Zakup kosi spalinowej- Sołectwo Królikowice-Nowiny	UG	2014		2 500,00	Budżet Gminy
16.	Zakup piły do żywopłotu - Sołectwo Owsianka	UG	2014		1 197,00	Budżet Gminy
17.	Zakup podkaszarki, ławki - Sołectwo Pustków Wilczkowski	UG	2014		6 000,00	Budżet Gminy
18.	Zakup podkaszarki-Sołectwo Chrzanów	UG	2014		2 500,00	Budżet Gminy
19.	Zakup tablicy informacyjnej-Sołectwo Bielany	UG	2014		1 201,00	Budżet Gminy
20.	Zakup traktorka-Sołectwo Cieszyce	UG	2014		17 000,00	Budżet Gminy

5.2 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Lasy i grunty leśne, których obszar wynosi ok. 391 ha (GUS, stan na koniec 2013 r.), stanowią ok. 2,6 % powierzchni gminy. W strukturze własności przeważają lasy państwowe należące do Nadleśnictwa Miękinia. Zdecydowana większość, bo ponad 77% stanowią lasy będące własnością Skarbu Państwa zarządzane przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych. Udział prywatnych gruntów leśnych w powierzchni ogólnej gruntów leśnych na terenie gminy wynosi ponad 14%. Nadleśnictwa czynią wysiłki w celu poprawy stanu środowiska leśnego w tym:

- prace glebowo-siedliskowe, będące podstawą do przeprowadzenia inwentaryzacji urzędniowej badającej stan lasu i stopień zgodności biocenozy z biotopem,
- budowę zbiorników małej retencji dzięki czemu nastąpi podniesienie wody gruntowej zgodnie z siedliskowym typem lasu i ograniczenie procesów erozyjnych,
- przebudowę litych drzewostanów sosnowych występujących na żyzniejszych siedliskach na drzewostany mieszane,
- udoskonaloną ogniskowo-kompleksową metodę biologicznej ochrony lasu poprzez wprowadzenie punktowego urozmaicenia struktury sztucznych ekosystemów,
- zakładanie stref ekotonowych w celu utworzenia strefy przejściowej, łagodzącej skutki wzajemnego oddziaływania na granicy las-pole.

Starosta Wrocławski co 10 lat sporządza inwentaryzację stanu lasu dla lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa i przekazuje Gminie. Grunty przeznaczone do zalesienia określają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zasady przeznaczania gruntów rolnych do zalesienia reguluje ustawa z dnia 14 lutego 2003 r. o zmianie ustawy o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia oraz ustawy - Prawo ochrony środowiska⁴. Należy wprowadzać dolesienia w obszarach rolnych o najniższej wartości rolniczej. Zasadne są zalesienia ze względów ekologicznych: poprawa struktury gatunkowej, funkcje ochronne, powiązania kompleksów, ograniczające uciążliwe oddziaływania. Zalesienia w obszarach łąk śródpolnych i nieużytków stanowiących bazę dla

⁴ Dz.U. 2003 nr 46 poz. 392

różnorodności biologicznej nie są wskazane. Celowe jest stopniowe nadawanie statusów ochronnych lasom w korytarzach ekologicznych gminy.

Grunty przeznaczone do zalesiania określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Obowiązek zalesiania gruntów ciąży na nadleśniczych w odniesieniu do gruntów w zarządzie Lasów Państwowych i właścicielach lub użytkownikach wieczystych – w odniesieniu do innych gruntów. Prywatni właściciele gruntów mogą uzyskać pomoc finansową w przypadku zalesiania gruntów wyłączonych z produkcji rolnej: w ramach ustawy z dnia 18 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej oraz ustawy o płatnościach bezpośrednich do gruntów rolnych. Płatność na zalesienie jest udzielana producentowi rolnemu, który został wpisany do ewidencji producentów, zobowiązał się do zalesienia działek, na których do dnia złożenia wniosku była prowadzona działalność rolnicza oraz zobowiązał się do pielęgnacji i ochrony założonej uprawy leśnej zgodnie z planem zalesienia. Płatność jest udzielana do działek rolnych:

- użytkowanych jako grunty orne, trwałe użytki zielone albo sady;
- które zostały przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego do zalesienia lub właściciel uzyskał zaświadczenie, że zalesienie ich nie jest sprzeczne z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
- stanowiących własność producenta rolnego;
- powierzchni co najmniej 0,30 ha i szerokości nie mniejszej, niż 20 m;
- które spełniają wymogi określone przepisami o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.

5.2.1 Cel średniookresowy do 2021 roku

Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej, z zachowaniem i przywracaniem różnorodności biologicznej.

5.2.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
5.2 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów						
1.	Promowanie i wspieranie zalesiania gruntów nieprzydatnych rolniczo	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy
2.	Lokalizacja zalesień i zadrzewień w planie zagospodarowania przestrzennego	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy

5.3 Ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów wodnych

Polska jest krajem o niewielkich zasobach wodnych. Zasoby te w przeliczeniu na jednego mieszkańca kształtują się średnio na poziomie 1 700 m³/rok, a w roku suchym – 1 450 m³/rok. Pod tym względem Polska zajmuje 22. miejsce w Europie [16]. Przyniesione dane świadczą o tym, że racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, jakimi dysponujemy, powinno być jednym z najważniejszych priorytetów narodowych, tym bardziej, że wobec nieuniknionych zmian klimatycznych jest spodziewany pogłębiający się deficyt wody na obszarze Polski. Z drugiej strony zwiększona labilność klimatu powodować będzie częstsze niż dotąd okresy deszczy nawalnych, będących przyczyną letnich powodzi.

W ramach przedmiotowego zagadnienia, głównym celem postulowanym w *Polityce ekologicznej Polski* jest racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych w taki sposób, aby uchronić gospodarkę narodową od deficytów wody

i zabezpieczyć przed skutkami powodzi oraz zwiększenie samofinansowania gospodarki wodnej. Naczelnym zadaniem będzie dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne, zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.

Jak wynika z danych GUS dla Gminy Kobierzyce, na przestrzeni dwóch ostatnich lat zużycie wody na potrzeby gospodarki komunalnej utrzymywało się na zbliżonym poziomie.

Sieć rzeczna Gminy Kobierzyce jest dość uboga. Teren należy prawie w całości w całości do dorzecza Odry. Odwadniany jest przez jej lewobrzeżny dopływ Ślężę (lewy dopływ Odry). Rzeka Ślęza przepływa przez północną i południową część gminy Kobierzyce. Pozostały teren gminy przecinają nieckowate, płaskodenne dolinki niewielkich cieków, m.in. Sławki (lewy dopływ Ślęzy), Czarnej Sławki (lewy dopływ Ślęzy) Gniły (dopływ Czarnej Wody w zlewni rzeki Bystrzycy).

Według informacji otrzymanych z Urzędu Gminy Kobierzyce zagrożenie powodziowe jest małe. Zdarzają się jednak lokalne podtopienia. Potencjalnymi miejscami narażonymi na podtopienia oraz w niewielkim stopniu zagrożonymi powodzią przy wystąpieniu ekstremalnych warunków meteorologicznych są miejscowości w zlewni rzeki Ślęzy tj. Tyniec nad Ślężą, Ślęza, Wysoka. Ponadto podtopieniami mogą być zagrożone miejscowości takie jak: Pustków Wilczkowski, Budziszów, Szczepankowice, Kobierzyce, Dobkowice, Pustków Żurawski, Tyniec Mały oraz inne w mniejszym stopniu.

Ochrona zasobów wód polega również na ochronie przed zanieczyszczeniem użytkowych poziomów wodonośnych. Na terenie Gminy Kobierzyce zlokalizowany jest trzeciorzędowy zbiornik wód podziemnych wydzielono nr 316 (GZWP). Jest to Subzbiornik (Tr) Prochowice-Środa Śląska, o powierzchni 326 km², średnia głębokość jego ujęć wynosi 65 m, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne określono na 50 tys. m³/d. Zbiornik obejmuje tereny wsi Biskupice Podgórne, Małuszów, Żerniki Małe, Krzyżowice.

Gmina Kobierzyce położona jest w obrębie JCWPd Nr 108 (według podziału obowiązującego od 2015 r. i JCWPd nr 114 i 113 według podziału obowiązującego do końca 2014 r.). Zgodnie z charakterystyką Państwowego Instytutu Geologicznego dla tego zbiornika w czwartorzędzie występuje przeważnie jeden poziom wodonośny nie będący w łączności hydraulicznej z poziomami mioceńskimi. W utworach miocenu rozprzestrzenionych na znacznej części obszaru JCWP występuje od 1 do 3 poziomów wodonośnych. W utworach paleozoicznych występują strefy spękań będące kolektorem wód szczelinowych. Lokalnie strefy z wodami szczelinowymi występują także w obrębie skał krystalicznych wieku paleozoiczno-proterozoicznego.

Jednym z potencjalnych źródeł zanieczyszczeń są dzikie wysypiska śmieci oraz stare składowiska odpadów komunalnych. Gmina obecnie prowadzi rekultywację wyrobiska poeksploatacyjnego w Tyńcu nad Ślężą. Gmina prowadzi również akcję usuwania azbestu pochodzącego z budowy lub remontów tzn. pokrywa w całości koszty ich usunięcia i utylizacji. Do chwili obecnej z terenu Gminy usunięto ok. 220 Mg azbestu co stanowi ok. 20 % azbestu zinventaryzowanego.

5.3.1 Cel średniookresowy do 2021 roku*Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi oraz ochrona przed powodzią i suszą***5.3.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017**

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
5.3 Ochrona i racjonalne użytkowanie zasobów wodnych						
1.	Monitoring, utrzymanie i odbudowa sieci i urządzeń melioracji wodnych podstawowych i szczegółowych	UG	2014 – 2017		brak danych	Budżet Gminy, Budżet Województwa
2.	Melioracje wodne (w tym dotacja dla Spółki Wodnej)	UG	2014-2017		1 220 000,00	Budżet Gminy
3.	Propagowanie zachowań sprzyjających oszczędzaniu wody przez działania edukacyjno-promocyjne skierowane do wszystkich grup społecznych	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy

5.4 Ochrona gleb i powierzchni ziemi

Gleba powinna podlegać szczególnej ochronie, ponieważ jej skład mineralny w praktyce uważa się za nieodnawialny. Działalność rolnicza na obszarze gminy potencjalnie może spowodować częściową degradację gleb i daleko idące zmiany, zwłaszcza w zakresie odczynu i stosunków wodnych w glebach. Na pogorszenie stanu gleb największy wpływ mają następujące czynniki:

- Zły stan utrzymania systemu melioracji podstawowej i szczegółowej,
- Zanieczyszczenie gleb wywołane obecnością "dzikich wysypisk",
- Zanieczyszczenie wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów,
- Zanieczyszczenia gleb związane z intensywną gospodarką rolną,
- Zagrożenie erozją wietrzną i wodną.

Gmina Kobierzyce ma w charakter rolniczo-przemysłowy do potencjalnych źródeł chemicznych zanieczyszczeń przemysłowych można zaliczyć ewentualnie bazy i stacje paliw płynnych oraz duże zakłady przemysłowe, stanowiące w razie awarii potencjalne zagrożenie przedostaniem się związków ropopochodnych do gleby i wód gruntowych. Na terenie gminy znajduje się 7 stacji paliw. Większość z nich zlokalizowana jest w Bielanych Wrocławskich (5 z czego 2 na autostradzie A4). Pozostałe znajdują się w Kobierzycach i Cieszykach. Jeżeli chodzi o największe zakłady przemysłowe to możemy zaliczyć do nich: LG Display i LG Electronics, Toshiba, Cargill, Mondelez Polska Production (Cadbury).

Ze względu przeważający rolniczy profil gospodarki w gminie, racjonalne wykorzystanie zasobów gleb, zwłaszcza w ujęciu długookresowym, powinno polegać na:

- zagospodarowaniu gleb w sposób, który odpowiada w pełni ich przyrodniczym walorom i klasie bonitacyjnej,
- lepszym dostosowaniu do naturalnego, biologicznego potencjału gleb, formy ich zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji.
- ochrona zasobów glebowych przed erozją wodną i wietrzną oraz przed degradacją spowodowaną niewłaściwym nawożeniem, zanieczyszczeniem ze źródeł przemysłowych, komunalnych i transportowych.

Istotnym kierunkiem działań w ramach ochrony gleb powinno być wdrażanie i upowszechnianie **Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR)**. Znaczącej poprawie ulegnie świadomość ekologiczna mieszkańców, co wiązać się będzie ze zmniejszeniem ilości dzikich wysypisk, wypalania łąk i ściernisk, wprowadzania ścieków do gruntów, wyrzucania odpadów. Stopniowo odstępować się będzie od bezściółkowej hodowli bydła, propagując hodowlę ściółkową, dostarczającą obornika, ważnego składnika strukturotwórczego gleby. Preferowane będzie:

- wprowadzanie racjonalnego nawożenia, uwzględniającego konieczność przeciwdziałania stratom materii organicznej gleb przez możliwe szerokie zastosowanie obornika i humusotwórczych upraw,
- wprowadzanie urozmaiconych płodozmianów, poplonów i międzyplonów,
- stosowanie maszyn nie powodujących nadmiernego ugniatania i wytwarzania tzw. „podeszwy glebowej”, która zmienia niekorzystnie właściwości gleb i przyspiesza odpływ wody oraz substancji biogenych z pól uprawnych.

Polityka ochrony gleb powinna uwzględniać działania zapobiegające procesom erozji. Lesistość Gminy Kobierzyce jest bardzo niska i wynosi ok. 2,6 %. W zagospodarowaniu przestrzeni rolniczej należy stale dążyć do jej wzbogacenia w różne formy zadrzewień i zakrzewień (w tym o charakterze wiatrochronnym) oraz do tworzenia stref buforowych (bez upraw – jako biofiltrów) wzdłuż większych cieków powierzchniowych (pożądana strefa biofiltra o szerokości minimum 7m). Brak zadrzewień śródpolnych powoduje bowiem ułatwienie cyrkulacji powietrza zwiększając siłę i prędkość wiatru, co powoduje wzrost erozji wietrznej. Erozja wietrzna jest zatem typowa dla otwartych przestrzeni rolnych, dlatego

niezbędne jest stosowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz podobnie, jak przy zapobieganiu erozji wodnej stałe utrzymanie gleby pod pokrywą roślinną. Ponadto znacząca część użytkowanych gruntów rolnych odznacza się małą urodzajnością i jednocześnie wysoką wrażliwością (środowiska gruntowo-wodnego) na degradację. Powinna więc być zalesiona.

Również koncepcja rolnictwa ekologicznego obejmuje szereg działań w zakresie kształtowania struktury krajobrazu rolniczego, w tym zwłaszcza tworzenie barier biogeochemicznych przeciwdziałających procesom erozji wietrznej i wodnej, wzmagających retencję i stymulujących małe obiegi wody w agrosystemach, jak również eliminujących zanieczyszczenia chemiczne z wód gruntowych oraz wzbogacających zasoby biologiczne obszarów rolniczych. Grunty wyłączone z użytkowania rolniczego i gleby zdegradowane na obszarach rolniczych powinny być zalesiane lub zagospodarowywane poprzez przeznaczenie ich na plantacje choinek, szkółki roślin ozdobnych, itp. Wycinanie drzew ma uzasadnienie w przypadku drzew starych i spróchniałych powodujących zagrożenie na drogach, ale wówczas należy je zastąpić nasadzeniami w odpowiednich miejscach.

Rekultywacja gleb zdegradowanych

Odpowiedzialność za zanieczyszczone grunty (gleba i ziemia) reguluje ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* [2], gdzie zgodnie z zapisami:

1. art. 7: kto powoduje zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty usunięcia skutków tego zanieczyszczenia; oraz kto może spowodować zanieczyszczenie środowiska, ponosi koszty zapobiegania temu zanieczyszczeniu;
2. art. 7a: do bezpośredniego zagrożenia szkodą w środowisku i do szkody w środowisku stosuje się przepisy ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o *zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie*⁵

Zgodnie z ustawą o *zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie*⁵:

1. art. 6, ust 11, pkt c): do szkód w środowisku zalicza zanieczyszczenie gleby lub ziemi, (w tym w szczególności zanieczyszczenie mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzi), jako negatywną, mierzalną zmianę stanu lub funkcji elementów przyrodniczych, ocenioną w stosunku do stanu początkowego, która została spowodowana w powierzchni ziemi przez działalność prowadzoną przez podmiot korzystający ze środowiska.
2. art. 9: W przypadku wystąpienia szkody w środowisku podmiot korzystający ze środowiska jest obowiązany podjęcia działań w celu ograniczenia szkody w środowisku, zapobieżenia kolejnym szkodom i negatywnym skutkom dla zdrowia ludzi lub dalszemu osłabieniu funkcji elementów przyrodniczych, w tym natychmiastowego skontrolowania, powstrzymania, usunięcia lub ograniczenia w inny sposób zanieczyszczeń lub innych szkodliwych czynników; oraz do podjęcia działań naprawczych.
3. art. 7: Organem ochrony środowiska właściwym w sprawach odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku i naprawę szkód w środowisku jest regionalny dyrektor ochrony środowiska.
4. art. 12: Jeżeli zanieczyszczenie gleby lub ziemi zostały spowodowane przez więcej niż jeden podmiot korzystający ze środowiska, albo za zgodą lub wiedzą władającego powierzchnią ziemi (jeżeli nie dokonał on zgłoszenia o bezpośrednim zagrożeniu lub fakcie zanieczyszczenia niezwłocznie po uzyskaniu wiedzy), odpowiedzialność tych podmiotów za podejmowanie działań zapobiegawczych i naprawczych jest solidarna.
5. art. 16: Organ ochrony środowiska podejmuje działania zapobiegawcze lub naprawcze, jeżeli podmiot korzystający ze środowiska nie może zostać zidentyfikowany lub nie można wszcząć wobec niego postępowania egzekucyjnego, lub egzekucja okazała się bezskuteczna; oraz z uwagi na zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub możliwość zaistnienia nieodwracalnych szkód w środowisku jest konieczne natychmiastowe podjęcie tych działań.

⁵ tekst jednolity Dz. U. 2014, poz. 210

5.4.1 Cel średniookresowy do 2021 roku

Ochrona przed degradacją i racjonalne użytkowanie zasobów glebowych gminy

5.4.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
5.4 Ochrona gleb i powierzchni ziemi						
1.	Rekultywacja wyrobiska w Tyńcu n/Ślężą	UG	2014		200 000,00	Budżet Gminy
2.	Likwidacja „dzikich wysypisk”	UG	2014 – 2017		w razie potrzeby	Budżet Gminy
3.	Wspieranie powstawania i działalności gospodarstw ekologicznych oraz prowadzących zrównoważoną gospodarkę rolną i leśną na terenie gminy	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy
4.	Kontynuacja akcji polegającej na informowaniu i zachęcaniu rolników do przestrzegania „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych” oraz do udziału w szkoleniach	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy
5.	Ochrona gruntów ornych o najwyższej bonitacji przed przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy

5.5 Gospodarowanie zasobami geologicznymi

Ochronę złóż kopalin, rozumianą jako racjonalne gospodarowanie ich zasobami i kompleksowe wykorzystanie (w tym kopalin towarzyszących), oraz regulacje dotyczące ochrony kopalin zawarte są w ustawie *Prawo geologiczne i górnicze*⁶ z dnia 9 czerwca 2011 r. Ochrona udokumentowanych złóż przeznaczonych do eksploatacji może polegać również na wyznaczeniu w planie zagospodarowania przestrzennego terenu objętego zakazem zabudowy i/lub zalesień. Za kształtowanie polityki ochrony złóż kopalin i gospodarowanie zasobami surowców odpowiedzialni są Minister Środowiska, wojewodowie i starostowie. Zgodnie z treścią ww. ustawy (art. 21, ust 1) działalność w zakresie: poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin, o których mowa w art. 10 ust. 1, wydobywania kopalin ze złóż, podziemnego bezziornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów — może być wykonywana po uzyskaniu koncesji wydawanych przez właściwe organy.

Wydobywanie kopalin wiąże się z powstawaniem szkód w środowisku. Zgodnie z art. 126 ust. 2 ustawy *Prawo ochrony środowiska*, podejmujący eksploatację złóż kopaliny lub prowadzący tę eksploatację jest obowiązany przedsięwziąć środki niezbędne do ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych, sukcesywnie prowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych oraz przywracać do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze. Wydobywanie kopalin systemem odkrywkowym powoduje degradację powierzchni terenu i praktycznie prace rekultywacyjne po zakończonej eksploatacji w niewielkim stopniu łagodzą przeobrażenia spowodowane wydobywaniem kopalin. Istotne jest maksymalne wykorzystanie zasobów w granicach udokumentowania, a następnie skuteczna i właściwa, z punktu widzenia gospodarki przestrzennej i ochrony środowiska rekultywacja wyrobiska. Sposoby zagospodarowania terenów po wyrobiskach kruszyw naturalnych są następujące:

⁶ Dz. U. 2011 Nr 163 poz. 981

- jeżeli są suche – ukształtowanie terenu w sposób możliwie naturalny, odtworzenie warstwy gleby, zalesienie lub wykorzystanie rolnicze. W szczególnych przypadkach możliwe jest wypełnienie wyrobiska odpadami obojętnymi
- jeżeli eksploatacja odbywała się poniżej zwierciadła wody – preferowana jest rekultywacja w kierunku wodnym tj. powstawanie oczek wodnych na cele rekreacyjne, kąpielisk, wędkowania itp.

Podziemna eksploatacja złóż kopalin powoduje powstawanie wielu problemów środowiskowych na obszarach i terenach górniczych. Skutki podziemnej eksploatacji górniczej na powierzchnię terenu obserwuje się jako wpływy:

- bezpośrednie – pochodzące od wybierania złoża i likwidowania pustki eksploatacyjnej (deformacje ciągłe),
- pośrednie, które związane są z odwodnieniem warstw czwarto- i trzeciorzędowych na skutek działalności górniczej (obniżenia),
- dynamiczne spowodowane wstrząsami górniczymi.

Gmina Kobierzyce nie posiada bogatych zasobów surowców mineralnych. Na jej terenie zlokalizowane są jedynie złoża kruszyw naturalnych. Poniżej przedstawiono charakterystykę poszczególnych złóż, występujących na terenie gminy. Na mapie pokazane zostały ich zasięgi.

Na terenie Gminy Kobierzyce udokumentowano następujące aktualne złoża [wg. PIG-Midas]:

- złożo Szczepankowice (dz. ew. 15) o powierzchni 16800 m² - kruszywa naturalne (piasek),
- złożo Szczepankowice II (dz. ew. 10, 11, 12, 13) o powierzchni 18978 m² - kruszywa naturalne (piasek),
- złożo Rolantowice IA (dz. dz. 188/8, 117/1, 99/2) o powierzchni 100608 m² - kruszywa naturalne (piasek).

5.5.1 Cel średniookresowy do 2021 roku

Ochrona zasobów kopalin i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych na terenie gminy

5.5.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
5.5 Gospodarowanie zasobami geologicznymi						
1.	Uwzględnianie w opracowaniach planistycznych wszystkich znanych złóż w granicach ich udokumentowania i ich ochrona przed trwałym zainwestowaniem	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy

6. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

6.1 Jakość powietrza atmosferycznego

Powietrze jest tym komponentem środowiska, do którego emitowana jest większość zanieczyszczeń powstających na powierzchni Ziemi, zarówno w rezultacie procesów naturalnych, jak i działalności człowieka. Współcześnie coraz trudniej jest wskazać rejony, w których powietrze atmosferyczne byłoby całkowicie wolne od zanieczyszczeń. Polska jest zobowiązana do przestrzegania wielu dyrektyw unijnych w zakresie powietrza i klimatu, w tym w szczególności:

- dyrektywy 2001/80/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 23 października 2001 r. w sprawie ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza z dużych obiektów energetycznego spalania (tzw. Dyrektywa LCP),
- dyrektywy 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (tzw. Dyrektywa CAFE),
- rozporządzenia (WE) nr 842/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie niektórych fluorowanych gazów cieplarnianych (tzw. F-gazy).

Niezależnie od tych zobowiązań RP ratyfikowała Konwencję Genewską dotyczącą transgranicznego transportu zanieczyszczeń atmosfery oraz podpisała jej Protokół z Aarhus w sprawie redukcji emisji metali ciężkich. Innym ważnym zobowiązaniem jest tzw. Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzony w Kioto dnia 11 grudnia 1997 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 203, póź. 1684) w ramach Konwencji ONZ o ochronie klimatu Ziemi. Jak wynika z zapisów *Polityki Ekologicznej Państwa* najważniejszym zadaniem jest dążenie do spełnienia przez zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz z dwóch ww. dyrektyw unijnych. Z Dyrektywy LCP wynika, że emisja z dużych źródeł energii, o mocy powyżej 50 MWc, już w 2008 r. nie powinna być wyższa niż 454 tys. ton dla SO₂ i 254 tys. ton dla NO_x. Limity te dla 2010 r. wynosiły: dla SO₂ - 426 tys., a dla NO_x - 251 tys. ton; natomiast dla roku 2012: dla SO₂ - 358 tys. ton, a dla NO_x - 239 tys. ton. Trzeba dodać, że są to limity niezwykle trudne do dotrzymania dla kotłów spalających węgiel kamienny lub brunatny nawet przy zastosowaniu instalacji odsiarczających gazy spalinowe. Podobnie trudne do spełnienia są normy narzucone przez Dyrektywę CAFE, dotyczące pyłu drobnego o granulacji 10 mikrometrów (PM10) oraz 2,5 mikrometra (PM 2,5). Do roku 2016 zakłada się także całkowitą likwidację emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski.

W celu poprawy stanu aerosanitarne na obszarze Gminy Kobierzyce oraz dostosowania się do powyższych wymagań należy podjąć działania ukierunkowane na optymalizację gospodarki cieplnej, ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych poprzez sukcesywną poprawę stanu technicznego nawierzchni dróg oraz ograniczenie emisji przemysłowej poprzez wprowadzanie technologii niskoemisyjnych. Konieczna jest dalsza gazyfikacja gminy oraz termomodernizacja obiektów i systemów zasilania cieplnego. Działania takie pozwolą na zmniejszenie zużycia ciepła na ogrzewanie istniejących budynków. W celu ograniczenia tzw. niskiej emisji niezbędna jest modernizacja indywidualnych palenisk domowych i lokalnych kotłowni, w których wykorzystuje się węgiel kamienny niskiej jakości oraz koks i zastępowanie tych paliw paliwami ekologicznymi.

Poważny i wciąż aktualny problem stanowi spalanie odpadów komunalnych i innych materiałów do tego nieprzeznaczonych w paleniskach domowych. W trakcie spalania śmieci w niskiej temperaturze (200-500°C) do atmosfery emitowane są między innymi: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, a jako produkty uboczne powstają szczególnie groźne związki – dioksyny i furany, należące do grupy związków rakotwórczych. Z kolei coraz powszechniejsze opalanie domów drewnem może stać się istotnym źródłem emisji m.in. wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Na terenach wiejskich, gdzie

względy ekonomiczne ograniczają rozwój gazyfikacji i sieci ciepłowniczej, należy promować i wspierać wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych.

Wójt Gminy, jako organ ochrony środowiska, w zakresie ochrony jakości powietrza posiada uprawnienia i narzędzia o charakterze zobowiązująco–reglamentacyjnym, które umożliwiają kształtowanie sytuacji prawnej podmiotów oddziałujących na środowisko bądź korzystających z niego, w tym osób fizycznych. Do tych uprawnień i narzędzi należą m.in.:

- przyjmowanie zgłoszeń instalacji, z których emisja nie wymaga pozwolenia, mogących negatywnie oddziaływać na środowisko;
- przyjmowanie informacji o posiadanych substancjach stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska;
- decyzja w sprawie nałożenia obowiązku prowadzenia pomiarów emisji;
- przyjmowanie określonych w ustawie *Prawo ochrony środowiska* wyników pomiarów, wykonywanych przez prowadzących instalacje;
- decyzje ustalające wymagania w zakresie ochrony środowiska dotyczące eksploatacji instalacji, z których emisja nie wymaga pozwolenia;
- zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości;
- wydawanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach planowanych przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie negatywnie oddziaływać na środowisko;
- wydawanie postanowień w sprawie obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla planowanego przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Zgodnie z artykułem 147 ustawy *Prawo Ochrony Środowiska* [2], prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia (także osoba fizyczna) są obowiązani do okresowych pomiarów wielkości emisji i pomiarów ilości pobieranej wody. Wójt może w drodze decyzji nałożyć na prowadzącego instalację lub użytkownika urządzenia dodatkowy obowiązek prowadzenia pomiarów wielkości emisji, jeżeli z przeprowadzonej kontroli wynika, że nastąpiło przekroczenie standardów emisyjnych. Ponadto, zgodnie z artykułem 363 ustawy o zmianie ustawy – *Prawo ochrony środowiska* oraz niektórych innych ustaw [3], Wójt może w drodze decyzji nakazać osobie fizycznej, której działalność negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonania w określonym czasie czynności zmierzających do: 1) ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia; 2) przywrócenia środowiska do stanu właściwego. Jeżeli osoba fizyczna nie dostosowała się do takiej decyzji, Wójt może wydać decyzję wstrzymującą użytkowanie instalacji lub urządzenia (art. 368). Co więcej, art. 379 ustawy [2] uprawnia Wójta, do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska.

Zgodnie z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* [2] Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje corocznej oceny poziomu substancji w powietrzu w strefach w oparciu o prowadzony monitoring stanu jakości powietrza i dokonuje klasyfikacji stref. W sytuacji przekroczenia dopuszczalnych poziomów Marszałek Województwa Dolnośląskiego, zgodnie z art. 91 ustawy *Prawo ochrony środowiska* opracowuje „Naprawcze programy ochrony powietrza dla stref na terenie województwa dolnośląskiego, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu”, które następnie przyjmowane są uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego.

Program ochrony powietrza jest aktem prawa miejscowego, wskazującym kierunki działań zmierzających do poprawy stanu jakości powietrza. Ponadto w dokumencie, w harmonogramie rzeczowo-finansowym zamieszczony zostaje szereg konkretnych działań, jakie należy w strefie przeprowadzić lub prowadzić w sposób ciągły. Jak wynika z zapisów ww. dokumentu, wójtowie, burmistrzowie oraz prezydenci miast zobowiązani są do sporządzania sprawozdań z realizacji działań „naprawczych” w danym roku i przekazywania ich w terminie do dnia 15 marca każdego roku (za rok poprzedni) do Starosty. Starosta

zobowiązany jest do gromadzenia sprawozdań wójtów, burmistrzów i prezydentów miast i gmin oraz do sporządzania sprawozdań z realizacji działań naprawczych w danym roku i przekazywania ich w terminie do dnia 15 kwietnia każdego roku (za rok poprzedni) do Marszałka Województwa Dolnośląskiego wraz ze sprawozdaniami z gmin. Wzór sprawozdań z realizacji Programu zostaje określony w części ogólnej Programu.

6.1.1 Cel średniookresowy do 2021 roku

Poprawa jakości powietrza poprzez sukcesywną redukcję emisji zanieczyszczeń.

6.1.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
6.1 Jakość powietrza atmosferycznego						
1.	Prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska i gospodarowania odpadami – dążenie do likwidacji problemu spalania odpadów poza instalacjami do tego przeznaczonymi	UG	2014 - 2017		brak	nie dotyczy
2.	Prowadzenie działań popularyzujących i wspierających wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii w gminie	UG	2014 - 2017		brak	nie dotyczy
3.	Lokalny transport zbiorowy	UG	2014		703 000,00 2 550 400,00	Starostwo Powiatowe (dotacja) Budżet Gminy
4.	Drogi publiczne gminne	UG	2014		12 609 200,00	Budżet Gminy
5.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1951D w m. Ślęza	UG	2014-2017		950 000,00	Budżet Gminy
6.	Bieżąca budowa dróg o nawierzchni ulepszonej na terenie gminy, w tym drogi transportu rolnego	UG	2015-2017		1 500 000,00	Budżet Gminy
7.	Budowa dróg gminnych w Kobierzycach	UG	2015-2017		3 500 000,00	Budżet Gminy
8.	Budowa dróg osiedlowych w Bielanych Wrocławskich	UG	2015-2017		3 000 000,00	Budżet Gminy
9.	Budowa dróg osiedlowych w Ślęzie	UG	2015-2017		600 000,00	Budżet Gminy
10.	Budowa dróg osiedlowych w Wysokiej	UG	2015-2017		1 500 000,00	Budżet Gminy
11.	Budowa dróg osiedlowych w Tyńcu Małym wraz z oświetleniem	UG	2015-2017		3 200 000,00	Budżet Gminy

6.2 Jakość wód powierzchniowych i podziemnych

Głównym celem Ramowej Dyrektywy Wodnej jest osiągnięcie do roku 2015 dobrego stanu ekologicznego i chemicznego w wodach powierzchniowych i dobrego stanu chemicznego i ilościowego w wodach podziemnych, chyba że ze względu na ważne aspekty ekonomiczne lub społeczne jest to niemożliwe. W przypadku wód powierzchniowych

wyznaczonych jako silnie zmienione lub sztuczne części wód celem jest osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego i dobrego stanu chemicznego.

Obowiązek budowy oczyszczalni ścieków i kanalizacji sanitarnej wynika z Traktatu Akcesyjnego, podpisanego przez Polskę 16 kwietnia 2003 r., który odwołuje się do Dyrektywy Rady Europejskiej 91/271/EWG z 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Nałożyła ona na państwa UE obowiązek budowy do końca 2005 r. systemów kanalizacyjnych we wszystkich aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) powyżej 2 000. Polska wynegocjowała przedłużenie czasu, w którym należy dostosować się do unijnych wymogów do 2015 r. W odpowiedzi na potrzebę wdrożenia zapisów dyrektywy przyjęto Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Uwzględniając wymagania zawarte w dyrektywie 91/271/EWG ustawa *Prawo wodne* nałożyła na aglomeracje o RLM > 2 000 obowiązek wyposażenia ich w sieci kanalizacyjne dla ścieków komunalnych wraz z oczyszczalniami ścieków. Ramy czasowe dla realizacji tego obowiązku określone zostały w aktualizacji KPOŚK z grudnia 2010 r.

Aktualnie na 33 miejscowości w Gminie skanalizowanych i podłączonych do oczyszczalni ścieków jest tylko 8. Wszystkie eksploatowane obecnie na terenie Gminy oczyszczalnie ścieków (Pustków Żurawski, Kobierzyce, Wysoka) są oczyszczalniami typu mechaniczno - biologicznego. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do potoku Gniła (dopływ Czarnej Wody, zlewnia Bystrzycy) oraz rzeki Ślęzy.

Kilka miejscowości Gminy Kobierzyce (Wysoka, Ślęza, Domastaw, Tyniec Mały, Bielany Wrocławskie i Biskupice Podgórne) wpiętych jest do sieci kanalizacyjnej miasta Wrocławia.

Według danych GUS na terenie Gminy Kobierzyce z kanalizacji w roku 2012 korzystało 9097 osób co stanowiło około 51,4% wszystkich mieszkańców. Gmina systematycznie rozbudowuje swoją sieć kanalizacyjną. W roku 2014 na ten cel przewidziano ok. 7,6 ml zł.

6.2.1 Cel średniookresowy do 2021 roku

Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych

6.2.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
6.2 Jakość wód powierzchniowych i podziemnych						
1.	Wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków w miejscach gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona.	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy
2.	Wspieranie budowy szczelnych zbiorników na gnojowicę i/lub gnojówkę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych prowadzących hodowlę i chów zwierząt	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy
3.	Bieżąca rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy	UG	2014-2017		800 000,00	Budżet Gminy
4.	Budowa kanalizacji sanitarnej dla części południowej Gminy Kobierzyce	UG	2014-2017		11 500 000,00	Budżet Gminy, Dotacje, Kredyty i pożyczki
5.	Budowa sieci przesyłowych kanalizacji sanitarnej	UG	2014-2017		4 100 000,00	Budżet Gminy

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
6.	Likwidacja oczyszczalni ścieków w Wysokiej i wykonanie rurociągu tłoczego do sieci miejskiej Wrocławia	UG	2014-2017		300 000,00	Budżet Gminy
7.	Uporządkowanie gospodarki ściekowej części gminy	UG	2014-2017		23 500 000,00	Budżet Gminy, Dotacje, Kredyty i pożyczki
8.	Współfinansowanie rozbudowy sieci kanalizacyjnej	UG	2014-2017		205 000,00	Budżet Gminy

6.3 Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych

Celem ograniczenia natężenia hałasu komunikacyjnego należy podjąć praktycznie identyczne działania, jak dla zmniejszenia emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza ze źródeł komunikacyjnych. Stąd priorytetem na kolejne lata pozostaje budowa i modernizacja dróg. Ponadto sukcesywnie wprowadzane są elementy osłony akustycznej poprzez nasadzenia zieleni wysokiej i niskiej przy nowo powstających obiektach budowlanych. Istotnymi czynnikami zmniejszającymi emisję hałasu komunikacyjnego jest ograniczenie prędkości i zmiana organizacji ruchu, kierowanie ciężkiego transportu poza tereny zabudowy mieszkaniowej, zwiększanie udziału transportu rowerowego i zbiorowego.

Do działań, które w znacznym stopniu ograniczają emisję hałasu komunikacyjnego należy stosowanie tzw. "nawierzchni cichych". Są to nawierzchnie wielowarstwowe ze specjalnym doбором materiałów i warstw. Zastosowanie cichych nawierzchni musi być połączone z dostosowaniem prędkości pojazdów i jest stosowane w terenie zabudowanym przy prędkościach do 70 km/h. Zastosowanie cichych asfaltów zmniejsza emisję hałasu o około 5 dB. Ponadto, w określonych sytuacjach, konieczna może być budowa ekranów akustycznych nie tylko przy istniejących drogach, ale również przy projektowanych, oraz wymiana okien na dźwiękoszczelne w najbardziej niewralgicznych punktach (zwłaszcza w zwartej zabudowie mieszkaniowej).

Według informacji przekazanych przez Urząd Gminy w Kobierzycach na terenie Gminy zlokalizowanych jest 11 emitorów promieniowania elektromagnetycznego-nadajników telefonii komórkowej (rejon Bielán Wrocławskich, Biskupic Podgórných, Kobierzyc, Damianowic i Pustkowa Żurawskiego). Emisja promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego (*oddziaływanie pośrednie, stałe*). Przy zachowaniu normatywnych stref bezpieczeństwa od linii na etapie lokalizacji nowej zabudowy, emisja nie będzie miała znaczenia dla zdrowia mieszkańców.

6.3.1 Cel średniookresowy do 2021 roku

Ochrona mieszkańców gminy przed szkodliwym wpływem hałasu i pól elektromagnetycznych

6.3.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
6.3 Oddziaływanie hałasu i pól elektromagnetycznych						
1.	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem, w przypadku stwierdzenia istnienia zagrożeń.	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
2.	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed promieniowaniem, w przypadku stwierdzenia istnienia zagrożeń.	UG	2014 – 2017		brak	nie dotyczy
3.	Ograniczenie prędkości,. Utrzymanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym. Wprowadzenie środków trwałego uspokojenia ruchu – DK 35 Małuszów	Zarządca Dróg Krajowych	2017		140 000,00	różne źródła finansowania
4.	Ograniczenie prędkości,. Utrzymanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym. Wprowadzenie środków trwałego uspokojenia ruchu – DK 35 Bielany Wrocławskie (3 miejsca)	Zarządca Dróg Krajowych	2017		445 000,00	różne źródła finansowania
5.	Utrzymanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym, A4 Ślęza	Zarządca Dróg Krajowych	2014 (monitoring)	2017	7 000,00 450 000,00	różne źródła finansowania
6.	Ograniczenie prędkości,. Utrzymanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym. Wprowadzenie środków trwałego uspokojenia ruchu – DK 8 Domasław, ul.Kłodzka (2 miejsca)	Zarządca Dróg Krajowych	2017		350 000,00	różne źródła finansowania
7.	Ograniczenie prędkości,. Utrzymanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym. Wprowadzenie środków trwałego uspokojenia ruchu – DK 8 Cieszyce	Zarządca Dróg Krajowych	2017		140 000,00	różne źródła finansowania
8.	Ograniczenie prędkości,. Utrzymanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym. Wprowadzenie środków trwałego uspokojenia ruchu – DK 8 Rolantowice	Zarządca Dróg Krajowych	2017		230 000,00	różne źródła finansowania
9.	Ograniczenie prędkości,. Utrzymanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym. Wprowadzenie środków trwałego uspokojenia ruchu – DK 8 Kobierzyce	Zarządca Dróg Krajowych	2017		260 000,00	różne źródła finansowania
10.	Ograniczenie prędkości,. Utrzymanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym. Wprowadzenie środków trwałego uspokojenia ruchu – DK 8 Pustków Wilczkowski	Zarządca Dróg Krajowych	2017		140 000,00	różne źródła finansowania

Analiza oddziaływania przeprowadzona w Prognozie oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego na lata 2013 – 2017 wskazała na brak znaczącego oddziaływania zadań (nr 3-10 w/w tabeli) przedstawionych w Programie bezpośrednio na ludzi, jak i na walory przyrodnicze.

Zidentyfikowano następujące kategorie oddziaływań, których celem jest ograniczenie hałasu drogowego pochodzącego od dróg krajowych:

1. utrzymanie nawierzchni w dobrym stanie technicznym:

- na etapie realizacji zadania (prace wyłącznie w obrębie jezdni): emisja hałasu, emisja zanieczyszczeń powietrza(pyły, spaliny pochodzące z transportu oraz maszyn budowlanych), wytwarzanie odpadów ziemnych i budowlanych;
- na etapie eksploatacji: polepszenie jakości klimatu akustycznego.

2. wprowadzenie środków trwałego uspokojenia ruchu:

- ograniczenie emisji spalin,
- wzrost bezpieczeństwa na drodze,

- poprawa jakości klimatu akustycznego.

Drobne i o niewielkim zasięgu przestrzennym oddziaływania mogą wystąpić okresowo w czasie prac realizacyjnych (prace budowlane, modernizacyjne). Niemniej jednak działania te nie będą realizowane na obszarach przyrodniczo cennych, lecz w dużej odległości od nich, dzięki czemu nie będą oddziaływały negatywnie na środowisko, a tym samym obszary cenne przyrodniczo. Pozostałe działania o charakterze prewencyjnym nie niosą za sobą negatywnego oddziaływania na środowisko.

6.4 Bezpieczeństwo przeciwpożarowe i ekologiczne

Do ochrony środowiska przed poważnymi awariami zobowiązani są zarówno prowadzący zakłady, stwarzające zagrożenie wystąpienia awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych, jak również organy administracji. Do ich obowiązków należy, m.in.: identyfikacja potencjalnych zagrożeń, zgłaszanie wystąpienia awarii i usuwanie jej skutków. Inspekcja Ochrony Środowiska współdziałała w zakresie zapobiegania, zwalczania i usuwania skutków poważnych awarii z innymi organami kontroli, w tym z Państwową Strażą Pożarną i organami administracji samorządowej. W szczególności dotyczy to ujednoczenia procesów decyzyjnych i zapewnienia spójnego systemu zarządzania bezpieczeństwem.

Definicje poważnej awarii i poważnej awarii przemysłowej określa odpowiednio art. 23 i 24 ustawy *Prawo ochrony środowiska*: poważna awaria - to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Przez pojęcie poważnej awarii przemysłowej rozumie się awarię w zakładzie przemysłowym. Na terenie gminy nie ma zakładów stwarzających ryzyko wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, w rozumieniu Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 10 października 2013 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (Dz. U. 2013, poz. 1479 z późn. zm.).

Występuje jednak szereg innych zagrożeń, takich jak: pożary wielkoobszarowe lasów, pożary miejscowości i zakładów pracy, pożary obiektów składujących materiały łatwopalne, zagrożenia powstające w rolnictwie w związku z wypalaniem pozostałości roślinnych i traw na nieużytkach rolnych i polach; zagrożenia budowlane i komunikacyjne; awarie sieci gazowej, ciepłowniczej, energetycznej; ze szkodami pokopalnianymi i górniczymi; awarie i katastrofy noszące znamiona klęsk ekologicznych, a powstałe na skutek uszkodzeń składów różnego typu odpadów przemysłowych i komunalnych, składowiska materiałów poprodukcyjnych, oczyszczalni ścieków, nielegalnych wysypisk itp.

Zadania koordynacji m.in. prac związanych z poważnymi awariami i ewentualnie powstałymi zagrożeniami regulują stosowne procedury na szczeblu powiatowym, w powiązaniu z działaniem służb ratowniczych (strażą pożarną, policją, pogotowiem ratunkowym, pogotowiem energetycznym, pogotowiem gazowym, pogotowiem wodociągowo-kanalizacyjnym). Działania ratownicze realizują jednostki Państwowej Straży Pożarnej oraz Ochotniczych Straży Pożarnych. Część z nich włączona jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

6.4.1 Cel średniookresowy do 2021 roku

Ochrona mieszkańców gminy przed skutkami poważnych awarii i klęsk żywiołowych

6.4.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
6.4 Bezpieczeństwo przeciwpożarowe i ekologiczne						
1.	Ogrodzenie remizy strażackiej w Pustkowie Żurawskim	UG	2014		50 000,00	Budżet Gminy
2.	Rozbudowa i modernizacja istniejącego systemu ostrzegania oraz powiadamiania ludności gminy	UG	2014		19 800,00	Budżet Gminy

6.5 Gospodarowanie odpadami komunalnymi

Zgodnie z art. 34 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. *o odpadach* (Dz. U. 2013, poz. 21 ze zm.) [51], aktualnie opracowuje się w Polsce plany gospodarki odpadami na szczeblu krajowym oraz wojewódzkim. Plany te opracowuje się zgodnie z polityką ekologiczną państwa.

System gospodarowania odpadami w Gminie Kobierzyce musi być zgodny z systemem gospodarowania odpadami oraz celami i kierunkami działań w tym zakresie przyjętymi w następujących dokumentach strategicznych:

1. Krajowy plan gospodarki odpadami 2014. Uchwała Nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010 r. w sprawie "Krajowego planu gospodarki odpadami 2014" (M. P. Nr 101, poz. 1183) (dalej kpgo 2014) [52].
2. Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2012 (WPGO 2012) [53] przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XXIV/616/12 z dnia 27 czerwca 2012r., Uchwałą Nr XXIV/617/12 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 czerwca 2012 roku w sprawie wykonania Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2012, Dz. Urz. Woj. 2012.3039 z dnia 31 sierpnia 2012 r. **oraz zmiany:**
 - Uchwała Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XXVIII/803/12 z dnia 8 listopada 2012 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIV/617/12, Dz. Urz. Woj. 2012.4108 z dnia 21 listopada 2012 r.
 - Uchwała Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XXVIII/863/12 z dnia 20 grudnia 2012 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIV/617/12, Dz. Urz. Woj. 2013.60 z dnia 3 stycznia 2013 r.
 - Uchwała Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XXVIII/884/13 z dnia 14 lutego 2013r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIV/617/12, Dz. Urz. Woj. 2013.1249 z dnia 21 lutego 2013 r.
 - Uchwała Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XXXVII/1091/13 z dnia 23 maja 2013r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIV/617/12, Dz. Urz. Woj. 2013.3412 z dnia 29 maja 2013 r.

- Uchwała Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XXXVIII/1117/13 z dnia 27 czerwca 2013 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIV/617/12, Dz. Urz. Woj. 2013.4168 z dnia 8 lipca 2013 r.
- Uchwała Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XXXIX/11173/13 z dnia 18 lipca 2013 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIV/617/12, Dz. Urz. Woj. 2013.4495 z dnia 24 lipca 2013 r.
- Uchwała Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XL/1243/13 z dnia 26 września 2013r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIV/617/12, Dz. Urz. Woj. 2013.5200 z dnia 4 października 2013 r.

Zgodnie z zapisami ustawy o odpadach (art. 34. ust. 3), plany gospodarki odpadami opracowywane są obecnie na poziomie krajowym i wojewódzkim (rezygnacja z planów powiatowych i gminnych).

System gospodarowania odpadami musi również uwzględniać konieczność realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 2011, nr 152, poz. 897), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r., w tym m.in. [54]. Ustawa postawiła przed gminą konieczność wdrożenia nowych obowiązków.

Zgodnie z zapisami ww. ustawy gminy są zobowiązane m.in. do:

- objęcia wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy systemem gospodarowania odpadami komunalnymi,
- nadzorowania gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym realizacji zadań powierzonych podmiotom odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości,
- ustanowienia selektywnego zbierania odpadów komunalnych obejmującego co najmniej następujące frakcje odpadów: papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe oraz odpady komunalne ulegające biodegradacji, w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji,
- tworzenia punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy, w tym wskazują miejsca, w których mogą być prowadzone zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych,
- zapewnienia osiągnięcia odpowiednich poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:
 - osiągnięcia do dnia 31 grudnia 2020 r.:
 - poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo,
 - poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych w wysokości co najmniej 70% wagowo.
 - ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:
 - do dnia 16 lipca 2020 r. - do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania
- w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.,

- prowadzenia działań informacyjnych i edukacyjnych w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- zapewnienia, budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, a w tym;
 - 1) przeprowadzenia przetargu na wybór podmiotu, który będzie budował, utrzymywał lub eksploatował regionalną instalację do przetwarzania odpadów komunalnych, lub
 - 2) dokonania wyboru podmiotu, który będzie budował, utrzymywał lub eksploatował regionalną instalację do przetwarzania odpadów komunalnych, na zasadach określonych w ustawie z dnia 19.12.2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym, lub
 - 3) dokonania wyboru podmiotu, który będzie budował, utrzymywał lub eksploatował regionalną instalację do przetwarzania odpadów komunalnych, na zasadach określonych w ustawie z dnia 09.01.2009 r. o koncesji na roboty budowlane lub usługi,
- zorganizowania odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy (Rada Gminy może, w drodze uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego, postanowić o odbieraniu odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne),
- przygotowania wytycznych do regulaminu utrzymania i czystości i porządku w gminie,
- przygotowania projektów niezbędnych uchwał:
 - o odbieraniu odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy,
 - dla gmin powyżej 10 tysięcy mieszkańców o podziale obszaru gminy na sektory,
 - o wyborze metody ustalenia opłaty za gospodarowania odpadami komunalnymi (od mieszkańców) oraz o wysokości stawki,
 - o terminie częstotliwości i trybie uiszczania opłaty od mieszkańców,
 - wzór deklaracji o wysokości opłaty składanej przez mieszkańców,
 - o sposobie i zakresie świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości,
 - o rodzajach dodatkowych usług świadczonych przez gminę w zakresie odbierania odpadów.
- zorganizowania przetargu na odbiór lub odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych,
- zawarcia umowy z firmą, która wygra przetarg i kontrola jej wykonywania,
- pokrycia kosztów funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi z pobranych od mieszkańców opłat,
- prowadzenia rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości;

Celem wdrożenia powyższych obowiązków w 2012 r. Gmina Kobierzyce podjęła szereg działań związanych z wprowadzeniem na terenie gminy nowego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym sparametryzowano model zbiórki (zbierane frakcje, częstotliwość odbioru), określono wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami i określono sposób jej poboru, a następnie przygotowano projekty uchwał, które samorząd był zobowiązany podjąć na mocy nowelizacji ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach.

W WPGO 2012 określono docelowe granice regionów gospodarki odpadami komunalnymi, ze wskazaniem gmin wchodzących w skład danego regionu. Wyznaczając nowe regiony gospodarki odpadami kierowano się *ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. 2010 r. Nr 185 poz. 1243, z późn. zm.)*, wg której podstawą gospodarki odpadami komunalnymi powinny stać się regiony gospodarki odpadami komunalnymi, w których liczba mieszkańców nie powinna być mniejsza niż 150 tys.

Zaproponowany kształt regionów ma na celu zapewnienie funkcjonowania na obszarze każdego z nich, instalacji spełniających kryteria dla regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), a także daje pewność poprawnego i efektywnego działania systemu gospodarowania odpadami w województwie, który opiera się na przetwarzaniu zmieszanych odpadów komunalnych w regionalnych instalacjach przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK). Zgodnie z podziałem określonym w WPGO **Gmina Kobierzyce** należy do **Regionu północno-centralnego**.

Rysunek 6.1 Region północno--centralny [53]

Realizacja zadań własnych gmin w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi wymaga poza rozwijaniem selektywnego zbierania odpadów, w tym odpadów ulegających biodegradacji również ich termicznego przetwarzania z wykorzystaniem technologii zapewniających produkcję ciepła i energii elektrycznej. Do czasu powstania instalacji termicznego przekształcania odpadów podstawową metodą zagospodarowania odpadów komunalnych będzie ich mechaniczno – biologiczne przetwarzanie.

Do czasu uruchomienia regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych oraz w przypadku, gdy znajdująca się w nich instalacja uległa awarii lub nie może przyjmować odpadów z innych przyczyn wskazane do przyjmowania odpadów z regionu są instalacje zastępcze (art. 35, ust. 4, pkt 2 ustawy o *odpadach*).

Na podstawie danych przedstawionych w WPGO 2012 [53] na terenie regionu północno-centralnego znajdują się następujące instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych:

1. Instalacje termicznego przekształcania odpadów: brak

2. Instalacje mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów:

Obecnie na terenie regionu 3 instalacje spełniają wymagania dla instalacji regionalnych do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów. Są to instalacje w Rudnej Wielkiej (CHEMEKO-SYSTEM Sp. z o.o.), Krynicznie (PHK TRANS-FORMERS Wrocław S.A) i Jaroszowie ("Ekologiczne Centrum Utylizacji" Sp. z o.o.).

Status instalacji zastępczej posiadają instalacje w Marcinowie, Żmigrodzie i Wrocławiu (ul. Szczecińska 5).

3. Składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne

Na terenie rozpatrywanego regionu znajdują się 2 funkcjonujące składowiska odpadów, które posiadają status instalacji regionalnej. Zlokalizowane są w Rudnej Wielkiej i Jaroszowie.

Ponadto w m. Marcinowo, Wołów, Grabowno Wielkie i Skotniki zlokalizowane są składowiska odpadów zakwalifikowane jako instalacje zastępcze.

4. Instalacje przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów

W regionie Północno-Centralnym znajdują się 3 instalacje posiadające status instalacji regionalnych do przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów. Zlokalizowane są w Rudnej Wielkiej (instalacja o wydajności 6500 Mg/rok) i Wrocławiu (2 instalacje ZDiUM Wrocław- ul. Janowska 51 i Przedsiębiorstwa Rodzinnego Merta&Merta- ul. Jerzmanowska 4-6) o wydajnościach odpowiednio 6000 i 3000 Mg/rok).

Poniższa tabela przedstawia wykaz instalacji w Regionie północno-centralnym zgodnie z uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XL/1243/13 z dnia 26 września 2013 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIV/617/12 w sprawie wykonania Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego (Dz. Urz. Woj. 2013.5200 z dnia 4 października 2013 r.).

Tabela 6.1 Regionalne instalacje Regionu Północnego [uchwała Nr XL/1243/13]

Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w regionach gospodarki odpadami komunalnymi województwa dolnośląskiego - RIPOK			
Lp.	Region gospodarki odpadami	Rodzaj instalacji	Lokalizacja instalacji
2.	Region północno-centralny	Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych - MBP	Rudna Wielka 56-210 Wąsosz
			Krynicyzno 93 55-300 Środa Śląska
			Rusko 66 58-120 Jaroszków
		Instalacja przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i bioodpadów - Kompostownia	Rudna Wielka 56-210 Wąsosz
			ul. Jerzmanowska 4-6 54-519 Wrocław
			ul. Janowska 51 54-519 Wrocław
		Instalacja do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno – biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych – Składowisko	Rudna Wielka 56-210 Wąsosz
			Rusko 66 58-120 Jaroszków

System gospodarowania odpadami na terenie gminy regulowany jest przez następujące uchwały:

1. **Uchwała nr XXIX/392/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013 r.** w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Kobierzyce (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2013, poz. 2280) , zmieniona:

Uchwałą nr XXXIV/504/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 25 października 2013r. w sprawie zmiany uchwały Rady Gminy w Kobierzycach z dnia 22 marca 2013 r. nr XXIX/392/13 w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Kobierzyce (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2013, poz.5518).

Uchwałą nr XXXVI/530/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 30 grudnia 2013r. w sprawie zmiany uchwały Rady Gminy w Kobierzycach z dnia 22 marca 2013 r. nr XXIX/392/13 w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Kobierzyce (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2014, poz.243).

Uchwałą nr XLV/655/14 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 26 września 2014 r. w sprawie zmiany uchwały Rady Gminy w Kobierzycach z dnia 22 marca 2013 r. nr XXIX/392/13 w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Kobierzyce (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2014, poz.4003).

2. **Uchwała nr XXIX/395/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r.** w sprawie w sprawie określenia rodzajów dodatkowych usług świadczonych przez gminę w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania odpadów oraz wysokości cen za te usługi (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2014, poz. 2284) zmieniona:

Uchwałą nr XLV/658/14 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 26 września 2014 r. w sprawie zmiany Uchwała nr XXIX/395/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r. w sprawie określenia rodzajów dodatkowych usług świadczonych przez gminę w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania odpadów oraz wysokości cen za te usługi (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2014, poz. 4006)

3. **Uchwała nr XXIX/396/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r.** w sprawie

ustalenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2013, poz. 2286), zmieniona:

Uchwałą nr XXXI/457/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 21 czerwca 2013r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIX/396/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r. w sprawie ustalenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów (Dz. U. Woj. Doln. z 2013 r, poz. 4321),

Uchwałą nr XXXIV/505/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 25 października 2013r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIX/396/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r. w sprawie ustalenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów (Dz. U. Woj. Doln. z 2013 r, poz. 5531),

Uchwałą nr XLV/656/14 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 26 września 2014r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIX/396/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r. w sprawie ustalenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów (Dz. U. Woj. Doln. z 2014 r, poz. 4004),

Uchwałą nr XLVI/662/14 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 14 października 2014r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIX/396/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r. w sprawie ustalenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów (Dz. U. Woj. Doln. z 2014 r, poz. 4395).

4. Uchwała nr XXV/311/12 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie określenia terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi (Dz. U. Woj. Doln. z 2013 r., poz. 49) zmieniona:

Uchwałą nr XXIX/394/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r. w sprawie zmiany Uchwały nr XXV/311/12 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 21 grudnia 2012 r. w sprawie określenia terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi (Dz. U. Woj. Doln. z 2013 r., poz. 2287),

5. Uchwała nr XXIX/393/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia wysokości stawki tej opłaty i ustalenia stawki opłaty za pojemnik (Dz. U. Woj. Doln. z 2013 r., poz. 2282), zmieniona:

Uchwałą nr XXXVI/458/2013 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 21 czerwca 2013r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIX/393/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia wysokości stawki tej opłaty i ustalenia stawki opłaty za pojemnik (Dz. U. Woj. Doln. z 2013 r., poz. 3966),

Uchwałą nr XLV/657/14 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 26 września 2014r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIX/393/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia wysokości stawki tej opłaty i ustalenia stawki opłaty za pojemnik (Dz. U. Woj. Doln. z 2014 r., poz. 4005).

6. Uchwała nr XXIX/397/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r. w sprawie określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości (Dz. U. Woj. Doln. z 2013, poz. 2288), zmieniona:

Uchwałą nr XXXVI/531/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 30 grudnia 2013r. w sprawie zmiany Uchwały nr XXIX/397/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r. w sprawie określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami

komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości (Dz. U. Woj. Doln. z 2014 r., poz. 244),

Uchwałą nr 19/2014 Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu z dnia 29 stycznia 2014r. w sprawie stwierdzenia nieważności części uchwały Rady Gminy Kobierzyce nr XXXVI/531/13 z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie zmiany uchwały nr XXIX/397/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013 r. w sprawie określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości (Dz. U. Woj. Doln. z 2014 r., poz. 1747),

Uchwałą nr XLV/659/14 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 26 września 2014r. w sprawie zmiany Uchwały nr XXIX/397/13 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 marca 2013r. w sprawie określenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości (Dz. U. Woj. Doln. z 2014 r., poz. 4007).

System odbioru odpadów funkcjonujący od lipca 2013 r.:

- **odpady "suche"** (opakowania, metale, tekstylia itp.) – odbiór bezpośrednio z nieruchomości z worków (zabudowa jednorodzinna) lub pojemników (zabudowa wielorodzinna) w kolorze jasnożółtym. Odpady "suche" są odbierane w każdej ilości.
- **odpady typu szkło** – odbiór bezpośrednio z nieruchomości z worków w kolorze zielonym (szkło kolorowe) lub białym (szkło białe). Pojemniki (typu dzwon) w takich samych kolorach są ustawione w rejonie zabudowy wielorodzinnej.
- **odpady zielone** - zbierane do worków w kolorze brązowym, są one odbierane w okresie od 1 kwietnia do 30 listopada,
- **odpady niesegregowane (zmieszane komunalne)** – odbiór bezpośrednio z nieruchomości pojemników w kolorze czarnym lub ciemnozielonym bądź metalowym. Odpady niesegregowane są odbierane w ilości odpowiadającej minimalnej pojemności pojemnika zgodnie z Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Kobierzyce.
- **odpady: wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, baterie i akumulatory, opakowania, meble, opony, chemikalia, odpady ulegające biodegradacji** - odbiór w PSZOK (Pełczyce, ul. Czysta), dowóz odpadów we własnym zakresie.
- **odpady budowlane i rozbiórkowe** – odbiór w PSZOK (Tyniec nad Ślężą ul. Szkolna), dowóz odpadów we własnym zakresie.
- **meble, odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny** – nieodpłatna zbiórka organizowana przez Gminę Kobierzyce dwa razy w roku.
- **przeterminowane leki** – punkty apteczne zlokalizowane na terenie Gminy Kobierzyce), dowóz odpadów we własnym zakresie.

Zakres świadczonej usługi w zakresie odpadów w zamian za pobraną od mieszkańców opłatę:

- **odbior i zagospodarowanie odpadów komunalnych: zmieszanych, segregowanych** ("suche", szkło białe i kolorowe), biodegradowalnych,
- **dostarczenie pojemników i worków** na odpady komunalne,
- **nieodpłatny odbiór 2 razy w roku** podczas zbiórki objazdowej: meble, wielkogabarytowe, ZSEiE;
- **możliwość oddania w PSZOK** odpadów: wielkogabarytowych, ZSEiE, baterii i akumulatorów, opon, chemikaliów, leków, odpadów remontowych i budowlanych, opakowań, odpadów biodegradowalnych.

Od 01.01.2015 r. planuje się wdrożenie między innymi następujących zmian w systemie odbioru odpadów:

- zlikwidowanie limitu na niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne zebrane na terenie nieruchomości tzn. Gmina będzie odbierać każdą ich tego typu odpadów,
- wprowadzenie systemu odbioru wysegregowanego papieru i makulatury,
- wprowadzenie zbiórki szkła mieszanego zamiast dotychczas obowiązującego podziału na szkło białe i kolorowe,
- wprowadzenie możliwości odbioru odpadów z zabudowy wielorodzinnej liczącej nie więcej niż 7 lokali na zasadach odbioru jaki w przypadku zabudowy jednorodzinnej,
- jednoznaczne określenie terminów odbioru odpadów z nieruchomości, na których nie zamieszkuje mieszkańcy a powstają odpady komunalne.

6.5.1 Cel średniookresowy do 2021 roku

Osiągnięcie optymalnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi

6.5.2 Działania do realizacji w latach 2014 – 2017

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
6.5 Gospodarowanie odpadami komunalnymi						
1.	Wdrożenie optymalnego modelu odbioru odpadów komunalnych od mieszkańców wraz z przeprowadzeniem procedury przetargowej na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych	UG	2014-2015		b.d.	Budżet Gminy
2.	Opracowanie Analizy stanu środowiska odpadami komunalnymi w celu weryfikacji możliwości technicznych i organizacyjnych gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi	UG	2014-2017 (corocznie)		b.d.	Budżet Gminy
3.	Sporządzenie Roczego Sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy	UG	2014-2017 (corocznie)		b.d.	Budżet Gminy
4.	Zwiększenie udziału odzysku, w tym w szczególności odzysku energii z odpadów, zgodnego z wymaganiami ochrony środowiska.	UG	2014-2017		b.d.	Budżet Gminy
5.	Zwiększenie ilości zbieranych selektywnie odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych.	UG	2014-2017		b.d.	Budżet Gminy
6.	Wyeliminowanie praktyki nielegalnego składowania odpadów.	UG	2014		b.d.	Budżet Gminy
7.	Objęcie wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów	UG	2014 - 2017		b.d.	Budżet Gminy
8.	Osiągnięcie do dnia 31 grudnia 2017 r.: - poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 20% wagowo. - poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpady budowlanych i rozbiórkowych w wysokości co najmniej 45% wagowo.	UG	2014-2017		b.d.	Budżet Gminy
9.	Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwianych przez składowanie. W stosunku do ilości tych odpadów	UG	2014-2017		b.d.	Budżet Gminy

L.p.	Przedsięwzięcie	Jednostka realizująca	Lata realizacji		Koszty	źródło finansowania
			od	do	[zł]	
	wytwarzanych w gminie Kobierzyce w roku 1995, dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji: - do dnia 16 lipca 2017 r. – do nie więcej niż 45% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.					
10.	Przygotowanie terenu Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Kobierzycach	UG	2014-2015		464 214,00	Budżet Gminy
11.	Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych (zakup sprzętu i oprogramowania IT, zakup zamiatarki do ciągnika, zakup przyczepy do ciągnika, utwardzenie miejsca pod pojemnik na szkło w Chrzanowie)	UG	2014		91 000,00	Budżet Gminy
12.	Funkcjonowanie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi	UG	2014		4 429 000,00	Budżet Gminy

7. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM

7.1 Struktura zarządzania programem

Podstawową zasadą realizacji programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia programu i swojego uczestnictwa w nim. Szansę na skuteczne wdrożenie Programu daje dobra organizacja zarządzania dokumentem.

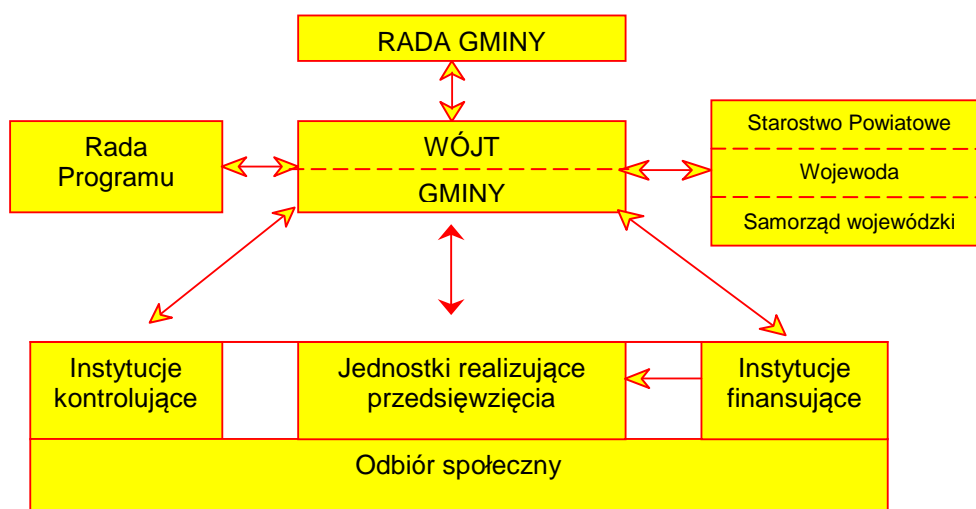
7.1.1 Uczestnicy realizacji Programu

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji Programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- o Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- o Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące,
- o Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- o Społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Schemat zarządzania Programem przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 7.1 Schemat zarządzania Programem

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na **Wójtce Gminy Kobierzyce**, który co 2 lata składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Wójt współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Marszałka Województwa znajdują się instrumenty finansowe wspierania realizacji zadań programu poprzez środki pomocowe (np. Regionalny Program Operacyjny).

Ponadto Wójt współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (Inspekcja Sanitarna, Inspekcja Ochrony Środowiska). Bezpośrednim realizatorem zadań nakreślonych w programie są: samorząd gminy jako realizator inwestycji w zakresie ochrony środowiska na własnym terenie oraz podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program.

Wypracowane procedury i strategie powinny po ustaleniu i weryfikacji stać się podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru.

7.2 Monitoring wdrażania Programu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- Określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań
- Określenia stopnia realizacji przyjętych celów
- Oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- Analizy przyczyn tych rozbieżności.

Wójt gminy będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu, co będzie podstawą przygotowania raportu z wykonania Programu.

W cyklu czteroletnim będzie oceniany stopień realizacji celów średniookresowych (w niniejszym dokumencie obejmujących okres 2014 - 2017 r.). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i kierunków ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska:

- Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata),
- Opracowanie listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w kolejnych czterech latach (co dwa lata),
- Aktualizacja celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata).

Zakres monitoringu

Dla celów monitoringu przyjmuje się następujące wskaźniki realizacji polityki ekologicznej wytyczonej w niniejszym Programie, które ułatwią ocenę stopnia osiągnięcia wyznaczonych celów:

- [1] liczba okazów drzew o parametrach „pomnikowych” objętych ochroną prawną [szt.]
- [2] lesistość gminy [%] oraz powierzchnia gminnych terenów zielonych [ha]
- [3] areał zalesionych gruntów nieprzydatnych rolniczo [ha]
- [4] długość sprawnej sieci melioracji wodnych [km]
- [5] liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk odpadów [szt.]
- [6] liczba gospodarstw ekologicznych działających na terenie gminy [szt.]
- [7] areał gruntów ornych o najwyższej bonitacji (I-III klasa) [ha]
- [8] długość dróg gminnych o nawierzchni bitumicznej [km]
- [9] liczba stanowisk odnawialnych źródeł energii (OZE) na terenie gminy [szt.]
- [10] długość sieci wodociągowej [km] i liczba przyłączy do budynków [szt.]
- [11] długość sieci kanalizacji sanitarnej [km] i liczba przyłączy do budynków [szt.]
- [12] liczba przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]
- [13] powierzchnia terenów zdegradowanych i wymagających rekultywacji [ha]
- [14] ilość akcji, konkursów i projektów na rzecz ochrony środowiska zrealizowanych przez mieszkańców, placówki edukacyjne i kulturalne oraz lokalne organizacje społeczne.

7.3 Aspekty finansowe realizacji Programu

Wszystkie przedsięwzięcia zdefiniowane w ramach Programu prowadzą do poprawy stanu istniejącego w zakresie ochrony środowiska - różnice dotyczą w zasadzie jednostek wdrażających, charakteru przedsięwzięcia i oczywiście jego kosztów. W myśl zatem ogólnej polityki krajowej i Unii Europejskiej, podmioty odpowiedzialne za ich realizację mogą ubiegać się o wsparcie ze środków zewnętrznych na preferencyjnych (w stosunku do rynkowych) zasadach. Jest to szczególnie ważne w sytuacji ograniczonych możliwości budżetowych jednostek samorządu terytorialnego, jak również znacznych kosztów pozyskania i wykorzystania komercyjnych środków zwrotnych. Preferencyjne źródła finansowania przedsięwzięć środowiskowych wynikają z szeregu programów (np. finansowanych środkami UE) bądź związane są z polityką instytucji/funduszy celowych. Generalnie źródła te można podzielić na dwie grupy: środki krajowe i środki zagraniczne.

W dalszej części opisane zostaną najistotniejsze (biorąc pod uwagę charakter określonych w programie przedsięwzięć) metody finansowania przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska. Należy jednak zaznaczyć, iż wskazane zostaną jedynie informacje podstawowe - duża zmienność kryteriów i czynników związanych z wykorzystaniem dostępnych środków nie daje się pogodzić z okresem planowania zadań wskazanych w programie. Dlatego też bardziej zasadne wydaje się wskazanie źródeł informacji (najczęściej oficjalnych serwisów internetowych); ich systematyczne wykorzystanie pozwoli na wykształcenie obrazu sytuacji na podstawie najbardziej aktualnych danych.

Krajowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Fundusze Ochrony Środowiska mają za zadanie wspieranie realizacji inwestycji ekologicznych, a także działań nie inwestycyjnych (edukacja ekologiczna, opracowania naukowo-badawcze i ekspertyzy dotyczące zagadnień związanych z ochroną środowiska).

Przedsięwzięcia finansowane przez Fundusze (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu) muszą spełniać następujące kryteria:

- zgodności z polityką ekologiczną państwa,
- efektywności ekologicznej,
- efektywności ekonomicznej,
- uwarunkowań technicznych i jakościowych,
- zasięgu oddziaływania,
- wymogów formalnych.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspiera finansowo przedsięwzięcia podejmowane dla poprawy jakości środowiska w Polsce, traktując jako priorytetowe te zadania, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej. Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ponadregionalnym oraz ogólnopolskim, w także zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przewiduje dofinansowanie poprzez pożyczki i dotacje na wdrażanie projektów związanych z realizacją programów ochrony poszczególnych elementów środowiska. WFOŚiGW udziela:

- preferencyjnej pożyczki, w tym pożyczki pomostowej
- dotacji
- umorzenia części udzielonej pożyczki
- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych
- kredytu w bankowych liniach kredytowych

Łączne dofinansowanie dla zadań inwestycyjnych nie może przekraczać 80% kosztów kwalifikowanych, przy czym istnieje możliwość uzyskania częściowego wsparcia w postaci dotacji (dla zadań pozainwestycyjnych maksymalna wartość dotacji może sięgać 100%). Dotacje - do poziomu 50% kosztów kwalifikowanych - mogą być udzielane na następujące zadania inwestycyjne:

- zakupy inwestycyjne realizowane w ramach zadań związanych z edukacją ekologiczną, ochroną przyrody, zarządzaniem środowiskowym, zapobieganiem i likwidacją skutków poważnych awarii,
- budowa i modernizacja urządzeń wodnych zwiększających bezpieczeństwo przeciwpowodziowe,
- usuwanie szkód w środowisku spowodowanych działaniem żywiołu.
- likwidacja zagrożeń środowiskowych powodowanych zdeponowaniem niebezpiecznych odpadów przez zakłady postawione w stan likwidacji,
- usuwanie skutków zanieczyszczenia powierzchni ziemi, w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego,
- likwidacja mogilników i magazynów przeterminowanych środków ochrony roślin,
- usuwanie i unieszkodliwianie azbestu z obiektów służby zdrowia, oświaty i opieki społecznej,
- wspieranie wykorzystania źródeł energii odnawialnej, za wyjątkiem produkcji energii cieplnej dla nowobudowanych obiektów,
- wspieranie wykorzystania źródeł energii odnawialnej dla nowobudowanych obiektów użyteczności publicznej jednostek sektora finansów publicznych.

Dla zadań polegających na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu azbestu z obiektów służby zdrowia, oświaty i opieki społecznej możliwe jest przyznanie dotacji do 60% kosztów kwalifikowanych zadania. Dla zadań polegających na usuwaniu skutków zanieczyszczenia powierzchni ziemi, w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego albo bezskuteczności egzekucji wobec sprawcy możliwe jest dofinansowanie do 100% kosztów kwalifikowanych zadania.

W zakresie pomocy zagranicznej w okresie programowania 2014-2020 Polska może korzystać ze wsparcia w ramach następujących funduszy unijnych w zakresie ochrony środowiska:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) - z którego finansowane są przedsięwzięcia w regionach, których poziom rozwoju znacząco odbiega od średniej rozwoju w UE, a także w regionach, w których prowadzone są duże działania restrukturyzacyjne w przemyśle i zatrudnieniu. Środki kierowane są w szczególności na finansowanie inwestycji w infrastrukturę i ochronę środowiska, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, tworzenie nowych miejsc pracy poprzez inwestycje produkcyjne, działalność badawczo-rozwojową
- Fundusz Spójności (FS) - którego głównym celem jest wzmocnienie spójności społecznej i gospodarczej Wspólnoty poprzez finansowanie projektów tworzących spójną całość w zakresie ochrony środowiska oraz infrastruktury transportowej.

Podstawę realizacji strategicznych przedsięwzięć przygotowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz pozostałe jednostki publiczne i prywatne, możliwych do współfinansowania ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego stanowi Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020.

7.4 Harmonogram wdrażania Programu

W poniższej tabeli przedstawiono harmonogram wdrażania aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kobierzyce na lata 2014 – 2017, z perspektywą do 2021 r. Harmonogram ten ujmuje cyklicznie prowadzone działania opisane wcześniej. Należy zaznaczyć, iż możliwe są modyfikacje tego harmonogramu w zależności od oceny postępów w zakresie osiągnięcia celów i zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.

Tabela 7.1 Harmonogram wdrażania Programu ochrony środowiska

Lp.	Zadania do wykonania	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1.	Program ochrony środowiska dla Gminy Kobierzyce								
	opracowanie celów i kierunków działań krótkoterminowych	do 2017			do 2020				
	opracowanie listy przedsięwzięć proponowanych do realizacji		na okres 2014-2015		na okres 2016-2017	na okres 2019-2021			
2.	Monitoring środowiska przyrodniczego								
2.1.	prowadzenie monitoringu stanu środowiska	w każdym roku							
2.2.	Monitoring polityki środowiskowej								
	opracowanie mierników efektywności Programu	w ramach POŚ			w ramach aktualizacji POŚ	w ramach Raportu z realizacji POŚ			
	opracowanie Oceny realizacji listy przedsięwzięć			w ramach Raportu z realizacji POŚ	w ramach aktualizacji POŚ	W ramach Raportu z realizacji POŚ			
	opracowanie Raportu z realizacji Programu	w ramach POŚ		w ramach Raportu z realizacji POŚ	w ramach aktualizacji POŚ	w ramach Raportu z realizacji POŚ			
	opracowanie Oceny realizacji celów i kierunków działań			w ramach Raportu z realizacji POŚ	w ramach aktualizacji POŚ	w ramach Raportu z realizacji POŚ			

Zgodnie z art. 18. ustawy Prawo ochrony środowiska Raporty z realizacji Programu wykonuje się w cyklu dwuletnim, natomiast aktualizacje Programów – co 4 lata. Biorąc pod uwagę dostępność danych i informacji niezbędnych do opracowania Raportów z realizacji POŚ (w szczególności chodzi o Sprawozdania z wykonania budżetu za rok miniony) oraz kolejnych aktualizacji Programu (tu znaczenie ma uchwała budżetowa na kolejny rok i WPF), zaleca się przystępowanie do opracowania dokumentów w następujących okresach:

- **I połowa 2015 r.** – opracowanie Raportu z wykonania Programu za lata 2013 – 2014,
- **I połowa 2017 r.** – opracowanie Raportu z wykonania Programu za lata 2015 – 2016, (służącego jednocześnie za materiał wyjściowy do opracowania aktualizacji Programu),
- **II połowa 2017 r. lub I połowa 2018 r.** – opracowanie kolejnej aktualizacji Programu ochrony środowiska na lata 2018 – 2021, z perspektywą do 2025 r.
- **II połowa 2019 r.** – opracowanie Raportu z wykonania Programu za lata 2017 – 2018.

Zgodnie z art. 18 ust. 3 ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw [3] po przedstawieniu raportów odpowiednio radzie gminy, raporty są przekazywane przez organ wykonawczy gminy do organu wykonawczego powiatu.

8. LITERATURA I ŹRÓDŁA

1. **Aktualizacja Programu** ochrony środowiska gminy Kobierzyce, przyjęty uchwałą Nr XLVIII/598/10 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 22 października 2010 r., Wameco s.c. Kamieniec Wrocławski, Kobierzyce, 2010 r.
2. **Obwieszczenie** Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 sierpnia 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2013, poz. 1232).
3. **Ustawa** z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2014, poz. 1101).
4. **Strategia** Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, przyjęta przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr XXXII/932/13 z dnia 28 lutego 2013 r.
5. **Prognoza** oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, EKOPLAN, Opole, styczeń 2013 r.
6. **Ustawa** z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. 2013, poz. 1235).
7. **Aktualizacja** programu ochrony środowiska dla powiatu wrocławskiego lata 2009-2012 z perspektywą rozwoju na lata 2013-2016, Albeko, Opole 2009 r.
8. **Raport z realizacji Programu** ochrony środowiska gminy Kobierzyce (w latach 2009-2010), EKOSKAL Marcinkowice, Kobierzyce, wrzesień 2011 r.
9. **Wytyczne** sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Instytut Ochrony Środowiska, Zakład Polityki Ekologicznej, 2002
10. **Opracowanie** ekofizjograficzne dla Województwa Dolnośląskiego, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu, listopad 2005, <http://eko.wbu.wroc.pl/eko/>
11. **Kondracki J.**, Geografia Polski Mezoregiony fizyczno-geograficzne Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994 r.
12. **Program** Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, marzec 2010 r.
13. **Kodeks** Dobrej Praktyki Rolniczej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002 r.
14. **Mapa** Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, Państwowy Instytut Geologiczny, Zakład Geologii i Hydrologii Inżynierskiej, Warszawa, 2000 r.
15. **Bilans** zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce, wg stanu na dzień 31.12.2012 r. oraz 31.12.2013 r., Państwowy Instytut Geologiczny, oficjalna strona: <http://geoportal.pgi.gov.pl>
16. **Polityka** Ekologiczna Państwa w latach 2009-2012, z perspektywą do roku 2016, Rada Ministrów, Warszawa, 2008 r.
17. **Aktualizacja** Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych 2009 - AKPOŚK 2009 (projekt), Warszawa, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, listopad 2009 r.
18. **Raport** o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2006 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2007 r.,
19. **Raport** o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2007 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2008 r.,
20. **Raport** o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2008 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2009 r.,
21. **Raport** o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2009 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2010 r.,
22. **Raport** o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2010 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2011 r.,
23. **Raport** o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2011 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2012 r.,

24. **Raport** o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2012 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Wrocław 2013 r.,
25. **Wieloletni plan inwestycyjny Gminy Kobierzyce na lata 2010-2014**, przyjęty uchwałą nr XLI/508/209 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 30 grudnia 2009 r.
26. **Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Kobierzyce do roku 2020**, przyjęta uchwałą nr XXI/248/12 Rady Gminy Kobierzyce z dnia 31 sierpnia 2012 r.
27. **Opracowanie ekofizjograficzne-podstawowe obejmujące obszar gminy Kobierzyce**, Studium Projektowe "Region" s.c. Wrocław, Kobierzyce 2004 r.
28. **Aktualizacja Planu Gospodarki Odpadami Gminy Kobierzyce na lata 2010-2013 z perspektywą do roku 2017**, Wameco s.c. Kamieniec Wrocławski, Kobierzyce 2010 r.
29. **Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Kobierzyce**, Albeko Opole, kwiecień 2009 r.
30. **Sprawozdania** roczne z wykonania budżetu gminy Kobierzyce za 2010, 2011, 2012 rok
31. **Biuletyn informacji publicznej** Gminy Kobierzyce: <http://ug-kobierzyce.sisco.info/>
32. **Oficjalna strona** internetowa Gminy Kobierzyce: <http://www.ugk.home.pl/>
33. **Oficjalna strona** Powiatu Wrocławskiego: <http://www.powiatwroclawski.pl/>
34. **Oficjalna strona** internetowa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego: <http://www.umwd.dolnyslask.pl/>
35. **Oficjalna strona** internetowa Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego: <http://www.duw.pl/>
36. **Oficjalna strona** Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu: <http://www.wroclaw.pios.gov.pl/>
37. **Opracowanie** Ekofizjograficzne dla Woj. Dolnośląskiego, WBU <http://eko.wbu.wroc.pl/eko/index.php>)
38. **GUS**, Bank Danych Lokalnych, strona internetowa: <http://www.stat.gov.pl/bdr/bdrap.strona.indeks>
39. **Oficjalna strona** rządowa dot. sieci Natura 2000: <http://natura2000.gdos.gov.pl/>
40. **Biuletyn Finanse Publiczne**, artykuł Mikołaja Niedeka „EMAS w Gminie” (<http://finanse-publiczne.pl/artukul.php?view=152>)
41. **Biuletyn Ekorozwój w Gminie**, Lokomotywa Zrównoważonego Rozwoju, Październik 2011 r. (http://www.ekorozwojwgminie.pl/biuletyn/biuletynekorozwoj_nr1.pdf)
42. **Ocena** jakości powietrza w strefach w Polsce za rok 2012, Państwowy Monitoring Środowiska - Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa 2013 r.
43. **Naprawcze programy** ochrony powietrza dla stref województwa dolnośląskiego, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu, wersja II (wrzesień 2010), ATMOTERM® S.A., Wrocław 2010 r.; dokument przyjęty uchwałą Nr III/44/10 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 28 grudnia 2010 r.
44. **Kwartalnik „Podstawy i Metody Oceny Środowiska Pracy”** 2011, nr 4(70), s. 97–117, Stetkiewicz J., Międzyresortowa Komisja do Spraw Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń i Natężeń Czynników Szkodliwych dla Zdrowia w Środowisku Pracy, Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.
45. **Projekt Programu Ochrony Środowiska przed hałasem dla Województwa Dolnośląskiego**, SGS EKO-PROJEKT Sp. z o. o., z siedzibą w Pszczynie, Wrocław 2014 r.
46. **Ustawa** z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 84/2009, poz. 712 z późn. zm.)
47. **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030**. Trzecia fala nowoczesności, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa, 11 stycznia 2013 r.
48. **Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020**. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, wrzesień 2012 r.
49. **Projekt** Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 roku, BFF Sp. z o.o., Wrocław 2014r.
50. **Ustawa** z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Ustawa z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw).

-
51. **Ustawa** z dnia 14 grudnia 2012 r. o *odpadach* (Dz. U. 2013, poz. 21).
 52. **Uchwała** Nr 217 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2010 r. w sprawie "Krajowego planu gospodarki odpadami 2014" (M. P. Nr 101, poz. 1183).
 53. **Wojewódzki Plan** Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2012 (WPGO 2012) [przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego Nr XXIV/616/12 z dnia 27 czerwca 2012r.
 54. **Ustawa** z dnia 1 lipca 2011 r. o *zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o zmianie niektórych ustaw* (Dz. U. z 2011, nr 152, poz. 897).
 55. **Oficjalna strona** internetowa EKO SERWIS Gminy Kobierzyce: <http://ekologia.ugk.pl/>